

Σχολή Κοινωνικών επιστημών

Πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών: Διοίκηση τουριστικών επιχειρήσεων

Διπλωματική Εργασία

Η τουριστική εκπαίδευση στην Ελλάδα. Η περίπτωση των
Δημόσιων ΙΕΚ και των ΙΕΚ ΔΥΠΑ τουριστικών επαγγελματιών.

Παναγιώτα Παπαδοπούλου

Επιβλέπων καθηγητής/Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Δημήτριος Μυλωνόπουλος

Πάτρα, Μάιος 2024

Η παρούσα εργασία αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία του/της φοιτητή φοιτήτριας («συγγραφέας/δημιουργός») που την εκπόνησε. Στο πλαίσιο της πολιτικής ανοικτής πρόσβασης ο συγγραφέας/δημιουργός εκχωρεί στο ΕΑΠ, μη αποκλειστική άδεια χρήσης του δικαιώματος αναπαραγωγής, προσαρμογής, δημόσιου δανεισμού, παρουσίασης στο κοινό και ψηφιακής διάχυσής τους διεθνώς, σε ηλεκτρονική μορφή και σε οποιοδήποτε μέσο, για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς, άνευ ανταλλάγματος και για όλο το χρόνο διάρκειας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Η ανοικτή πρόσβαση στο πλήρες κείμενο για μελέτη και ανάγνωση δεν σημαίνει καθ' οιονδήποτε τρόπο παραχώρηση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας του συγγραφέα/δημιουργού ούτε επιτρέπει την αναπαραγωγή, αναδημοσίευση, αντιγραφή, αποθήκευση, πώληση, εμπορική χρήση, μετάδοση, διανομή, έκδοση, εκτέλεση, «μεταφόρτωση» (downloading), «ανάρτηση» (uploading), μετάφραση, τροποποίηση με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά της εργασίας, χωρίς τη ρητή προηγούμενη έγγραφη συναίνεση του συγγραφέα/δημιουργού. Ο συγγραφέας/δημιουργός διατηρεί το σύνολο των ηθικών και περιουσιακών του δικαιωμάτων.

Η τουριστική εκπαίδευση στην Ελλάδα. Η περίπτωση των
Δημόσιων ΙΕΚ και των ΙΕΚ ΔΥΠΑ τουριστικών επαγγελματών.

Παναγιώτα Παπαδοπούλου

Επιτροπή Επίβλεψης Πτυχιακής / Διπλωματικής Εργασίας

Επιβλέπων Καθηγητής/Επιβλέπουσα
Καθηγήτρια:

Δημήτριος Μυλωνόπουλος

Καθηγητής Πανεπιστημίου Δυτικής
Αττικής

Συν-Επιβλέπων Καθηγητής/Συν-
Επιβλέπουσα Καθηγήτρια:

Πολυξένη Μοίρα

Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Δυτικής
Αττικής

Πάτρα, Μάιος 2024

«Ευχαριστίες ή Αφιέρωση»

Περίληψη

Ο τομέας του τουρισμού αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους μοχλούς για την ελληνική οικονομία. Η συμβολή του τουρισμού στην ελληνική οικονομία έχει αποδειχθεί ιδιαίτερα σημαντική. Στην παρούσα εργασία ο σκοπός είναι η αξιολόγηση του επιπέδου εκπαίδευσης και κατάρτισης που προσφέρουν τα προγράμματα τουριστικών σπουδών των Δημόσιων ΙΕΚ και των ΙΕΚ ΔΥΠΑ τουριστικών επαγγελμάτων καθώς η μεταλυκειακή εκπαίδευση και ειδικότερα η εκπαίδευση ενηλίκων, αποτελεί ένα σημαντικό θέμα στην τουριστική εκπαίδευση καθώς χρειάζεται να δίνει τα απαραίτητα εφόδια στους σπουδαστές. Για το σκοπό αυτό πραγματοποιήθηκε μεικτή ερευνά (ποιοτική και ποσοτική) σε φοιτητές ΙΕΚ του νομού Ηλείας σε αντικείμενα των τουριστικών επαγγελμάτων. Το εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε για την διεκπεραίωση της ερευνάς ήταν ένα ερωτηματολόγιο. Από την ερευνά προέκυψε ότι από τα σημαντικότερα κίνητρα για την επιλογή ενός ΙΕΚ για τουριστικά επαγγέλματα είναι η επαγγελματική αποκατάσταση και οι αμοιβές. Η ηλικία των ατόμων και το επάγγελμα που κάνουν ενώ φοιτούν συσχετίζεται με τα κίνητρα θετικά. Αναφορικά με την αξιολόγηση των ερωτηθέντων για τα ΙΕΚ βρέθηκε ότι ήταν αρκετά ικανοποιημένοι από το πρόγραμμα, το υλικό που έχουν λάβει, τους εκπαιδευτικούς και ότι λιγότερο ικανοποιημένοι είναι από το προσωπικό του ΙΕΚ σχετικά με την γραμματεία και την διοίκηση. Τα ευρήματα της ερευνάς έρχονται σε συμφωνία με προγενέστερες έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί σε ΙΕΚ.

Λέξεις – Κλειδιά

Τουριστική εκπαίδευση, ΙΕΚ, κίνητρα, αξιολόγηση

Tourism education in Greece. The case of Public IEK and IEK DYPA tourism professions.

Panagiota Papadopoulou

Abstract

Tourism is one of the most important drivers of the Greek economy. The contribution of tourism to the Greek economy has proven to be particularly important. In this work, the purpose is to evaluate the level of education and training offered by the tourism studies programs of Public IEK and IEK DYPA tourism professions as post-high school education and in particular adult education, is an important topic in tourism education as it needs to give the necessary supplies to the students. For this purpose, mixed research (qualitative and quantitative) was conducted among IEK students of the prefecture of Ilia on objects of tourism professions. The tool used to carry out the research was a questionnaire. The research showed that among the most important motivations for choosing an IEK for tourism professions are professional rehabilitation and remuneration. The age of individuals and the job they do while studying is positively correlated with motivation. Regarding the evaluation of the respondents for the IEK, it was found that they were quite satisfied with the program, the material they have received, the teachers and that they are less satisfied with the staff of the IEK regarding the secretariat and administration. The research findings are in agreement with previous research that has been carried out in IEK.

Keywords

Tourism education, IEK, motivation, evaluation

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	v
Abstract.....	vi
Περιεχόμενα.....	viii
Κατάλογος Εικόνων / Σχημάτων.....	x
Κατάλογος Πινάκων.....	xi
Συντομογραφίες & Ακρωνύμια.....	xii
1. Τουριστική εκπαίδευση.....	1
1.1 Εκπαίδευση, κατάρτιση, ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού.....	1
1.2 Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού στον τουρισμό.....	2
1.3 Βασικές έννοιες της τουριστικής εκπαίδευσης.....	4
1.4 Ιστορική αναδρομή.....	7
1.5 Η τουριστική εκπαίδευση στην Ελλάδα.....	8
2 Το σύστημα τουριστικής εκπαίδευσης και κατάρτισης στην Ελλάδα.....	10
2.1 Στόχοι και στρατηγικές για την τουριστική εκπαίδευση.....	10
2.2 Δευτεροβάθμια εκπαίδευση.....	11
2.3 Μετα-λυκειακή εκπαίδευση.....	11
2.4 Ανώτερες σχολές τουριστικής εκπαίδευσης – ΑΣΤΕ.....	12
2.5 Τριτοβάθμια εκπαίδευση.....	12
2.6 Μεταπτυχιακή εκπαίδευση.....	13
3 Νομοθετικό πλαίσιο.....	16
3.1 Η Μεταρρύθμιση του 1998 για την ΕΕΚ.....	16
3.2 Οι Μεταρρυθμίσεις του 2003 & του 2006.....	19
3.3 Η μεταρρύθμιση του 2013.....	21
3.4 Η μεταρρύθμιση του 2020.....	26
4 Οδηγοί σπουδών, Προσόντα εκπαιδευτών-καταρτιζόμενων.....	29
4.1 Οδηγοί σπουδών.....	29
4.2 Εκπαιδευτικό υλικό.....	29
4.3 Εκπαιδευτές.....	30
4.3.1 Μητρώο εκπαιδευτικών.....	30
4.3.2 Προσόντα εκπαιδευτικών για τη διδασκαλία σε ΙΕΚ.....	31
4.3.3 Διαδικασία πρόσληψης.....	33
4.4 Υλικοτεχνική Υποδομή.....	33
4.5 Η φοίτηση στα ΙΕΚ.....	34
5 Μεθοδολογία.....	37
5.1 Στόχος.....	37
5.2 Σημασία του θέματος.....	38
5.3 Μέθοδος.....	38
5.4 Εργαλείο.....	40
6 Αποτελέσματα.....	48
6.1 Περιγραφική ανάλυση.....	48
6.2 Επαγωγική ανάλυση.....	62
7 Συμπεράσματα.....	64

7.1	Συμπεράσματα – Συζήτηση.....	64
7.2	Περιορισμοί της Έρευνας.....	66
8	Βιβλιογραφία.....	68
	Παράρτημα Α: «τίτλος παραρτήματος».....	72
	Παράρτημα Β: «τίτλος παραρτήματος».....	73

Κατάλογος Εικόνων / Σχημάτων

Εικόνα 1 Τα ποσοστά των φύλων των ερωτηθέντων.....	51
Εικόνα 2 Το ποσοστά της ηλικίας των ερωτηθέντων.....	51
Εικόνα 3 Τα ποσοστά της οικογενειακής κατάστασης των ερωτηθέντων.....	52
Εικόνα 4 Τα ποσοστά της επαγγελματικής κατάστασης των ερωτηθέντων.....	52
Εικόνα 5 Τα ποσοστά του είδους των ΙΕΚ του φοιτούν οι ερωτηθέντες.....	53
Εικόνα 6 Τα ποσοστά του έτους των σπουδών των ερωτηθέντων.....	53
Εικόνα 7 Τα ποσοστά του τύπου του Λυκείου αποφοίτησης των ερωτηθέντων.....	54
Εικόνα 8 Τα ποσοστά του βαθμού πτυχίου των ερωτηθέντων.....	54

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1 Οι συχνότητες και τα ποσοστά για τα δημογραφικά στοιχεία των ερωτηθέντων	49
Πίνακας 2 Τα ποσοστά των ερωτηθέντων στην ερώτηση «Τι σας ώθησε στην επιλογή της ειδικότητας σας;»	55
Πίνακας 3 Τα ποσοστά την ερώτηση «Πριν την εισαγωγή σας στα ΙΕΚ/ΔΙΕΚ,»	55
Πίνακας 4 Τα ποσοστά στην ερώτηση «Πριν την εισαγωγή σας στα ΙΕΚ/ΔΙΕΚ, ποιοι ήταν οι λόγοι επιλογής της ειδικότητας σας;»	56
Πίνακας 5 Τα ποσοστά των ερωτηθέντων στην ερώτηση «Με βάση την παρακάτω βαθμολογική κλίμακα δηλώστε το βαθμό συμφωνίας ή διαφωνία σας με τα παρακάτω»	57
Πίνακας 6 Ποσοστά των ερωτηθέντων στην ερώτηση «Με βάση την παρακάτω βαθμολογική κλίμακα δηλώστε το βαθμό συμφωνίας ή διαφωνίας σας σχετικά με το πρόγραμμα σπουδών ειδικότητας»	58
Πίνακας 7 Τα ποσοστά των ερωτηθέντων στην ερώτηση «Με βάση την παρακάτω βαθμολογική κλίμακα δηλώστε το βαθμό συμφωνίας ή διαφωνίας σας σχετικά με τους/τις εκπαιδευτές/τριες»	59
Πίνακας 8 Τα ποσοστά των ερωτηθέντων στην ερώτηση «Με βάση την παρακάτω βαθμολογική κλίμακα δηλώστε το βαθμό ικανοποίησης σχετικά με τους εκπαιδευτές και τις εξετάσεις»	60
Πίνακας 9 Τα ποσοστά των ερωτηθέντων στην ερώτηση «Με βάση την παρακάτω βαθμολογική κλίμακα δηλώστε το βαθμό ικανοποίησης από τη διοικητική υποστήριξη των ΙΕΚ»	61
Πίνακας 10 Συσχέτιση ανάμεσα στους λόγους επιλογής των ΙΕΚ/ ΔΙΕΚ και του φύλου, της ηλικίας και της επαγγελματικής κατάστασης	62
Πίνακας 11 Συσχέτιση ανάμεσα στη γενική αξιολόγηση του ΙΕΚ με το είδος του ΙΕΚ	63

Συντομογραφίες & Ακρωνύμια

Ακολουθούν κάποια παραδείγματα:

ΔΕ	Διπλωματική Εργασία
ΕΑΠ	Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
ΘΕ	Θεματική Ενότητα
ΠΕ	Πτυχιακή Εργασία
ΠΣ	Πρόγραμμα Σπουδών
ΣΥΝ	Συντονιστής/Συντονίστρια

1. Τουριστική εκπαίδευση

1.1 Εκπαίδευση, κατάρτιση, ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού

Το περιβάλλον εργασίας αλλάζει συνεχώς και για αυτό το λόγο η εκπαίδευση είναι απαραίτητη διαδικασία για κάθε άτομο που θέλει να ευημερεύσει και ως επαγγελματίας να παρέχει υπηρεσίες υψηλού επιπέδου. Το μεγαλύτερο μέρος των επιχειρήσεων αναζητά να εντάξει στο προσωπικό του άτομα που έχουν υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης. Για να μπορέσουν τα εκπαιδευτικά συστήματα να επιτύχουν σε ευρεία κλίμακα το είδος της διδασκαλίας που έχει ουσιαστικό αντίκτυπο στη μάθηση των μαθητών απαιτεί πολύ πιο εντατική και αποτελεσματική επαγγελματική μάθηση από ό,τι ήταν παραδοσιακά διαθέσιμη. Αν θέλουμε όλοι οι νέοι να διαθέτουν τις υψηλότερης τάξης δεξιότητες σκέψης που χρειάζονται για να επιτύχουν στον 21ο αιώνα, χρειάζονται εκπαιδευτικούς που διαθέτουν διδακτικές δεξιότητες υψηλότερης τάξης και βαθιά γνώση περιεχομένου. Υπάρχουν πολλοί τρόποι βελτίωσης της ποιότητας και απόδοσης του εκπαιδευτικού εργατικού δυναμικού (Hairon, Goh, Chua & Wang, 2017).

Η επαγγελματική μάθηση γίνεται όλο και πιο ελκυστική και μοντέρνα στα εκπαιδευτικά συστήματα που επιδιώκουν να βελτιώσουν τις σχολικές διαδικασίες και τα αποτελέσματα. Οι εκπαιδευτικοί μεταρρυθμιστές και οι ερευνητές βλέπουν την επαγγελματική μάθηση ως μέσο για την ενίσχυση των δεξιοτήτων, των ικανοτήτων και της πρακτικής εφαρμογής, οδηγώντας σε βελτιώσεις στη μάθηση των μαθητών (Stoll et al., 2006).

Η επαγγελματική μάθηση έχει τις ρίζες του στο κίνημα της προοδευτικής εκπαίδευσης, το οποίο υποστήριξε για πιο μαθητοκεντρικές και βιωματικές προσεγγίσεις στην εκπαίδευση που υποστηρίζουν τη «βαθύτερη μάθηση» μέσω της ενεργού εξερεύνησης των πραγματικών προβλημάτων και προκλήσεων (Pellegrino και Hilton, 2012; Peterson, 2012). Ωστόσο, η επαγγελματική μάθηση και άλλες διδακτικές προσεγγίσεις που δίνουν έμφαση στη βαθύτερη μάθηση και στην ανάπτυξη δεξιοτήτων που απαιτούνται για επιτυχία στο κολέγιο, την καριέρα και την πολιτική ζωή έχουν γίνει ολοένα και πιο δημοφιλείς (Huberman, Bitter, Anthony, and O'Day, 2014; Scardamalia, Bransford, Kozma και Quellmalz, 2012).

1.2 Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού στον τουρισμό

Ο τουρισμός έχει αναδειχθεί ως σημαντική κοινωνικοοικονομική δραστηριότητα. Είναι μια σημαντική διεθνής βιομηχανία και ηγετική οικονομική κινητήρια δύναμη του τομέα των υπηρεσιών του 21ου αιώνα. Η Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού (HRD) είναι κεντρικό στοιχείο της πρωτοβουλίας για την ανάπτυξη του τουρισμού με γνώμονα τη βιωσιμότητα. Έχει παρατηρηθεί ότι με την πάροδο των ετών, υπήρξε μια αλλαγή στο πρότυπο ζήτησης και προσφοράς ανθρώπινου δυναμικού για τον ταξιδιωτικό κλάδο, με τη ζήτηση να επικεντρώνεται στην αναζήτηση πιο εκπαιδευμένου και εξειδικευμένου προσωπικού. Στο σημερινό παγκόσμιο εργασιακό περιβάλλον, όλες οι εταιρείες επικεντρώνονται στη διατήρηση του ταλέντου και της γνώσης που κατέχει το εργατικό τους δυναμικό. Όλες οι εταιρείες επικεντρώνονται στη μείωση του κύκλου εργασιών των εργαζομένων και στη διατήρηση της γνώσης. Η νέα πρόσληψη όχι μόνο συνεπάγεται υψηλό κόστος, αλλά αυξάνει επίσης τον κίνδυνο ο νεοεισερχόμενος να μην μπορεί να αντικαταστήσει το άτομο που εργαζόταν στη θέση αυτή στο παρελθόν. Τα τμήματα ανθρώπινου δυναμικού προσπαθούν επίσης να προσφέρουν κίνητρα που θα προσελκύσουν ικανούς και έμπειρους εργαζόμενους, μειώνοντας έτσι τον κίνδυνο με τη βοήθεια της Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού (Rekha&Reddy, 2013).

Οι επαγγελματίες ανθρώπινου δυναμικού σε οργανισμούς τουρισμού και φιλοξενίας αναλαμβάνουν όλο και περισσότερο την αποστολή να δημιουργούν προβλέψεις για το μέγεθος, τη σύνθεση και το επίπεδο δεξιοτήτων του μελλοντικού εργατικού δυναμικού (Davidson, McPhail, Barry, 2011; Saad, 2013). Οι προβλέψεις για το εργατικό δυναμικό πραγματοποιούνται σε μακροοικονομικό επίπεδο καθώς πόλεις, περιοχές και έθνη που εξαρτώνται από τον τουρισμό προσπαθούν να εκτιμήσουν και να μοντελοποιήσουν τα μελλοντικά πρότυπα απασχόλησης. Με βάση αυτές τις προβλέψεις, μπορεί να σχεδιαστεί μια σειρά πολιτικών, πρακτικών και προγραμμάτων διαχείρισης ανθρώπινων πόρων και ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού για να διασφαλιστεί ότι το εργατικό δυναμικό έχει τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις ικανότητες για απόδοση. Ένας αριθμός θεωρητικών προσεγγίσεων και προσεγγίσεων μοντελοποίησης έχουν χρησιμοποιηθεί για να γίνουν προβολές εργατικού δυναμικού (Costa, 2007).

Στο πλαίσιο των σπουδών ανθρώπινου δυναμικού στον τουρισμό και τη φιλοξενία, το χάσμα μεταξύ θεωρίας και πράξης για τον στρατηγικό σχεδιασμό παραμένει προβληματικό (Moutinho&Vargas-Sanchez, 2018). Ο Ladkin (2011) εκφράζει τη λύπη του

για την έλλειψη μελετών για την τουριστική εργασία παρά την προφανή ανάγκη για έρευνα για την ενημέρωση της πρακτικής για τον σχεδιασμό και τη διαχείριση των σημερινών και μελλοντικών απαιτήσεων εργατικού δυναμικού στον τουρισμό. Πιο πρόσφατα, οι Solnet, Ford, Robinson, Ritchie και Olsen (2014) σημείωσαν ότι «η επιστημονική προσοχή στο εργατικό δυναμικό του τουρισμού είναι μάλλον ισχνή» (σελ. 31) και οι Harrington, Chathoth, Ottenbacher και Altinay (2014) προέτρεψαν τους ερευνητές να πραγματοποιήσουν μελέτες σχετικά με στρατηγική διαχείριση στη φιλοξενία και τον τουρισμό για να ανταποκριθεί στις ανάγκες του κλάδου.

Μια στρατηγική προσέγγιση στη διαχείριση ανθρώπινων πόρων αναγνωρίζει την ανάγκη για μελλοντικό σχεδιασμό της πρόσληψης του εργατικού δυναμικού να ευθυγραμμιστεί τόσο με την αποστολή των οργανισμών όσο και με τις εξωτερικές περιβαλλοντικές αλλαγές. Ο σχεδιασμός του εργατικού δυναμικού από μια στρατηγική προοπτική ανθρώπινων πόρων θεωρεί ότι ο οργανισμός χρειάζεται να ανταποκρίνεται συνεχώς στην πίεση και την αλλαγή που οδηγούνται από τον ανταγωνισμό, τις νέες τάσεις και τις αλλαγές στο εξωτερικό περιβάλλον (Daft, 2010).

Οι Gupta & Gupta (2008) υποστηρίζουν ότι ο τουρισμός είναι ένα σημαντικό κοινωνικό φαινόμενο της σύγχρονης κοινωνίας με τεράστιες συνέπειες. Η προώθηση του τουρισμού δημιουργεί πληθώρα οικονομικών και κοινωνικών οφελών, ανάπτυξης υποδομών και κοινωνικής ένταξης. Ο τουρισμός ως οικονομικός τομέας έχει προκλήσεις για να καλύψει τις ανάγκες εκπαιδευμένου ανθρώπινου δυναμικού για διάφορες πτυχές της τουριστικής διαχείρισης.

Οι Hussain και Mathur (2003) επισημαίνουν ότι υπάρχει μια αυξανόμενη ζήτηση ανθρώπινων πόρων που μπορούν να σχεδιάσουν, να αναπτύξουν, να διαχειριστούν, να προωθήσουν τον τουρισμό ή ακόμη και να εκπαιδεύσουν ανθρώπινο δυναμικό για να διευθύνουν πρακτορεία, να οργανώνουν ξεναγήσεις. Οι πελάτες γίνονται όλο και πιο επιλεκτικοί και αναζητούν πιο ποιοτικές υπηρεσίες. Η παγκοσμιοποίηση έχει προσθέσει μια περαιτέρω διάσταση ευαισθητοποίησης μεταξύ των τουριστών. Υπάρχει αυξημένος ανταγωνισμός από όλους τους τομείς. Ένας τουρίστας περιμένει να τον ξεναγήσουν σε μέρη και προορισμούς που θα μπορεί να ξεκουραστεί και να απολαύσει ξέγνοιαστα τις διακοπές του.

Η ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού έχει αναδειχθεί ως σημαντικός παράγοντας καθορισμού ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος για την τουριστική βιομηχανία. Ένα κατάλληλο εκπαιδευμένο ανθρώπινο δυναμικό μπορεί να προσφέρει ποιοτικές υπηρεσίες

σε έναν τουρίστα. Το σύστημα εκπαίδευσης αυτού του ανθρώπινου δυναμικού έχει ρόλο να δημιουργήσει έναν πόρο ειδικευμένου, εκπαιδευμένου προσωπικού για τον τουρισμό. Ο τουρισμός απαιτεί εκπαιδευμένο ανθρώπινο δυναμικό ως διευθυντές από τη μία πλευρά, και προσωπικό για την εκτέλεση εργασιών στο front office και στο back office. Αφήνοντας κατά μέρος ορισμένους μεγάλους οργανισμούς όπως αλυσίδες ξενοδοχείων που έχουν την οικονομική δυνατότητα να ιδρύσουν τις δικές τους σχολές κατάρτισης, εναπόκειται στο κράτος να ιδρύσει και να λειτουργήσει τις κατάλληλες σχολές που να προσφέρουν τα αναγκαία μαθήματα ώστε να καταρτισθεί το απαραίτητο εργατικό δυναμικό. Νέες απαιτήσεις έχουν προκύψει για τον τουρισμό σε αυτήν την εποχή των διεθνών ταξιδιωτών και του διαδικτύου. Το ανθρώπινο δυναμικό χρειάζεται να έχει εκπαιδευτεί κατάλληλα ώστε να μπορεί να διαχειριστεί όλες τις πτυχές των ατόμων, να μπορεί να διαχειριστεί τις σχέσεις αλλά και τις απαιτήσεις ενός πελάτη που προέρχεται από μια ξένη χώρα, να έχει γνώση της πληροφορικής, και των χρηματικών συναλλαγών, αλλά και να μπορεί να διαχειριστεί τα παράπονα με επαγγελματισμό. Ένας ικανός διευθυντής ανθρώπινου δυναμικού στον τουρισμό είναι καθοριστικός για την εφαρμογή της κεντρικής πολιτικής, τη δημιουργία κλίματος εμπιστοσύνης και διαφάνειας μέσω της επαγγελματικής του συμπεριφοράς. Προφανώς, όταν υπάρχει διαθέσιμο τέτοιο εκπαιδευμένο ανθρώπινο δυναμικό, θα υπάρξει επίσης αντίκτυπος στη χάραξη πολιτικής (Daft, 2010).

1.3 Βασικές έννοιες της τουριστικής εκπαίδευσης

Ο τουρισμός είναι μια υψηλή ανάγκη για ανθρώπινο κεφάλαιο και προσφέρει μια ποικιλία θέσεων εργασίας σε μια ποικιλία λειτουργιών διαφόρων μεγεθών και τύπων (Liu & Wall, 2006). Το ανθρώπινο κεφάλαιο στοχεύει στην ενίσχυση μιας ιδέας ότι οι άνθρωποι είναι η θεμελιώδης δύναμη πίσω από κάθε επιτυχημένη βιομηχανία. Το ανθρώπινο κεφάλαιο προκύπτει από κάθε δραστηριότητα ικανή να βελτιώσει τον μεμονωμένο εργαζόμενο. Στην πράξη, η εκπαίδευση πλήρους φοίτησης θεωρείται πολύ εύκολα ως το κύριο παράδειγμα.

Η τουριστική εκπαίδευση μπορεί να περιγραφεί ως ένας από τους κύριους υποτομείς του πολύπλευρου τουριστικού φαινομένου και του οποίου η εκδήλωση θα μπορούσε να επηρεάσει το σύνολο το τουριστικό τομέα άμεσα ή έμμεσα. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός

Τουρισμού των Ηνωμένων Εθνών (UNWTO) έχει ξεχωρίσει ότι η τουριστική (τριτοβάθμια) εκπαίδευση έχει τη δυνατότητα να επιτύχει την ικανοποίηση των πελατών και επίσης να βελτιώσει την ανταγωνιστικότητα των τουριστικών επιχειρήσεων και περιοχών, εάν εγγυάται ειδική εκπαίδευση και κατάρτιση (Ayikoru, Tribe&Airey, 2009). Η τουριστική τριτοβάθμια εκπαίδευση έχει επιτύχει επίσημη αναγνώριση σε πολλές χώρες.

Σε γενικές γραμμές υπάρχουν δύο τομείς στις θεωρίες της εκπαίδευσης με την ταξινόμηση τους να είναι η παρακάτω (Macdonald, 2011). Η ομαδοποίηση των θεωριών μάθησης πηγαίνει από «παθητική» σε «ενεργητική», δηλαδή εμπεριέχει θεωρίες, σε ένα άκρο, που αναφέρουν το μυαλό του ατόμου ως έναν παθητικό δέκτη νέων αισθήσεων που απορροφώνται, ταξινομούνται και μαθαίνονται. στο αντίθετο άκρο αναφέρουν ότι η μάθηση εμπεριέχει την ενεργή δέσμευση του μυαλού με τον εξωτερικό κόσμο, μέσω της οποίας ο μαθητής μπορεί να αποκτήσει γνώση με το να σκέφτεται και να ενεργεί στον εξωτερικό κόσμο ως απόκριση σε ερεθίσματα.

Ιστορικά, η τάση της τουριστικής εκπαίδευσης έχει μετατοπιστεί όταν το διεθνές συνέδριο με θέμα «New Horizons in Tourism and Hospitality in Education, Training and Research» που πραγματοποιήθηκε στο Κάλγκαρι του Καναδά το 1991. Διεξήχθη το πρώτο τους κοινό συνέδριο, «Tourism Teaching into the 1990's» στην Πανεπιστημιούπολη του Ηνωμένου Βασιλείου το 1988. Αυτά τα δύο συνέδρια αποτέλεσαν το ιστορικό ορόσημο για την ανάδειξη της αξιοσημείωτης σημασίας της τουριστικής εκπαίδευσης από τη μια πλευρά και του τουρισμού ή την προώθηση της τουριστικής φιλοξενίας εκπαίδευσης και έρευνας συμπεριλαμβανομένης της παραγωγής γνώσης από την άλλη. Το συνέδριο επεξεργάστηκε μια ολοένα και πιο κριτική αξιολόγηση της τουριστικής εκπαίδευσης σχετικά με τη δομή και το περιεχόμενο των μαθημάτων. Περαιτέρω, αναγνωρίστηκε η πολύπλευρη φύση του τουρισμού, που απαιτούσε διεπιστημονική ή πολύ επιστημονική μελέτη του θέματος (Buergermeister, D'Amore, Jafari&Pearce, 1992).

Από τα παραπάνω γίνεται κατανοητό ότι για να αναπτυχθεί ο τουρισμός και η φιλοξενία είναι αναγκαίο το προσωπικό να έχει τα κατάλληλα προσόντα, τις ικανότητες αλλά και τις δεξιότητες, τα οποία μπορεί να τα λάβει μέσα από συγκεκριμένη εκπαίδευση. Το γεγονός αυτό αναγνωρίζεται και από την ευρωπαϊκή ένωση, η οποία προσφέρει τα απαραίτητα χρήματα για την ανάπτυξη αυτού του είδους την εκπαίδευση.

Οι βασικοί στόχοι μιας τουριστικής εκπαίδευσης είναι:

- να βελτιωθεί η ποιότητα των υπηρεσιών που παρέχονται στην τουριστική βιομηχανία
- εκπαίδευση του προσωπικού ώστε να μπορεί να καλύψει τις ανάγκες των τουριστικών επιχειρήσεων σε όποιο επίπεδο ιεραρχίας και αν βρίσκεται
- ανάπτυξη μια επιτυχημένης συνεργασίας ανάμεσα στις επιχειρήσεις και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα
- βελτίωση των γλωσσικών δεξιοτήτων ώστε οι εκπαιδευόμενοι να είναι κατάλληλα προετοιμασμένοι
- ανάπτυξη των δεξιοτήτων των ατόμων ώστε να μπορούν να ανταπεξέλθουν στις νέες τεχνολογίες και τις νέες τάσεις του τουριστικού φαινομένου
- υποστήριξη πολιτικών οι οποίες αναγνωρίζουν το ρόλο της ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού και
- προώθηση της εικόνας των αποφοίτων στην αγορά εργασίας.

Η εκπαίδευση επίσης είναι αναγκαία για να μπορέσει να διατηρηθεί το ανταγωνιστικό επίπεδο τόσο των επιχειρήσεων όσο και της χώρας. Για πολλές επιχειρήσεις, είναι σημαντική η εκπαίδευση και η κατάρτιση των εργαζομένων ακόμα και στο εσωτερικό της επιχείρησης και όχι μόνο την εκπαίδευση που έλαβαν μέσω του συστήματος εκπαίδευσης (Hariis, 2000). Όλες αυτές οι εκπαιδεύσεις και καταρτίσεις θεωρούνται αναγκαίες καθώς με αυτόν τον τρόπο οι αργαζόμενοι αποκτάνε όλα τα απαραίτητα προσόντα μέσα από την παροχή της βασικής γνώσης αλλά και γνώσεις σε πιο εξειδικευμένα θέματα όπως: την νομοθεσία σχετικά με τον τομέα, τις διαδικασίες της διοίκησης, τις διαδικασίες σχετικά με το marketing, νέες γνώσεις σχετικά με ξένες γλώσσες αλλά και το χειρισμό του Η/Υ και κανόνες σχετικά με την συμπεριφορά που χρειάζεται να είναι ευγενική και φιλική, και να μπορεί να χειριστεί τις αντιπαραθέσεις που μπορεί να υπάρξουν αλλά και να έχει ικανότητα για ευελιξία και να μπορεί να δείξει ομαδικό πνεύμα εργασίας.

Τα τελευταία χρόνια υπάρχει αύξηση των θέσεων και των αριθμών των σπουδαστών με ρυθμούς που δεν ακολουθούνται από τις τουριστικές επιχειρήσεις και επίσης πολλά άτομα κατευθύνθηκαν σε σπουδές σε ανώτερες βαθμίδες. κάτι το οποίο δημιούργησε νέες ευκαιρίες και προκάλεσε τη διεύρυνση των προσφερόμενων ειδικοτήτων κάτι το οποίο βοήθησε στο κομμάτι της βελτίωσης της ποιότητας των σπουδών, με τα συστήματα πιστοποίησης που δημιουργήθηκαν για τα Ι.Ε.Κ. και σε μικρότερο βαθμό και για τα Κ.Ε.Κ..

1.4 Ιστορική αναδρομή

Η τουριστική εκπαίδευση, όπως την ξέρουμε σήμερα, έχει ιστορία 50 περίπου ετών. Υπάρχουν παραδείγματα παροχής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στα Πανεπιστήμια της Ρώμης το 1925, της Βιέννης, 1936 και του StGallen και της Βέρνης 1941 (Medlik, 1965), αλλά μόλις στα μέσα της δεκαετίας του 1960 «άρχισε ο τουρισμός να εμφανίζεται γενικότερα στο ακαδημαϊκό ρεπερτόριο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης» (Airey, Dredge, & Gross, 2015). Έκτοτε ο τουρισμός καθιερώθηκε ως αντικείμενο διδασκαλίας και έρευνας σε πανεπιστήμια και κολέγια σε όλο τον κόσμο, με τη χαρακτηριστική βιβλιογραφία, την ακαδημαϊκή κοινότητα και τους τομείς έρευνας.

Η διδασκαλία μαθημάτων τουρισμού στην τριτοβάθμια εκπαίδευση δεν ήταν τυχαία. Ο Airey (2005) έχει εντοπίσει τρεις παράγοντες ανάπτυξης που κρύβονται πίσω από την εμφάνιση του τουρισμού μετά τα μέσα της δεκαετίας του 1960. Το πρώτο ήταν η ανάπτυξη του ίδιου του τουρισμού και η αναγνώρισή του, ιδιαίτερα από τις κυβερνήσεις, ως ολοένα και πιο σημαντική οικονομική δραστηριότητα. Το δεύτερο ήταν η ανάπτυξη της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης γενικά, καθώς η σύνδεση μεταξύ ενός μορφωμένου εργατικού δυναμικού και της οικονομικής ανάπτυξης αναγνωριζόταν όλο και περισσότερο. Σε σχέση με αυτό, ο τρίτος παράγοντας ήταν η δημιουργία νέων πανεπιστημίων. Αυτά, απαλλαγμένα από τις παραδόσεις των παλαιότερων πανεπιστημίων, παρείχαν εκπαίδευση για νέους και συχνά πιο επαγγελματικούς τομείς σπουδών. Με τις δυνατότητές του να προσελκύει νέους φοιτητές, ο τουρισμός αποδείχθηκε δημοφιλές πρόγραμμα για να συμπεριληφθεί στα προγράμματα σπουδών των νέων πανεπιστημίων. Το αποτέλεσμα ήταν μια τεράστια αύξηση στον αριθμό των προγραμμάτων, των φοιτητών και στη συνέχεια της έρευνας και της βιβλιογραφίας που σχετίζονται με τον τουρισμό. Για παράδειγμα οι Airey et al. (2015) δίνουν παραδείγματα ότι υπήρχαν 20 φοιτητές τουρισμού το 1972 και 9.000 το 2011.

Ταυτόχρονα, ο αριθμός των ακαδημαϊκών περιοδικών που ασχολούνται με τον τουρισμό αυξήθηκε από ένα το 1970 σε τουλάχιστον 150 σήμερα. Αυτή η ανάπτυξη οδήγησε αρκετούς συγγραφείς να απαντήσουν στο ερώτημα εάν ο τουρισμός έχει ωριμάσει ως

θέμα (Airey, 2008a), ή όπως το έθεσε μια έκθεση (CouncilforNationalAcademicAwards, 1993) εάν ο τουρισμός έχει «Ενημερωθεί». Υποδεικνύοντας τον αριθμό των φοιτητών, ιδρυμάτων και δημοσιεύσεων, οι μελετητές του τουρισμού εξέταζαν όλο και περισσότερα ζητήματα πολύ πέρα από τα επαγγελματικά και οικονομικά και με αυξανόμενη αυτοκριτική συνείδηση, υπήρχαν καλοί λόγοι για να καταλήξουμε στο συμπέρασμα ότι ο τουρισμός είχε πάρει τη θέση του δίπλα σε άλλα θέματα στην ευρύτερη κοινότητα των κοινωνικών επιστημών.

Η τουριστική εκπαίδευση ανάλογα με τις κοινωνικοοικονομικές, πολιτικές, πολιτιστικές και ιστορικές συνθήκες, σε διαφορετικά ιστορικά στάδια της ανάπτυξής της, είχε τις δικές του ιδιαιτερότητες.

Στην πρόσφατη εξέτασή του για την τουριστική εκπαίδευση, ο Airey (2015) προτείνει δύο κατευθύνσεις που θα μπορούσε να ακολουθήσει η θεματική περιοχή. Ο πρώτος είναι να ανταποκριθεί στις μετρήσεις που αναδύονται από ένα νεοφιλελεύθερο περιβάλλον, σχετικά με τις συνεισφορές στο εισόδημα και τη φήμη, οι οποίες, παρουσιάζουν ορισμένες δυσκολίες για τον τουρισμό. Από πολλές απόψεις αυτού του είδους η δράση είναι αναπόφευκτη. Είναι σημαντικό να διασφαλιστεί ότι όσοι συμμετέχουν σε τουριστικά προγράμματα διαθέτουν τα κατάλληλα προσόντα, ότι η έρευνα δεν συνεχίζεται, ότι τα έσοδα από την έρευνα αυξάνονται και ότι η τουριστική εκπαίδευση διασφαλίζει ότι τα μηνύματά της κοινοποιούνται και, όπου χρειάζεται, λαμβάνονται από τον ευρύτερο τουριστικό κόσμο. Όλα αυτά εμπίπτουν στον σωστό ρόλο της τουριστικής εκπαίδευσης, ανεξάρτητα από το αντικείμενο. Ωστόσο, αυτού του είδους οι δράσεις από μόνες τους δεν επαρκούν σε έναν εξαιρετικά ανταγωνιστικό κόσμο και αναπόφευκτα θα αυξήσουν την ένταση μεταξύ έρευνας και διδασκαλίας. Η δεύτερη κατεύθυνση είναι να τονίσουμε τι είναι ιδιαίτερο και ιδιαίτερα θετικό στον τουρισμό ως αντικείμενο μελέτης. Εδώ βρίσκεται το πλεονέκτημα στη διάκριση αυτού του πεδίου σπουδών από άλλους.

1.5 Η τουριστική εκπαίδευση στην Ελλάδα

Η τουριστική εκπαίδευση είναι κάτι που αναπτύχθηκε στην Ελλάδα και αποτελεί και κομμάτι της τουριστικής ανάπτυξης της χώρας. Απόδειξη είναι πως οι μελλοντικοί εργαζόμενοι θα πρέπει να κατέχουν ικανότητες και προσόντα που απέκτησαν μέσω μιας

υψηλού επιπέδου εκπαίδευσης και κατάρτισης. Συγκεκριμένα, τα τελευταία χρόνια, έχουν πραγματοποιηθεί πολλές εξελίξεις στον χώρο της τουριστικής ανάπτυξης.

Η παροχή της τουριστικής εκπαίδευσης και κατάρτισης παρέχεται από διάφορα επίπεδα εκπαίδευσης τόσο από φορείς του δημοσίου όσο και από φορείς τους ιδιωτικού τομέα. Αναφορικά με τον ιδιωτικό τομέα και με τα θέματα κατάρτισης υπάρχουν ιδιωτικά Επαγγελματικά λύκεια, και ιδιωτικά ΙΕΚ αλλά και ΚΕΚ. Το Ελληνικό κράτος παρέχει τουριστική εκπαίδευση και κατάρτιση μέσω ΕΠΑΛ/ΕΠΑΣ, ΙΕΚ, και Πανεπιστημίων (Moiratetal., 2004). Έχει πραγματοποιηθεί καταγραφή όλων των φορέων που παρέχουν εκπαίδευση στον τομέα του τουρισμού και το 2006 λειτούργησε ένα forum από το Υπουργείο Τουριστικής Ανάπτυξης με όλες αυτές τις πληροφορίες.

Αν και τώρα πια υπάρχει δυνατότητα παροχής τουριστικής εκπαίδευσης σε όλα τα επίπεδα, τα προηγούμενα χρόνια υπήρχε τουριστική εκπαίδευση μόνο σε δευτεροβάθμιο επίπεδο και στο μεγαλύτερο μέρος της προερχόταν από κρατικές σχολές. Το μεγαλύτερο μέρος της εκπαίδευσης από αυτές τις σχολές αφορούσε σπουδές για ξενοδοχεία και εστιατόρια καθώς υπήρχε μία ταύτιση ανάμεσα στον τουρισμό και αυτούς τους δύο τομείς. Με το πέρασμα των ετών άρχισαν να δημιουργούνται και διάφορες ιδιωτικές σχολές (Λογοθέτης, 2001). Σε αυτές τις σχολές κατευθύνονται τα άτομα που δεν καταφέρνουν να εισαχθούν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Τόσο στην Ελλάδα αλλά και σε πολλές χώρες της Ευρωπαϊκής ένωσης, ο βασικός φορέας της εκπαίδευσης είναι το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων. Το ελληνικό σύστημα είναι συγκεντρωτικό και εστιασμένο στο Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, παρέχοντας μικρά περιθώρια ευελιξίας στους εποπτευόμενους φορείς παροχής εκπαίδευσης και κατάρτισης. Ακόμα και όσο αφορά τους ιδιωτικούς φορείς, τα προγράμματα εκπαίδευσης χρειάζεται να εγκριθούν από το Υπουργείο Παιδείας (Μοίρα και Μυλωνόπουλος, 2021)

Η ιδιωτική τουριστική κατάρτιση προέρχεται από 39 ιδιωτικοί φορείς παροχής επαγγελματικής κατάρτισης, 25 κολλέγια που λειτουργούν αυτοτελώς ή σε συνεργασία με πανεπιστήμια του εξωτερικού (Thelen – Zouni – Papatheodorou, 2017). Τα στοιχεία αυτά συνεχώς μεταβάλλονται.

Τα προγράμματα τουριστικών σπουδών από τα δημόσια και τα ιδιωτικά ΙΕΚ έχουν τις εξής ειδικότητες:

- Ομάδα μεταφορών
- Ομάδα ξενοδοχειακών υπηρεσιών

- Ομάδα τροφίμων
- Ομάδα τουριστικών Υπηρεσιών

2 Το σύστημα τουριστικής εκπαίδευσης και κατάρτισης στην Ελλάδα

2.1 Στόχοι και στρατηγικές για την τουριστική εκπαίδευση

Το εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας συνδέεται με την ικανότητα παραγωγής της χώρας και κατ' επέκταση και την οικονομία της (OECD, 2004). Έτσι γίνεται κατανοητό ότι οι στόχοι ενός εκπαιδευτικού προγράμματος πρέπει να είναι η καλύτερη ένταξη στην κοινωνία και συγκεκριμένα η απόκτηση των απαραίτητων προσόντων μέσα από την εκπαίδευση. Συγκεκριμένα στόχος της τουριστικής εκπαίδευσης είναι η απόκτηση των προσόντων που ζητούνται από τις επιχειρήσεις, οι οποίες με την σειρά τους σκοπό έχουν την βελτίωση και των υπηρεσιών τους αλλά και της παραγωγικότητας τους (Wilkinsonetal. 2017).

Τα προηγούμενα χρόνια, εκτός από τα έτη της πανδημίας του Covid, ο τουρισμός ήταν μια βιομηχανία που στην χώρα γνώριζε ανάπτυξη. Σύμφωνα με τον Σύνδεσμο Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΣΕΤΕ, 2019) η συνολική συμβολή του τουρισμού στο ΑΕΠ ανερχόταν στο 20,8% και η συμβολή του στην απασχόληση στο 21,7% δηλαδή 946.200 θέσεις εργασίας.

Από τα στοιχεία αυτά καταλαβαίνουμε ότι η χώρα βασίζεται στο τουριστικό προϊόν και προσπαθεί να διαφοροποιηθεί από τις υπόλοιπες χώρες ώστε να έχει το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα που θα την κάνει πρώτη επιλογή ανάμεσα σε άλλες. Για να μπορέσουν να πραγματοποιηθούν όμως αυτά χρειάζεται να υπάρχει το σωστά εκπαιδευμένο ανθρώπινο δυναμικό (Mocardoetal. 2015, FarberCanzianietal. 2012).

Στόχος της τουριστικής εκπαίδευσης είναι η εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση του κατάλληλου ανθρώπινου δυναμικού η οποία είναι απαραίτητη για την ύπαρξη μιας συνεχώς αναπτυσσόμενης τουριστικής βιομηχανίας. Μέσα από την εκπαίδευση και την κατάρτιση τα άτομα αποκτούν όλες εκείνες τις δεξιότητες που είναι ζωτικής σημασίας

στην αγορά εργασίας. Γι' αυτό το λόγο τόσο στην Ελλάδα όσο και στις υπόλοιπες χώρες που ο τουρισμός παίζει σημαντικό ρόλο, οι διάφοροι κρατικοί φορείς είναι αυτοί που παρέχουν την κατάλληλη κατάρτιση.

Οι στόχοι αυτοί που έχουν προκύψει φαίνονται και στις επιλογές των σπουδαστών καθώς οι ίδιοι αναγνωρίζουν τις προοπτικές απασχόλησης που υπάρχουν αλλά το πόσο αναπτύσσεται και όλος ο τομέας. Η ύπαρξη αυτής της αναγνώρισης έχει σαν αποτέλεσμα την ύπαρξη μεγαλύτερης αποδοχής ως χώρος επαγγελματικής απασχόλησης και εξέλιξης, κάτι που έχει σαν αποτέλεσμα την σταδιακή εδραίωση των σπουδών σε κομμάτια του τουριστικού τομέα, σε όλα τα επίπεδα.

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπάρχει ανάγκη στο κομμάτι του τουρισμού από εργαζόμενους που να διαθέτουν δεξιότητες σχετικά με τη διαδικτυακή εμπορική προώθηση (online marketing), την ανακύκλωση και τη διαχείριση των αποβλήτων, των υδάτινων και των ενεργειακών πόρων έχοντας σαν στόχο τη μετάβαση σε ένα πιο βιώσιμο τουρισμό, αλλά οι εργαζόμενοι να είναι ικανοί στην ύπαρξη διαπολιτισμικής επικοινωνίας και κατανόησης (European Committee, 2020).

2.2 Δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Στην δευτεροβάθμια βαθμίδα η τουριστική εκπαίδευση προέρχεται από Επαγγελματικές Σχολές(ΕΠΑΣ) και τα Επαγγελματικά Λύκεια (ΕΠΑΛ). Συγκεκριμένα, στην Ελλάδα λειτουργούν οκτώ Επαγγελματικές σχολές σε διάφορες ειδικότητες του τουρισμού, και δέχονται μαθητές που έχουν τελειώσει την 1η Λυκείου και οι οποίοι έπειτα λαμβάνουν εκπαίδευση στον τομέα αυτό για δύο χρόνια. Οι μαθητές αυτών των επαγγελματικών σχολών πραγματοποιούν και πρακτική άσκηση. Εκτός όμως από τις Επαγγελματικές Σχολές, υπάρχουν και οι τα Επαγγελματικά Λύκεια, τα οποία όμως προσφέρουν μόνο θεωρητική εκπαίδευση και όχι πρακτική όπως οι Επαγγελματικές Σχολές. Στα επαγγελματικά λύκεια η εκπαίδευση είναι τριετής και οι μαθητές έχουν την δυνατότητα να συνεχίσουν τις σπουδές τους στην μεταδευτεροβάθμια ή τριτοβάθμια εκπαίδευση. Ως επιλογή επίσης υπάρχουν οι Επαγγελματικές σχολές των οποίων οι απόφοιτοι εντάσσονται άμεσα στην αγορά εργασίας ως ειδικευμένοι επαγγελματίες.

2.3 Μετα-λυκειακή εκπαίδευση

Στην μεταλυκειακή τουριστική εκπαίδευση υπάρχουν δύο ειδών σχολές η Σχολή Ξεναγών και τα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ). Η Σχολή ξεναγών, απευθύνεται σε απόφοιτους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης αλλά και σε απόφοιτους ΑΕΙ. Όταν τα μαθήματα είναι ταχύρρυθμα, και οργανώνονται από ΑΕΙ απευθύνονται στους απόφοιτους ΑΕΙ συγκεκριμένων ειδικοτήτων ενώ τα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης απευθύνονται σε απόφοιτους λυκείου.

Οι σχολές ξεναγών έχουν 2,5 χρόνια διάρκεια και όλα τα μαθήματα είναι υποχρεωτικά για τους μαθητές. Για να μπορέσουν να πάρουν μέρος οι μαθητές στα μαθήματα της σχολής, χρειάζεται να περάσουν επιτυχώς τις εξετάσεις που πραγματοποιούνται, με την εκπαίδευση τους να είναι δωρεάν. Η εκπαίδευση τους είναι τόσο θεωρητική όσο και πρακτική. Με το τέλος της εκπαίδευσης τους, οι μαθητές δίνουν εξετάσεις και αποκτούν επαγγελματική άδεια. Τα τελευταία χρόνια υπάρχει και η σκέψη να υπάρξουν και ιδιωτικές σχολές Ξεναγών.

Όσο αφορά τα Επαγγελματικά Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης υπάρχουν τόσο δημόσια όσο και ιδιωτικά. Σε αντίθεση με τις σχολές ξεναγών, τα ΙΕΚ υπάρχουν και δραστηριοποιούνται σε πολλές περιοχές της Ελλάδας, τόσο στην Ηπειρωτική όσο και στην Νησιωτική χώρα. Η εκπαίδευση έχει διάρκεια 2 χρόνια, με θεωρητική και πρακτική εκπαίδευση, με τους μαθητές να προέρχονται από το λύκειο χωρίς εξετάσεις. Τα άτομα που καταφέρνουν να ολοκληρώσουν με επιτυχία τη φοίτηση τους λαμβάνουν ένα πιστοποιητικό Επαγγελματικής Κατάρτισης, το οποίο είναι απαραίτητο για να μπορέσει να συμμετέχει στις εξετάσεις πιστοποίησης επαγγελματικής κατάρτισης, όπου αν επιτύχει λαμβάνει το Δίπλωμα Επαγγελματικής Κατάρτισης επιπέδου Δευτεροβάθμιας Επαγγελματικής Κατάρτισης

2.4 Ανώτερες σχολές τουριστικής εκπαίδευσης – ΑΣΤΕ

Υπάρχουν δύο τέτοιου είδους σχολές μία στη Ρόδο και μία στην Κρήτη και υπάγονται και οι δύο στο Υπουργείο Τουρισμού. Τα άτομα που μπορούν να πάνε σε αυτές τις σχολές ώστε να πάρουν την κατάλληλη κατάρτιση είναι όσοι έχουν αποφοιτήσει από το Λύκειο

και κάθε έτος οι εισαχθέντες είναι 120. Η σχολή της Ρόδου είναι η παλαιότερη και ιδρύθηκε το 1956, ενώ η σχολή της Κρήτης ιδρύθηκε το 1995.

Αυτές οι δύο σχολές παρέχουν καθαρά ξενοδοχειακή εκπαίδευση και κατάρτιση ώστε να καλύπτουν τις ανάγκες των ξενοδοχειακών μονάδων. Οι σχολές αυτές ανήκουν στο επίπεδο 5 του Εθνικού πλαισίου προσόντων.

2.5 Τριτοβάθμια εκπαίδευση

Σε επίπεδο ανώτατης εκπαίδευσης λειτουργούν τα πανεπιστήμια τα οποία παρέχουν σπουδές στον τουρισμό σε διάφορες περιοχές π.χ. Αθήνα, Πειραιά, Κρήτη, Μακεδονία, κλπ.

2.6 Μεταπτυχιακή εκπαίδευση

Το επόμενο επίπεδο των σπουδών είναι οι μεταπτυχιακές σπουδές και πρόκειται για αναγκαίο επίπεδο εκπαίδευσης που προκύπτει από την ανάγκη για ύπαρξη στον τουριστικό τομέα ατόμων που τον στελεχώνουν έχοντας τις απαραίτητες ικανότητες και γνώσεις. Αυτό το επίπεδο σπουδών προσφέρει γνώσεις που είναι αναγκαίες τόσο στην εγχώρια τουριστική αγορά όσο και στην παγκόσμια. Σύμφωνα με τον ν.2327/95 τα άτομα που έχουν ολοκληρώσει τις σπουδές τους στην τριτοβάθμια εκπαίδευση μπορούν να συνεχίσουν τις σπουδές τους σε ένα από τα μεταπτυχιακά προγράμματα που υπάρχουν .

Τα κριτήρια για την εισαγωγή στη μεταπτυχιακή εκπαίδευση αλλάζουν ανάλογα με το ίδρυμα και αναφέρονται στον Εσωτερικό Κανονισμό Λειτουργίας του κάθε Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών (Μ.Π.Σ), για να μπορούν τα άτομα που θέλουν να συμμετέχουν να λαμβάνουν την απαραίτητη ενημέρωση. Μερικά παραδείγματα τέτοιων κανονισμών είναι τα παρακάτω:

Στο Πανεπιστήμιο Πειραιώς, λειτουργεί το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών με τίτλο «Διοίκηση Επιχειρήσεων – Μάνατζμεντ Τουρισμού» (MBA – TourismManagement) το οποίο λειτουργεί πάνω από μια εικοσαετία. Η διάρκεια των μεταπτυχιακών σπουδών είναι τριών (3) εξαμήνων, με τα πρώτα δύο εξάμηνα να περιλαμβάνουν μαθήματα και το επόμενο εξάμηνο να περιλαμβάνει την Διπλωματική

Εργασία. Στόχος του προγράμματος είναι μέσα και από τις Διπλωματικές Εργασίες να υπάρχει μια ουσιαστική και πρωτοποριακή συμβολή στο κομμάτι της ερευνάς του Τουρισμού. Μέσα από το πρόγραμμα τα άτομα λαμβάνουν εξειδικευμένες γνώσεις στο κομμάτι του Τουριστικού Μάνατζμεντ τόσο μέσα από τις δραστηριότητες των μαθημάτων όσο και μέσα από την διενέργεια εκδρομών με εκπαιδευτικό χαρακτήρα σε χώρες που έχουν αναπτύξει τον τουριστικό τους τομέα.

Ένα άλλο τμήμα που έχει μεταπτυχιακές σπουδές στο τουρισμό είναι το Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων, που συνεργάζεται με τα Τμήματα Οικονομικής και Διοίκησης Τουρισμού, Γεωγραφίας και Περιβάλλοντος του Πανεπιστημίου Αιγαίου έχοντας δημιουργήσει ένα πρόγραμμα σπουδών με την ονομασία «Στρατηγική Διοίκηση Τουριστικών Προορισμών και Επιχειρήσεων Φιλοξενίας» το οποίο βρίσκεται στη Χίο. Μέσα από το παραπάνω μεταπτυχιακό πρόγραμμα επανιδρύθηκε το πρώτο μεταπτυχιακό πρόγραμμα τουριστικών σπουδών με τίτλο «Σχεδιασμός, Διοίκηση και Πολιτική του Τουρισμού», επίσης με λειτουργία πάνω από 20 χρόνια. Το δια τμηματικό αυτό μεταπτυχιακό πρόγραμμα δίνει τη δυνατότητα στους σπουδαστές που το επιλέγουν να λάβουν όλη την απαραίτητη γνώση ώστε να είναι ικανοί να καλύψουν τις ανάγκες που υπάρχουν στο κομμάτι της βιομηχανίας του τουρισμού αναφορικά με το ανθρώπινο επιστημονικό δυναμικό. Τα άτομα που έχουν λάβει το μεταπτυχιακό αυτό τίτλο έχουν όλα τα απαραίτητα εφόδια για να μπορέσουν να εργαστούν στο κλάδο με το 81% των αποφοίτων εργάζονται ήδη και το 77% αυτών βρήκαν εργασία εντός 12 μηνών.

Ένα ακόμα μεταπτυχιακό πρόγραμμα έχει δημιουργηθεί από το Ε.Α.Π. με το τίτλο «Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων» το οποίο είναι εξ αποστάσεως και έχει διάρκεια τρία έτη και για να μπορέσει κάποιος να λάβει το τίτλο χρειάζεται να παρακολουθήσει τέσσερις (4) θεματικές ενότητες και να εκπονήσει και μια Μεταπτυχιακής Διπλωματικής εργασίας. Μέσα από αυτό το μεταπτυχιακό πρόγραμμα τα άτομα λαμβάνουν τις γνώσεις που είναι απαραίτητες ώστε να μπορέσουν να έχουν μια διοικητική καριέρα στην τουριστική βιομηχανία. Το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα της Διοίκησης Τουριστικών Επιχειρήσεων προσφέρει το εκπαιδευτικό περιεχόμενο με τρόπο που μπορεί και επιτρέπει στους φοιτητές να αναπτύξουν όχι μόνο τις θεωρητικές γνώσεις αλλά και τις πρακτικές ικανότητες που απαιτούνται στις διοικητικές θέσεις της τουριστικής βιομηχανίας.

Στα διατμηματικά μεταπτυχιακά υπάρχει και αυτό του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής σε σύμπραξη με το Πανεπιστήμιο Αιγαίου με τίτλο «Καινοτομία και Επιχειρηματικότητα στον Τουρισμό» (Master of Science in Tourism Entrepreneurship) το οποίο έχει δύο

διαφορετικές Κατευθύνσεις, η μια σχετικά με την Διοίκηση Επιχειρήσεων Φιλοξενίας και η δεύτερη σχετικά με τη Διοίκηση Τουρισμού Υγείας και Ευεξίας.

Τέλος, ένα μεταπτυχιακό πρόγραμμα προσφέρεται και από το Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο, με τον τίτλο: "Διοίκηση Επιχειρήσεων Φιλοξενίας και Τουρισμού", το οποίο λειτουργεί στην Κρήτη. Αφορά τις επιχειρήσεις, τους εργαζόμενους και τους αυτοαπασχολούμενους στον τομέα του τουρισμού, όπως και τους πτυχιούχους των οικονομικό διοικητικών επιστημών. Μέσα από αυτό το πρόγραμμα οι φοιτητές μπορούν να λάβουν όλες τις απαραίτητες δεξιότητες και γνώσεις είναι απαραίτητες στον τομέα της φιλοξενίας και του τουρισμού. Ο σχεδιασμός του προγράμματος είναι τέτοιος ώστε να μπορούν να καλυφθούν οι ανάγκες των στελεχών του τουρισμού. Η διάρκεια των σπουδών αυτού του προγράμματος είναι 2 έτη και με μαθήματα να διεξάγονται στο διάστημα Νοέμβριος – Φεβρουάριος κάθε ακαδημαϊκού έτους, ενώ υπάρχει και η δυνατότητα σε συγκεκριμένο αριθμό μεταπτυχιακών φοιτητών η φοίτηση να είναι μερική.

3 Νομοθετικό πλαίσιο

3.1 Η Μεταρρύθμιση του 1998 για την ΕΕΚ

Όλες οι μεταρρυθμιστικές προσπάθειες που έγιναν για την ΕΕΚ από το 1959 έως και το 1998 προσπαθούσαν να την αντιμετωπίσουν ως μέρος του εκπαιδευτικού συστήματος, που παρείχε εκτός από εξειδικευμένη τεχνική ή επαγγελματική γνώση και στοιχεία που αφορούσαν τη γενική παιδεία. Το 1998 ψηφίστηκε ο επόμενος νόμος για την ΕΕΚ, ο 2640 «Δευτεροβάθμια Τεχνική - Επαγγελματική Εκπαίδευση και Άλλες Διατάξεις», ο οποίος για πρώτη φορά στον άρθρο 1ο αναφερόταν σε ζητήματα επαγγελματικής κατάρτισης. Παραπέμποντας στον ν. 2009/92 που ρύθμιζε την επαγγελματική κατάρτιση στην Ελλάδα, ο νέος νόμος υποστήριζε ότι η ΕΕΚ αποσκοπούσε στην επαγγελματική ένταξη των νέων στην αγορά εργασίας. Περιορίσε τα μαθήματα γενικής παιδείας που διδάσκονταν οι μαθητές και προέβλεπε δύο κύκλους σπουδών, αν και εξακολουθούσε να μην προβλέπει την εισαγωγή των αποφοίτων της ΕΕΚ στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Διαφοροποίησε με αυτό τον τρόπο τους αποφοίτους της ΕΕΚ από αυτούς της Γενικής Εκπαίδευσης, δημιουργώντας μία σύγχυση ως προς εάν επεδίωκε το ελληνικό κράτος να προάγει και να αναβαθμίσει την ΕΕΚ (Χρήστου, 2016).

Αναλυτικότερα ο νόμος αποσκοπούσε να παρέχεται Επαγγελματική Εκπαίδευση που να στοχεύει στην ανάπτυξη της γνώσης, της κριτικής ικανότητας και των δεξιοτήτων, επιδιώκοντας την επαγγελματική ένταξη και ασφάλεια των νέων. Στόχευε στην ποιοτική βελτίωση της ΕΕΚ και στην εξασφάλιση των απαραίτητων «γνώσεων, δεξιοτήτων κλειδιών και προσόντων», ώστε να εξασφαλιστεί η επαγγελματική κινητικότητα και η συνεχής κατάρτιση. Ο νόμος προέβλεπε την οριζόντια σύνδεση της ΕΕΚ, εστιάζοντας

στην απόκτηση επαγγελματικών δεξιοτήτων σε πραγματικές συνθήκες, κάτι που θα επιτυγχανόταν με την υπογραφή συμβάσεων με επιχειρήσεις τόσο του δημοσίου, όσο και του ιδιωτικού τομέα (Πασιάς, 2006).

Οι δύο κύκλοι σπουδών Α' και Β' περιλάμβαναν επιμέρους τομείς και ειδικότητες. Ο Α' κύκλος σπουδών διαρκούσε δύο έτη και στην περίπτωση των εσπερινών σχολείων τρία. Ο Β' κύκλος σπουδών διαρκούσε 1 έτος. Όσοι μαθητές ολοκλήρωναν τον Α' κύκλο σπουδών έπρεπε να δώσουν εξετάσεις για να μεταβούν στον Β'. Οι πτυχιούχοι του Α' κύκλου σπουδών είχαν την δυνατότητα να πάρουν άδεια ασκήσεως επαγγέλματος, να συνεχίσουν τις σπουδές τους στον Β' κύκλο σπουδών ή να εγγραφούν στην Β' τάξη του ενιαίου λυκείου. Όσοι αποφοιτούσαν επιτυχώς από τον Β' κύκλο σπουδών, μετά από εξετάσεις έπαιρναν πτυχίο «επιπέδου 3», μπορούσαν να πάρουν άδεια ασκήσεως επαγγέλματος και να φοιτήσουν στα ΙΕΚ της αντίστοιχης ειδικότητας τους για να αποκτήσουν «Δίπλωμα Μεταδευτεροβάθμιας Επαγγελματικής Εκπαίδευσης». Επίσης μπορούσαν εφόσον συμπλήρωναν 18 μήνες επαγγελματικής εμπειρίας πάνω στην ειδικότητα τους να δώσουν εξετάσεις και να εγγραφούν σε τμήματα ΤΕΙ ειδικότητας συναφούς με το πτυχίο τους, σε ποσοστό και χρονικό σημείο που όριζε το Υπουργείο Παιδείας (Ν. 2640/1998).

Στη συνέχεια ωστόσο ο νομοθέτης έχοντας διαπιστώσει τα πολλά προβλήματα που είχαν ανακύψει καθώς και τις κοινωνικές πιέσεις, παρενέβη και άλλαξε πολλά στοιχεία από τον αρχικό νόμο, αποσκοπώντας να τον βελτιώσει και να οδηγήσει προς την ενσωμάτωση του θεσμού της ΕΕΚ στην Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, σε επίπεδο ισοτιμίας. Πρέπει να σημειωθεί ότι οι προαναφερόμενες παρεμβάσεις παρά τις καλές προθέσεις τους, οδήγησαν σε μία σειρά συγχύσεων σε επίπεδο καθημερινής εφαρμογής (Κοτσιφάκης, 2005).

Σε αυτόν τον νόμο για πρώτη φορά η ΕΕΚ παρουσιάζεται ως κατάρτιση. Η παραπάνω αλλαγή συνέπλεε με τις αλλαγές που συμβαίνουν αυτή την περίοδο στο ελληνικό κράτος, ειδικότερα στον τεχνολογικό και οικονομικό τομέα. Οι αλλαγές αυτές προήγαγαν την Κοινωνία της Γνώσης ή αλλιώς την Κοινωνία των Πληροφοριών, επηρεάζοντας άμεσα το περιβάλλον των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ). Πλέον ήταν σαφές ότι κανένα ευρωπαϊκό εκπαιδευτικό σύστημα δεν μπορούσε να λειτουργήσει έχοντας απόλυτα εθνοκεντρικό χαρακτήρα (Πασιάς, 2006).

Παράλληλα, λόγω της ανάπτυξης του φαινομένου της παγκοσμιοποίησης σε επίπεδο οικονομίας, προβλήθηκε η αναγκαιότητα να υπάρξει ανάπτυξη της Ελλάδας εντός ενός νεοφιλελεύθερου μοντέλου, το οποίο επέτασσε την ελαχιστοποίηση του Κράτους

Πρόνοιας, αλλά και της κοινωνικής πολιτικής, με αποτέλεσμα τον περιορισμό των κρατικών επιχειρήσεων, την παροχή κινήτρων για ιδιωτική πρωτοβουλία και τη δημιουργία χαλαρών εργασιακών σχέσεων. Όλες οι προαναφερόμενες αλλαγές είχαν σαν αποτέλεσμα να επηρεαστούν και τα εκπαιδευτικά συστήματα των ευρωπαϊκών κρατών (Μπουζάκης, 2005). Από αυτές τις αντιλήψεις επηρεάστηκε ο Έλληνας νομοθέτης, ειδικότερα ως προς την ΕΕΚ (Μπουζάκης, 2005).

Ο νόμος μετά την αρχική ψήφιση δέχθηκε πληθώρα παρεμβάσεων από το κράτος με σκοπό να γίνουν κάποιες διορθωτικές κινήσεις. Οι ενέργειες αυτές ήταν κατά πάσα πιθανότητα συνέπεια, της αλλαγής αντιλήψεων της ηγεσίας του Υπουργείου Παιδείας, λειτουργώντας συνδυαστικά με τις πιέσεις της εκπαιδευτικής κοινότητας. Ωστόσο παρά τις αλλαγές που συνέβησαν, εξακολούθησε να παραμένει το διπλό εκπαιδευτικό δίκτυο και να εξακολουθεί να υφίσταται η υποβάθμιση της ΕΕΚ σε σχέση με τη Γενική Εκπαίδευση. Η αντίληψη αυτή παγιώθηκε στην ελληνική κοινωνία που πλέον διαπιστώθηκε με σαφήνεια ότι τα η ΕΕΚ ήταν προσανατολισμένη στην αγορά εργασίας και λιγότερο στην ίδια τη μόρφωση (Χρήστου, 2016).

Η εφαρμογή του νόμου στην πράξη οδήγησε σε πολλές αντιδράσεις με τους μαθητές να προχωρούν σε καταλήψεις και κινητοποιήσεις. Τα ζητήματα διαφωνίας αφορούσαν τον τρόπο που διορίζονταν οι εκπαιδευτικοί στην ΕΕΚ, η αξιολόγηση τους, ο τρόπος εισαγωγής των μαθητών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Η μεταρρύθμιση θεωρήθηκε ότι έγινε αγνοώντας τις αντιλήψεις και τις απόψεις των εκπαιδευομένων, των εκπαιδευτικών και της κοινωνίας γενικότερα, με αποτέλεσμα εξ αρχής να είναι περιορισμένη κάθε πιθανότητα επιτυχίας. Πολλοί υποστήριξαν ότι η μεταρρύθμιση αυτή αποπροσανατολίστηκε από τους στόχους και το περιεχόμενο της εκπαιδευτικής διαδικασίας και προσανατολίστηκε συστηματικά προς την αγορά εργασίας, τοποθετώντας ταξικά κριτήρια, και προσφέροντας στις επιχειρήσεις φτηνά εργατικά χέρια (Παλαιοκρασάς, 1995).

Παρά τις εξαγγελίες του ελληνικού κράτους η μεταρρύθμιση οδήγησε σε μεγαλύτερη κοινωνική ανισότητα και στην ταξική επιλογή, αυξήθηκε η μαθητική διαρροή, ενώ επισπεύστηκε η είσοδος των αποφοίτων στην αγορά εργασίας και μάλιστα χωρίς εφόδια. Κατάρρευσε κάθε προσπάθεια να θεωρηθεί η ΕΕΚ ισότιμη μορφή εκπαίδευσης, καθώς αποσχίστηκε από τον βασικό κορμό σπουδών της λυκειακής βαθμίδας. Οι απόφοιτοι από το 1998 έως το 2002 που ψηφίστηκε ο ν. 3027 δε θεωρούνταν ισότιμοι ως προς τα γενικά δικαιώματα τους σε σχέση με τους αποφοίτους του Ενιαίου Λυκείου. Παρά την

προσπάθεια να υπάρχει διαπερατότητα ανάμεσα στην Γενική Εκπαίδευση και στην ΕΕΚ, ωστόσο ο νόμος του 1998 προέκρινε θεσμικούς φραγμούς που συνδέονταν με την πιο δύσκολη πρόσβαση των αποφοίτων ΕΕΚ στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, ενώ εδραίωσε την προϋπάρχουσα κουλτούρα για τον υποβαθμισμένο ρόλο της σε εκπαιδευτικό επίπεδο (Θεοδώρου, 2008).

3.2 Οι Μεταρρυθμίσεις του 2003 & του 2006

Το 2003 ψηφίστηκε ο Ν. 3191 μέσω οποίου συστάθηκε το Εθνικό Σύστημα της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης με την Απασχόληση (Ε.Σ.Σ.Ε.Ε.Κ.Α.), το οποίο αποτέλεσε το ολοκληρωμένο σύνολο για τις συμβατές λειτουργίες και μέσα, οι οποίες με συγκροτημένο και ενιαίο τρόπο συνέβαλλαν στην σχεδίαση και στη εφαρμογή εθνικής πολιτικής, ώστε να συνδεθεί η επαγγελματική εκπαίδευση με την επαγγελματική κατάρτιση, όπως και με τον τομέα της απασχόλησης. Στόχος του συγκεκριμένου νόμου ήταν η ικανοποίηση των προσωπικών και κοινωνικών αναγκών των πολιτών σε επίπεδο γνώσεων και δεξιοτήτων, καθώς και η ταυτόχρονη κάλυψη των αναγκών της αγοράς εργασίας σε επαγγελματικά στελέχη ειδικοτήτων και εξειδικεύσεων τα οποία θα διαθέτουν τα κατάλληλα προσόντα.

Το ΕΣΣΕΕΚΑ έθεσε μία σειράς στρατηγικών στόχων οι οποίοι ήταν οι εξής :

- Να δημιουργηθεί και να υπάρξει διαρκής λειτουργία ενός συστήματος το οποίο θα είναι αξιόπιστο και ενιαίο όσον αφορά στην έρευνα, στην καταγραφή και στην τεκμηρίωση των αναγκών που υπάρχουν στην αγορά εργασίας σε επίπεδο ανθρώπινου δυναμικού με βάση τα αντίστοιχα επαγγέλματα, τα οποία προέρχονται από τους τομείς της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης.
- Να διαμορφωθούν οι κατάλληλες προδιαγραφές για τις ειδικότητες ή τις εξειδικεύσεις και να υπάρξει αποτελεσματική σύζευξη με τα προγράμματα σπουδών τόσο στην επαγγελματική εκπαίδευση, όσο και στην επαγγελματική κατάρτιση.

- Να συντονιστούν τα προγράμματα σπουδών καθώς και των υπηρεσιών που παρέχουν τα Συστήματα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης
- Να διαμορφωθούν ενιαίοι κανόνες για να αξιολογείται και να πιστοποιείται η επαγγελματική εκπαίδευση και η επαγγελματική κατάρτιση. Να δημιουργηθεί το κανονιστικό πλαίσιο, ώστε να δημιουργηθεί μία διαδικασία που θα καθορίζει τα επαγγελματικά δικαιώματα για κάθε ειδικότητα ή εξειδίκευση και για την πιστοποίηση των επαγγελματικών προσόντων ανεξαρτήτως του τρόπου που αυτά αποκτήθηκαν.
- Να υπάρξει η δημιουργία και η συνεχής λειτουργία ενός Συστήματος Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού και Σύνδεσης με την Αγορά Εργασίας, το οποίο θα είναι αποδοτικό και αποτελεσματικό και θα απευθύνεται στους απόφοιτους της επαγγελματικής εκπαίδευσης και της επαγγελματικής κατάρτισης.
- Να προωθηθεί η κοινωνική καταξίωση των Συστημάτων Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Επαγγελματικής Κατάρτισης (Καρατζογιάννης & Πανταζή, 2014).
- Το 2006 ψηφίστηκε ο Ν. 3475 όπου το ελληνικό κράτος προσπαθούσε να επαναφέρει την ΕΕΚ σε πλήρη ισοτιμία με τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Ο νόμος έφερε τον τίτλο ««Οργάνωση και Λειτουργία της Δευτεροβάθμιας Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Άλλες Διατάξεις», ο οποίος στην ουσία αντικαθιστούσε τα ΕΕΚ με Επαγγελματικά Λύκεια (ΕΠΑ.Λ) και Επαγγελματικές Σχολές (ΕΠΑ.Σ). Όπως αναφερόταν τα ΕΠΑ.Λ. και ΕΠΑΣ προσφέρονταν ως μία εναλλακτική δυνατότητα στους μαθητές να συνεχίσουν τις σπουδές τους μετά την υποχρεωτική Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, αποσκοπώντας στο συνδυασμό της γενικής παιδείας, της εξειδικευμένης τεχνικής, αλλά και επαγγελματικής γνώσης, για να υπάρξει πιο γρήγορη ένταξη των αποφοίτων στην αγορά εργασίας (Μαραγκάκης, 2014)

Τα ΕΠΑ.Λ. διακρίνονταν σε ημερήσια και εσπερινά και η διάρκεια σπουδών ήταν τριετής για τα ημερήσια και τετραετής για τα εσπερινά. Μετά την ολοκλήρωση των σπουδών, οι απόφοιτοι μπορούσαν να ασκήσουν το επάγγελμα που είχαν σπουδάσει. Οι μαθητές της Α΄ τάξης παρακολουθούσαν 34 ώρες διδασκαλίας την εβδομάδα εκ των οποίων οι 25 αφορούσαν μαθήματα συναφή με την ειδικότητα τους και οι υπόλοιπες 9 ώρες, μαθήματα

γενικής παιδείας. Αντιστοίχως οι μαθητές της Β' τάξης παρακολουθούσαν μαθήματα διάρκειας 35 ωρών σε εβδομαδιαία βάση εκ των οποίων οι 17 αφορούσαν μαθήματα γενικής παιδείας και 18 ώρες μαθήματα ειδικότητας. Η συγκεκριμένη τάξη ήταν διαρθρωμένη σε 11 επαγγελματικούς τομείς. Αντιστοίχως η Γ' τάξη, περιλάμβανε εβδομαδιαία φοίτηση 35 ωρών εκ των οποίων οι 12 αφορούσαν μαθήματα γενικής παιδείας και οι 23 μαθήματα ειδικότητας. Η διάρθρωση αυτής της τάξης αποτελούταν από 18 επαγγελματικές ειδικότητες.

Οι ΕΠΑ.Σ αφορούσαν εκείνους τους μαθητές που ήθελαν να φοιτήσουν σε ειδικότητές που εστίαζαν περισσότερο σε πρακτική εξάσκηση, ώστε οι απόφοιτοι να ενσωματώνονται άμεσα στην αγορά εργασίας ως ειδικευμένοι τεχνίτες. Η φοίτηση σε αυτές της σχολές διαρκούσε δύο χρόνια και ήταν οργανωμένη σε ειδικότητες. Η εβδομαδιαία διάρκεια των μαθημάτων ανερχόταν σε 25 ώρες και το πρόγραμμα διδασκαλίας αφορούσε κυρίως μαθήματα τεχνικής και επαγγελματικής φύσεως, καθώς και εργαστηριακές ασκήσεις. Οι ΕΠΑ.Σ μπορούσαν να ιδρύσουν εκτός από το Υπουργείο Παιδείας και άλλα υπουργεία με τη μόνη διαφορά ότι η φοίτηση αυξανόταν κατά ένα έτος ακόμη. Σε αυτή την περίπτωση οι απόφοιτοι μπορούσαν να λάβουν άδεια ασκήσεως επαγγέλματος ή να εγγραφούν σε Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ).

Η Πολιτεία με αυτή τη μεταρρύθμιση προσπάθησε την ενσωμάτωση προηγούμενων ρυθμίσεων που αναφέρονταν στην ΕΕΚ, έχοντας πρόθεση να την εντάξει σε πλήρη ισοτιμία με την Ενιαία Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Ωστόσο ο προαναφερόμενος στόχος δεν επετεύχθη καθώς διατηρήθηκε το διπλό εκπαιδευτικό δίκτυο και δεν οδήγησε ο νόμος στην πρακτική αναβάθμιση της ποιότητας των σπουδών της ΕΕΚ. Επίσης ασκήθηκε κριτική στο νόμο ότι επέτρεπε στους μαθητές να χρησιμοποιήσουν την ΕΕΚ ως ένα εύκολο τρόπο να αποκτήσουν οι πιο αδύναμοι μαθητές ισότιμο τίτλο Λυκείου με αυτούς της Γενικής Εκπαίδευσης. Ο νόμος δεν κατοχύρωνε επίσης τα επαγγελματικά δικαιώματα των αποφοίτων, ενώ δεν αποσαφηνίζε τη δυνατότητα της επαγγελματικής εξειδίκευσης των αποφοίτων μετά την ολοκλήρωση των σπουδών από το Επαγγελματικό Λύκειο. Και αυτός ο νόμος δεν κατάφερε να δημιουργήσει τις κατάλληλες προϋποθέσεις ώστε το Επαγγελματικό Λύκειο να είναι ισότιμο με το γενικό αν και προσανατολισμένο στην παροχή και επαγγελματικών γνώσεων. Επίσης δεν προσέφερε στους αποφοίτους της ΕΕΚ τη δυνατότητα να αποκτήσουν αξιόλογες δεξιότητες, τις οποίες θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν για να ασκήσουν τις επαγγελματικές δεξιότητές τους. Συνεπώς και αυτή η προσπάθεια από την πλευρά του κράτους δεν κατάφερε να καταξιώσει στο κοινωνικό

περιβάλλον και ειδικότερα στη συνείδηση της μαθητικής κοινότητας την ισοτιμία ανάμεσα στην Γενική και στην Επαγγελματική Εκπαίδευση (Ιωαννίδου & Σταύρου, 2013).

3.3 Η μεταρρύθμιση του 2013

Ο Ν. 3879/2010 οποίος έφερε τον τίτλο «Ανάπτυξη της Διά Βίου Μάθησης και Λοιπές Διατάξεις», αποσκοπούσε να αναπτυχθεί η δια βίου μάθηση αναγνωρίζοντας εναλλακτικές εκπαιδευτικές διαδρομές, τη δικτύωση των φορέων που συνδέονταν με τη δια βίου μάθηση όπως επίσης και τη διασφάλιση της διαφάνειας και της ποιότητας, ώστε να συνδεθεί η δια βίου μάθηση με την απασχόληση, την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη. Στόχος του νομού ήταν και η προαγωγή της δια βίου μάθησης στο σύνολο των πολιτών τόσο αυτών που ολοκλήρωναν την γενική, όσο και την ΕΕΚ.

Το καλοκαίρι του 2013 ψηφίστηκε ν. 4186/2013, ο οποίος αποσκοπούσε στη γενικότερη μεταρρύθμιση της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και έφερε τον τίτλο «Αναδιάρθρωση της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και Λοιπές Διατάξεις». Ο νόμος δημιούργησε ένα νέο θεσμικό πλαίσιο αναδιαρθρώνοντας την Δευτεροβάθμια Επαγγελματική Εκπαίδευση. Συγκεκριμένα εισήγαγε αλλαγές στο Επαγγελματικό Λύκειο, το οποίο προσέφερε δύο κύκλους σπουδών τον «Δευτεροβάθμιο Κύκλο Σπουδών» και τον «Μεταδευτεροβάθμιο Κύκλο Σπουδών», την «Τάξη Μαθητείας». Στο Δευτεροβάθμιο Κύκλο Σπουδών και πιο συγκεκριμένα στα ΕΠΑΛ ημερήσιου χαρακτήρα, λειτουργούσαν τρεις τάξεις. Στην Α' τάξη μπορούσαν να εγγραφούν οι κάτοχοι απολυτηρίου Γυμνασίου χωρίς εξετάσεις ή όσοι ήταν κάτοχοι άλλου ισότιμου τίτλου. Στην Β' τάξη εγγράφονταν όσοι είχαν προαχθεί από την Α' τάξη είτε του Γενικού, είτε του Επαγγελματικού Λυκείου. Και στην Γ' τάξη όσοι είχαν προαχθεί από την Β' Τάξη του Επαγγελματικού Λυκείου. Επίσης όσοι είχαν προαχθεί από την Α' Τάξη του Επαγγελματικού Λυκείου, μπορούσαν να εγγραφούν στην Β' Τάξη του Γενικού Λυκείου.

Στην Τάξη Μαθητείας, η οποία είχε προαιρετικό χαρακτήρα, μπορούσαν να εγγραφούν όσοι κατείχαν απολυτήριο και πτυχίο από τον δευτεροβάθμιο κύκλο σπουδών των ΕΠΑ.Λ. Η Τάξη Μαθητείας εφάρμοζε το δυϊκό σύστημα εκπαίδευσης του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ). Είχε διάρκεια έναν χρόνο και αφορούσε την μαθητεία με εκπαίδευση, η οποία λάμβανε χώρα στον εργασιακό χώρο, μαθήματα ειδικότητας και προπαρασκευαστικά μαθήματα πιστοποίησης στο σχολικό περιβάλλον αντιστοίχως. Την ευθύνη για την τάξη μαθητείας είχε το ΕΠΑ.Λ. μαζί με τον ΟΑΕΔ. Η

τοποθέτηση των εκπαιδευομένων σε χώρους εργασίας και η παρακολούθηση τους κατανοούσαν ως εκπαιδευτικό έργο (ν. 4186/2013).

Ταυτοχρόνως με τα ΕΠΑ.Λ. λάβανε χώρα και η λειτουργία Σχολών Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΣΕΚ), οι οποίες ανήκαν στην μη τυπική εκπαίδευση. Οι ΣΕΚ αποσκοπούσαν να παρέχουν υπηρεσίες Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης, η διάρκεια των οποίων ήταν τρία έτη, σε όσους είχαν αποφοιτήσει από την υποχρεωτική τυπική εκπαίδευση. Κατά το τρίτο έτος οι ημερήσιες ΣΕΚ λειτουργούσαν σύμφωνα με το σύστημα μαθητείας. Όσοι ήταν άνω των 20 ετών εγγράφονταν στις εσπερινές ΣΕΚ και η φοίτηση ήταν δωρεάν. Η φοίτηση στις εσπερινές ΣΕΚ διαρκούσε τέσσερα έτη και δεν μπορούσε να είναι συνολικά κάτω από 1618 ώρες ειδικότητας, οι οποίες επιμερίζονταν στα τέσσερα έτη. Οι σπουδαστές των εσπερινών ΣΕΚ που είχαν προαχθεί στην Τάξη Μαθητείας έπαιρναν Βεβαίωση Επαγγελματικής Κατάρτισης και δεν χρειαζόταν να πιστοποιήσουν τα προσόντα τους εάν είχαν τουλάχιστον 600 ημερομίσθια στην ειδικότητα τους κατά την αποφοίτηση τους από την Β' τάξη της ΣΕΚ. Επίσης στην Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση λειτουργούν τα ΙΕΚ που απευθύνονται σε όσους έχουν αποφοιτήσει από την Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση και τις ΣΕΚ. Η φοίτηση στα δημόσια ΙΕΚ είναι δωρεάν και όσοι σπουδαστές έχουν συμπληρώσει κατ' ελάχιστον 150 ημερομίσθια στην ειδικότητα στην οποία εγγράφονταν, απαλλάσσονται εφόσον ήθελαν από την υποχρέωση να κάνουν Πρακτική Άσκηση και τους απονέμεται Βεβαίωση Επαγγελματικής Κατάρτισης όταν ολοκληρώσουν τα τέσσερα εξάμηνα της κατάρτισης σε θεωρητικό και εργαστηριακό επίπεδο. Οι σπουδαστές των ΙΕΚ μπορούν να πραγματοποιήσουν την πρακτική άσκηση σε φυσικά πρόσωπα, σε Ν.Π.Δ.Δ. και Ν.Π.Ι.Δ. Η πρακτική άσκηση μπορεί να είναι συνεχής ή τμηματική χωρίς να ξεπερνά το 1 έτος (Καρατζογιάννης & Πανταζή, 2014).

Η φοίτηση στα ΙΕΚ διαρκεί πέντε εξάμηνα εκ των οποίων τα τέσσερα εξάμηνα αφορούν την θεωρητική και εργαστηριακή κατάρτιση που θα πρέπει να είναι έως και 1200 ώρες για την ειδικότητα και 1 εξάμηνο πρακτικής άσκησης που να έχει συνολική διάρκεια 1.050 ώρες. Η φοίτηση στα ΙΕΚ μπορεί να αρχίσει είτε το χειμερινό είτε το εαρινό εξάμηνο, ενώ η πρακτική άσκηση μπορεί να πραγματοποιηθεί κατά τον δεύτερο, τρίτο και τέταρτο εξάμηνο φοίτησης. Όσον αφορά στο νέο θεσμικό πλαίσιο που όριζε ο ν. 4186/2013 για τα ΕΠΑ.Λ. η διάρκεια παρέμενε τριετής για τα ημερήσια και τετραετής για τα εσπερινά λύκεια, αλλά οι κύκλοι σπουδών διαμορφώθηκαν σε ομάδες προσανατολισμού, ενώ έγιναν συγχωνεύσεις τομέων και ειδικοτήτων. Οι παρεχόμενες ειδικότητες στα δημόσια Επαγγελματικά Λύκεια διαμορφώνονται σύμφωνα με τις εθνικές και τις περιφερειακές

ανάγκες του κράτους, με βάση τις προτάσεις των Περιφερειακών Επιτροπών Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, της Γ.Σ.Ε.Ε. και της Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε., με τις προτάσεις από τα Επιμελητήρια και τις Επιστημονικές Ενώσεις, καθώς και τις προτάσεις του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας, όπως και τις προτάσεις του ΟΑΕΔ., του Υπουργείου Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας, του Υπουργείου Υγείας, του Υπουργείου Αθλητισμού και Ναυτιλίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, του Υπουργείου Τουρισμού και του Υπουργείου Πολιτισμού.

Όσον αφορά στα ΙΕΚ ο νόμος δεν μετέβαλλε κάτι σημαντικό ως προς το υπάρχον πλαίσιο λειτουργίας τους, ωστόσο επενέβη στο ζήτημα των ομάδων προσανατολισμού και ειδικοτήτων. Αναλυτικότερα οι ομάδες προσανατολισμού που δημιούργησε ήταν οι εξής :

Ομάδα Προσανατολισμού Διοίκησης και Οικονομίας :

- α) στέλεχος διοίκησης και οικονομίας,
- β) στέλεχος διοίκησης και οικονομίας στον τομέα του αθλητισμού,
- γ) στέλεχος διοίκησης και οικονομίας στον τομέα της ναυτιλίας,
- δ) στέλεχος διοίκησης και οικονομίας στον τομέα του τουρισμού,
- ε) στέλεχος διοίκησης και οικονομίας στον τομέα του πολιτισμού,
- στ) στέλεχος διοίκησης και οικονομίας στον τομέα της υγείας,
- ζ) στέλεχος διοίκησης και οικονομίας στον τομέα των μεταφορών,
- η) στέλεχος εμπορίας, διαφήμισης και προώθησης προϊόντων,
- θ) στέλεχος υπηρεσιών εφοδιαστικής αλυσίδας, στέλεχος μηχανογραφημένου λογιστηρίου - φοροτεχνικού γραφείου,
- ι) στέλεχος στατιστικών ερευνών και δημοσκοπήσεων,
- κ) στέλεχος διαχείρισης ακίνητης περιουσίας,
- λ) στέλεχος χρηματοοικονομικών και ασφαλιστικών εργασιών,
- μ) στέλεχος κοστολόγησης και
- ν) γραμματέας ανώτατων και ανωτάτων στελεχών.

Ομάδα Προσανατολισμού Γεωπονίας, Τεχνολογίας Τροφίμων και Διατροφής :

Τομέας Γεωπονίας:

- α) στέλεχος διοίκησης και οικονομίας στην αγροτική οικονομία,
- β) τεχνικός αγροτουρισμού και
- γ) τεχνικός τεχνολογικών εφαρμογών και εγκαταστάσεων σε έργα τοπίου και περιβάλλοντος.

Τομέας Διατροφής και Διαιτολόγια:

- α) στέλεχος διατροφής και διαιτολογίας.

Τομέας Τεχνολογίας Τροφίμων και Ποτών :

- στέλεχος τεχνολογίας και ελέγχου τροφίμων και ποτών.

Ομάδα Προσανατολισμού Εφαρμοσμένων Τεχνών και Καλλιτεχνικών Σπουδών :

Τομέας Καλλιτεχνικών Σπουδών και Εφαρμοσμένων Τεχνών :

- α) τέχνη φωτογραφία,
- β) ζωγραφική τέχνη,
- γ) μεταλλοτεχνία,
- δ) χαρακτηριστική τέχνη,
- ε) τέχνη τοιχογραφίας,
- στ) κεραμική τέχνη,
- ζ) τέχνη ψηφιδωτού,
- η) μουσική τεχνολογία,
- θ) εσωτερική αρχιτεκτονική διακόσμηση και σχεδιασμός αντικειμένων,
- ι) ηχοληψία,
- κ) εικονοληψία,
- λ) χειριστής ηλεκτρονικής συνάρμωσης εικόνας,
- μ) τέχνη δημιουργικής

γραφής, ν) λογοτεχνική μετάφραση κειμένων και διόρθωση, επιμέλεια κειμένων, ξ) τέχνη σκίτσου, εικονογραφίας - γραφικών, ο) τέχνη σκηνοθεσίας, π) τέχνη σεναριογραφίας, ρ) τέχνη σκηνογραφίας - ενδυματολογίας, σ) μουσική - τραγούδι, τ) εφαρμοσμένες τέχνες χορού, υ) γραφιστική εντύπου και ηλεκτρονικών μέσων και φ) συντηρητές έργων τέχνης και αρχαιοτήτων.

Ομάδα Επαγγελμάτων Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης : α) δημοσιογραφίας, συντακτών και ρεπόρτερ, β) αθλητική δημοσιογραφία, γ) ραδιοφωνικός σταθμός, δ) τηλεοπτικός παραγωγός και ε) οργανωτικός συντονιστής παραγωγής. Ομάδα Προσανατολισμού Υγείας και Πρόνοιας : α) βοηθός φυσικοθεραπείας, β) βοηθός εργοθεραπείας, γ) βοηθός φαρμακείου, δ) βοηθός νοσηλευτικής μαιευτικής, ε) βοηθός ραδιολογίας και ακτινολογίας, στ) βοηθός ιατρικών εργαστηρίων, ζ) βοηθός οδοντικής τεχνολογίας, η) βοηθός βρεφονηπιοκόμων, θ) βοηθός οπτικής και οπτομετρίας, ι) βοηθός νοσηλευτικής γενικής νοσηλείας, κ) βοηθός νοσηλευτικής τραυματιολογίας, λ) βοηθός νοσηλευτικής χειρουργείου, μ) βοηθός νοσηλευτικής ογκολογικών παθήσεων, ν) βοηθός νοσηλευτικής μονάδων εντατικής θεραπείας, ξ) βοηθός νοσηλευτικής ατόμων με ειδικές παθήσεις και ο) διασώστης – πλήρωμα ασθενοφόρου.

Επιμέρους Τομείς και Επαγγέλματα : α) επιμελητής πτήσεων, β) προπονητής αθλημάτων, γ) τεχνικός αισθητικής τέχνης και μακιγιάζ, δ) τεχνικός κομμωτικής τέχνης, ε) τεχνικός αισθητικός ποδολογίας - καλλωπισμού νυχιών και ονυχοπλαστικής, στ) εκπαιδευτής υποψηφίων οδηγών αυτοκινήτων και μοτοσικλετών, ζ) στέλεχος θαλασσοθεραπείας / λουτροθεραπείας- spa και η) στέλεχος υπηρεσιών αερομεταφοράς.

Οι εκπαιδευτές των ΙΕΚ διατύπωσαν επίσης τις ενστάσεις τους για το νέο θεσμικό πλαίσιο διαμόρφωσης της επαγγελματικής εκπαίδευσης, ωστόσο αρκετοί το αποδέχτηκαν. Κάποιες καταργήσεις ή συγχωνεύσεις προηγούμενων ειδικοτήτων θεωρήθηκαν ανάγκες, κάποιες άλλες που είχαν ζήτηση καταργήθηκαν ενώ δεν λήφθηκε ούτε σε αυτή την περίπτωση η δυνατότητα των σπουδαστών που φοιτούσαν ήδη να συνεχίσουν τις σπουδές τους. Όσον αφορά στην αντιστοίχιση των σπουδών επίσης διαπιστώθηκαν πολλά κενά. Και σε αυτή την περίπτωση δεν υπήρχε ειδική ρύθμιση για να μπορέσουν οι φοιτητές των ΙΕΚ σε περίπτωση που το επιθυμούσαν να εισαχθούν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (Χρήστου, 2016).

Το νέο θεσμικό πλαίσιο το οποίο όπως ανέφεραν οι ιθύνοντες επεδίωκε να εκσυγχρονίσει την επαγγελματική εκπαίδευση και διδασκαλία, κρίθηκε από τα εμπλεκόμενα μέρη και ιδίως από εκπαιδευτικούς και μαθητές αρνητικά. Αξίζει να σημειωθεί ότι το νέο θεσμικό

πλαίσιο δεν έλαβε υπόψη τους της ανάγκες της ελληνικής κοινωνικής πραγματικότητας, ενώ η συζήτηση με τους κοινωνικούς εταίρους δεν είχε την αναμενόμενη μορφή και διάρκεια, δεν υπήρχε πρόγραμμα και συγκεκριμένη στόχευση ούτε και ανατροφοδότηση μετά τα πρώτα αποτελέσματα εφαρμογής του νόμου(Χρήστου, 2016). Επίσης η δημόσια διαβούλευση έλαβε χώρα κατά τις καλοκαιρινές διακοπές από τον 12η έως την 19η Αυγούστου πράγμα που φανερώνει ότι δεν επιδιώχθηκε από το κράτος πραγματική επιθυμία να αφουγκραστεί τις φωνές των κοινωνικών υποκειμένων.

Η κατάργηση 50 περίπου ειδικοτήτων ΕΕΚ οδήγησε στη δημιουργία μεγάλου κενού για χιλιάδες μαθητές, ενώ αποδυνάμωσε σημαντικά την ΕΕΚ. Επίσης οι οποίες αναφορές του νόμου σχετικά με τη διασύνδεση της ΕΕΚ με την αγορά εργασίας δεν ήταν κάτι παραπάνω παρά αίολα επιχειρήματα, καθώς φαίνεται ότι δεν λήφθηκε υπόψη η κοινωνική και οικονομική κατάσταση της χώρας ειδικότερα εν μέσω οικονομικής κρίσης(Χρήστου, 2016).

3.4 Η μεταρρύθμιση του 2020

Ο ν. 4763/2020 με τίτλο «Εθνικό Σύστημα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Διά Βίου Μάθησης, ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία της Οδηγίας(ΕΕ) 2018/958 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 28ης Ιουνίου 2018 σχετικά με τον έλεγχο αναλογικότητας», αποτελεί την πιο πρόσφατη προσπάθεια του ελληνικού κράτους να συμπλεύσει με τις οδηγίες της ΕΕ ως προς το ζήτημα της επαγγελματικής εκπαίδευσης. Ο νόμος αποτελείται από 171 άρθρα μεταξύ των οποίων και ρυθμίσεις όσον αφορά την επαγγελματική εκπαίδευση, όπως είναι η δυνατότητα κατακτητριών εξετάσεων στους αποφοίτους ΙΕΚ και Μεταλυκειακού Έτους - Τάξη Μαθητείας για να εισαχθούν στα ΑΕΙ (Άρ. 43) και η αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων και της επαγγελματικής ισοδυναμίας (αρ., 164).

Συγκεκριμένα ο νέος νόμος αναφέρει ότι η Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, Δια Βίου Μάθησης και Νεολαίας (Γ.Γ.Ε.Ε.Κ.Δ.Β.Μ. & Ν.)του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων σχεδιάζει, συντονίζει, παρακολουθεί, προωθεί και διαμορφώνει τις προτάσεις πολιτικής που αφορούν την ΕΕΚ (αρθ.4).Αρμόδιο όργανο για την υποβολή προτάσεων εθνικής πολιτικής όσον αφορά την ΕΕΚ είναι το Κεντρικό Συμβούλιο Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (αρθ. 5),ενώ και αυτός ο νόμος αναφέρεται στην επιδίωξη του κράτους να συνδεθεί η επαγγελματική

εκπαίδευση και κατάρτιση με την παραγωγή και την αγορά εργασίας(αρθ.6) (ν. 4763/2020).

Όσον αφορά στην μεταγυμνασιακή ΕΕΚ, τις Επαγγελματικές Σχολές Κατάρτισης(Ε.Σ.Κ.) και τις ΕΠΑ.Σ. του ΟΑΕΔ, ο νόμος ορίζει τον σκοπό τους (αρθ. 9), τους όρους και τις διαδικασίες ίδρυσης (αρ. 10), ζητήματα που αφορούν την φοίτηση (αρ.11), τον τρόπο λειτουργίας τους (αρθ.12). Αναφέρεται επίσης λεπτομερώς σε ζητήματα που αφορούν τη διοίκηση και τη στελέχωση των Ε.Σ.Κ. Όσον αφορά στους εκπαιδευτές αναφέρει ο νόμος ότι αυτοί θα πρέπει να είναι κάτοχοι πτυχίων συναφών με το αντικείμενο που καλούνται να διδάξουν ή εμπειροτέχνες και διορίζονται σύμφωνα με όσα αναφέρει ο Οδηγός Κατάρτισης των ειδικοτήτων των Ε.Σ.Κ. (άρθ.13).

Ο νόμος περιλαμβάνει μία λεπτομερή αναφορά και όσον αφορά τα Πρότυπα Επαγγελματικά Λύκεια (Π.ΕΠΑ.Λ.), καθορίζοντας τον σκοπό (άρθ. 16), την ίδρυση (αρ.17) τις διαδικασίες φοίτησης (αρ. 18) καθώς και για την Μετεδευτεροβάθμια Επαγγελματική Κατάρτιση στα ΙΕΚ. Αντιστοίχως αναφέρεται ο σκοπός (άρθ, 22) καθώς και οι όροι ίδρυσης τους (άρ. 23 & 24), ο τρόπος φοίτησης (αρ. 25), ζητήματα που αφορούν τον τρόπο λειτουργίας ξενόγλωσσων τμημάτων (αρ.26) και την πρακτική άσκηση (άρ 27). Στο αρ. 27 το οποίο αναφέρεται στη συμμετοχή των καταρτιζόμενων σε προγράμματα της ΕΕ φανερώνεται η προσπάθεια της εθνικής πολιτικής να συμπλεύσει το κράτος με τις επιταγές της ΕΕ για την επαγγελματική εκπαίδευση. Επίσης ο νόμος προχωρά σε λεπτομερή αναφορά ως προς τον τρόπο λειτουργίας των ΙΕΚ (Αρ. 30) και τα όργανα διοίκησης (αρ, 31 & 32). Αντιστοίχως ο νέος νόμος περιλαμβάνει σαφή περιγραφή για τον τρόπο οργάνωσης της Μεταδευτεροβάθμιας Επαγγελματικής Κατάρτισης - Μεταλυκειακό Έτος - Τάξη Μαθητείας, ρυθμίζοντας κατά τον ίδιο τρόπο τον σκοπό (άρθ. 35), τον τρόπο φοίτησης (αρθ 36), το Προπαρασκευαστικό Πρόγραμμα Πιστοποίησης (αρ. 37), ζητήματα ειδικοτήτων (αρ. 38) και διοίκησης (αρ. 39).

Όσον αφορά στους εκπαιδευτές της Επαγγελματικής Κατάρτισης, οι αναφορές για αυτούς περιλαμβάνονται στο αρ. 109 του νέου νόμου. Σύμφωνα με το θεσμικό πλαίσιο του νέου νόμου οι εκπαιδευτές εντάσσονται στο Μητρώο Εκπαιδευτών Επαγγελματικής Κατάρτισης των ΙΕΚ και των Ε.Σ.Κ. το οποίο υπάγεται στο Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων. Το προαναφερόμενο μητρώο είναι αυτοτελές και ανεξάρτητο από το Μητρώο των Εκπαιδευτικών. Οι εκπαιδευτές μπορεί αν είναι ιδιώτες που έχουν καταξιωθεί στο χώρο εργασίας τους και διαθέτουν συναφή εμπειρία με το αντικείμενο το οποίο καλούνται να διδάξουν (ν. 4763/2020).

Δύο σημαντικές αλλαγές που εισάγει ο συγκεκριμένος νόμος σε σχέση με τους προγενέστερους είναι ότι πλέον αναγνώρισε και κατοχύρωσε την ανάγκη των σπουδαστών να συνεχίσουν τις σπουδές τους. Στο άρ. 42 αναφέρει ότι τα άτομα που έχουν αποφοιτήσει από τα ΙΕΚ, από το Μεταλυκειακό Έτος - Τάξη Μαθητείας καθώς και έχουν επιτύχει στις εξετάσεις πιστοποίησης, μπορούν να δώσουν κατατακτήριες εξετάσεις σε τμήματα ΑΕΙ συναφούς ειδικότητας με αυτή που κατέχουν. Εξίσου σημαντική θεωρείται η συνεισφορά του νόμου και ως προς τη διαμόρφωση του ρυθμιστικού πλαισίου για την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων και της επαγγελματικής ισοδυναμίας των αποφοίτων επαγγελματικών σχολών (αρ. 164) (ν.4763/2020).

Οι παραπάνω δύο παρεμβάσεις φανερώνουν να υπάρχει μία εξέλιξη στην περεταίρω αναγνώριση της ΕΕΚ στην Ελλάδα και συνεπώς και στην ισοδυναμία της συγκεκριμένης βαθμίδας εκπαίδευσης σε σχέση με τη Γενική Εκπαίδευση. Ωστόσο επειδή το συγκεκριμένο θεσμικό πλαίσιο είναι αρκετά πρόσφατο θα πρέπει να περάσει ένα χρονικό διάστημα για να διαφανεί ένα συμβάλει στην αναβάθμιση της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.

4 Οδηγοί σπουδών, Προσόντα εκπαιδευτών-καταρτιζόμενων

4.1 Οδηγοί σπουδών

Σε κάθε ΙΕΚ όλων των ειδικοτήτων υπάρχει ένα πλήρες προφίλ που εμπεριέχει όλες τις γνώσεις που θα προσφέρει το ΙΕΚ σε κάθε μάθημα ανάλογα την ειδικότητα. Εκτός όμως από αυτά υπάρχει και αναφορά σχετικά με τα προσόντα που χρειάζεται να έχουν οι εκπαιδευτές αλλά και τον τρόπο με τον οποίο θα πραγματοποιηθεί η διδασκαλία (ΥΑ 5954, 2014, άρθρο 2, παρ. 1). Αν και είναι απαραίτητο να υπάρχουν αυτοί οι οδηγοί σπουδών, στην πραγματικότητα δεν υπάρχουν οδηγοί για όλες τις ειδικότητες και κάποιοι από τους οδηγούς βγαίνουν ακόμα και αν ήδη λειτουργεί η σχολή (ΓΓΕΕΚΔΒΜΝ, 2021). Ο οδηγός σπουδών είναι αναγκαίος τόσο για τον εκπαιδευόμενο όσο και για τον εκπαιδευτή καθώς του δίνει την απαραίτητη καθοδήγηση για το μάθημα.

Παρόλα αυτά παρατηρείται ανομοιογένεια στους οδηγούς σπουδών ακόμα και στο σε ποια πτώση (για παράδειγμα σε κάποιους ο τίτλος είναι γραμμένος στην γενική και σε κάποιους στην ονομαστική) θα χρησιμοποιηθεί, ενώ δεν υπάρχει και συγκρότησή σχετικά με την τους τομείς στους οποίους κατατάσσονται οι ειδικότητες.

Παρόλα αυτά ο οδηγός σπουδών είναι η μοναδική κατευθυντήρια γραμμή που υπάρχει και είναι αναγκαίο τόσο το περιβάλλον της κατάρτισης όσο και οι εκπαιδευτικοί να το τηρούν.

4.2 Εκπαιδευτικό υλικό

Τα άτομα που είναι υπεύθυνα για την κατάρτιση και την διανομή του υλικού που θα χρησιμοποιηθεί από τους εκπαιδευόμενους είναι ο εκπαιδευτής είτε η κατάρτιση γίνεται δια ζώσης είτε η κατάρτιση γίνεται εξ αποστάσεως. Αν και είναι υπεύθυνοι να παράγουν το εκπαιδευτικό υλικό, στην ουσία αυτό δεν δέχεται κάποια αξιολόγηση και επίσης δεν υπάρχει πρόβλεψη για την αμοιβή τους για αυτό. Η μόνη πρόβλεψη που υπάρχει είναι στην συγγραφή από τους ίδιους του εκπαιδευτικού υλικού και στις προτάσεις για βιβλιογραφία. Η ποιότητα αυτού του υλικού είναι καθοριστικής σημασίας όταν η εκπαίδευση δεν γίνεται δια ζώσης καθώς δεν υπάρχει η δυνατότητα υποστήριξης σε ικανοποιητικό βαθμό από τον εκπαιδευτικό καθώς ο βασικός τρόπος διδασκαλίας γίνεται αυτό το υλικό (Λιοναράκης, 2001α). Το εκπαιδευτικό υλικό που αναπτύσσεται και η παρουσίαση του στους φοιτητές δεν είναι τα μόνα κριτήρια που δείχνουν την αποτελεσματικότητα της μάθησης καθώς πρόκειται για ένα μόνο μέρος του συστήματος της αξιολόγησης (Μακράκης, 1999).

Σε αντίθεση με τους εκπαιδευτές της τυπικής εκπαίδευσης, στην εκπαίδευση μέσω ΙΕΚ όπως ήδη αναφέρθηκε δεν υπάρχει κάποιο υλικό που να έχουν οι εκπαιδευτές στα χέρια τους κάτι το οποίο κάνει το έργο τους ακόμα μεγαλύτερο από ότι είναι. Ειδικότερα μεγάλο μέρος των εκπαιδευτών δεν έχει και την κατάλληλη διδακτική προϋπηρεσία και αυτό δεν είναι βοηθητικό για αυτούς. Επίσης σε πολλές περιπτώσεις το τμήμα μπορεί να χρειάζεται αν είναι πολυπληθές να έχει και δεύτερο εκπαιδευτικό στο μάθημα, και πολλές φορές δεν υπάρχει αυτή η δυνατότητα. Με όλα αυτά γίνεται κατανοητός ο μεγάλος φόρτος εργασίας που καλούνται να επιφορτιστούν οι εκπαιδευτές.

Το πόσο αποδοτικό είναι το εκπαιδευτικό προσωπικό μπορεί να επηρεαστεί από πολλούς παράγοντες οι οποίοι μπορούν να διαμορφώσουν μια γενικότερη εικόνα για τη λειτουργία του εκπαιδευτικού έργου όπως είναι η κατάρτισή τους και το μισθολόγιό τους αλλά και οι υπέρμετρες απαιτήσεις της διοίκησης για την παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού.

4.3 Εκπαιδευτές

4.3.1 Μητρώο εκπαιδευτικών

Οι εκπαιδευτές ενηλίκων των ΙΕΚ, ορίζονται οι επαγγελματίες που διαθέτουν τόσο τα τυπικά όσο και τα ουσιαστικά προσόντα για την άσκηση επαγγέλματος αλλά έχουν και την εκπαιδευτική επάρκεια μέσω πιστοποίησης τόσο για την γενική εκπαίδευση αλλά και στο πλαίσιο της δια βίου μάθησης. Όλα αυτά τα προσόντα καθορίζονται με βάση το εκάστοτε ισχύον πιστοποιημένο επαγγελματικό περίγραμμα εκπαιδευτή. Όλα τα προσόντα χρειάζονται να επικαιροποιούνται καθώς και η επάρκεια με το πέρασμα του χρόνου αλλά και οι τεχνικές και οι μέθοδοι για την εκπαίδευση χρειάζεται να βελτιώνονται ώστε να διασφαλίζεται από τα ΙΕΚ κάθε φορά η ποιότητα της παρεχόμενης κατάρτισης. Όλα τα προσόντα που είναι αναγκαία σε κάθε ειδικότητα των ΙΕΚ ανά μάθημα καθώς και τα εργαλεία, οι μέθοδοι και τα μέσα εκπαίδευσης αναφέρονται στο πρόγραμμα σπουδών των ειδικοτήτων των ΙΕΚ (<http://www.gsae.edu.gr>, 2017). Ο τρόπος επιλογής των εκπαιδευτικών γίνεται μέσα από τα μητρώα εκπαιδευτικών όπως αυτό περιγράφεται στο άρθρο 27παρ. 14 και 15 του ν. 4186/2013/Α'193.

Το φάσμα των ατόμων που υπάρχουν σε αυτά τα μητρώα είναι μεγάλο και περιλαμβάνει άτομα με πτυχίο από πολλές διαφορετικές βαθμίδες αλλά και από πολλές διαφορετικές ειδικότητες αλλά και άτομα που είναι εμπειροτέχνες καθώς σε πολλά από τα μαθήματα υπάρχει και πρακτικό κομμάτι. Δεν υπάρχει κάποια επιπλέον εξειδίκευση που χρειάζεται καθώς τα άτομα καλούνται να σχετίζονται μόνο με το γνωστικό αντικείμενο που χρειάζεται να διδάξουν και να έχουν και επαγγελματική κατάρτιση.

Σύμφωνα με την ερευνά του Γεωργιάδη (2007), ο αριθμός των εκπαιδευτικών σχεδόν παρόμοιος με αυτόν τον καταρτιζόμενων καθώς πρόκειται για ωρομίσθια εργασία και συνήθως είναι μια επιλογή των ατόμων ώστε να αυξήσουν το εισόδημα τους.

Για την επιλογή των εκπαιδευτικών υπάρχει σχετικό δημοσιευμένο ΦΕΚ, με αριθμό πρωτοκόλλου Κ1/125061/21-07-2017/ΥΠΠΕΘ του υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων. Για να μπορέσει να πραγματοποιηθεί οι υποψήφιοι πρέπει να εγγραφούν στο μητρώο εκπαιδευτικών. Η εγγραφή είναι ηλεκτρονική μέσω του ιστότοπου <https://mitrooiek.minedu.gov.gr/#/JobApplication/WelcomeCandidate>. Για να μπορέσει να συνδεθεί ο υποψήφιος χρησιμοποιεί τους κωδικούς του taxis και στην συνέχεια συμπληρώνει τα προσωπικά στοιχεία (όπως όνομα, επώνυμο, τηλέφωνό κτλ.), στοιχεία σχετικά με την εργασία (επάγγελμα, ΑΦΜ κτλ.), τις σπουδές που έχει ολοκληρώσει, επιμορφώσεις που λάβει (ξένες γλώσσες, σεμινάρια κτλ.), εμπειρία στην εκπαίδευση αλλά και άλλα στοιχεία (ανεργία, κατάσταση οικογένειας, αναπηρίες κτλ.).

Κάθε φορά που η πλατφόρμα είναι ανοικτή ο εκπαιδευτικός μπορεί να ανανεώσει τα στοιχεία του ώστε να συμπληρώνει νέα στοιχεία. Όλα τα στοιχεία μετά από την οριστική υποβολή της αίτησης, ελέγχονται ώστε να διασφαλιστεί η ύπαρξη των απαραίτητων προσόντων. Κάθε εξάμηνο η πλατφόρμα του μητρώου ανοίγει για να πραγματοποιηθούν εγγραφές και αλλαγές, χωρίς αυτή η ημερομηνία να είναι προκαθορισμένη.

4.3.2 Προσόντα εκπαιδευτικών για τη διδασκαλία σε ΙΕΚ

Τα προσόντα όπως έχει ήδη αναφερθεί αφορούν τόσο τυπικά προσόντα όσο και τα ουσιαστικά. Κάθε ένα από αυτά τα προσόντα έχει και την δική του μοριοδότηση. Το πρώτο κομμάτι που αξιολογείται σαν προσόν για τους εκπαιδευτικούς είναι η εκπαίδευση και η επιμόρφωση που έχουν λάβει οι εκπαιδευτές, που λαμβάνει σαν μέγιστο τα 29 μόρια. Σε αυτό το κομμάτι της εγγραφής το άτομο αναφέρει γνώσεις (πτυχία, μεταπτυχιακά, ξένες γλώσσες κτλ.) που έχει λάβει τόσο μέσω της τυπικής εκπαίδευσης όσο και μέσω της εμπειρίας που έχει αποκομίσει μέσω του επαγγέλματος του.

Σαν προσόντα της τυπικής εκπαίδευσης προσμετρώνται το ή τα πτυχία που έχει λάβει από ΑΕΙ ή ΤΕΙ σχετικά με το αντικείμενο που θέλει να διδάξει, το πτυχίο αν έχει από κάποια ανώτερη Κρατική Σχολή, κάποιο δίπλωμά από ΙΕΚ, αλλά και ανώτερους τίτλους όπως μεταπτυχιακά και διδακτορικά διπλώματα. Όταν κάποιος είναι κάτοχος κάποιου πτυχίου ΑΕΙ ή ΤΕΙ αλλά έχει και κάποιο δίπλωμα από ΙΕΚ τότε προσμετράται μόνο το πρώτο. Επίσης αν κάποιος έχει κάποιο ανώτερο δίπλωμα τότε παίρνει μοριοδότηση και για αυτό είτε είναι σχετικό με το αντικείμενο είτε όχι, απλά στην περίπτωση που είναι έχει περισσότερα μόρια. Εκτός όμως από την εκπαίδευση όταν το άτομο έχει λάβει επιμορφώσεις που σε διάρκεια είναι μεγαλύτερες των 25 ετών, μπορεί να λάβει και για την επιμόρφωση περισσότερα μόρια.

Εκτός όμως από τα άτομα που έχουν λάβει κάποιο πτυχίο ή επιμόρφωση υπάρχουν και τα άτομα που έχουν μεγάλη επαγγελματική εμπειρία και τα οποία μπορούν επίσης να εγγραφούν στο μητρώο αλλά ως εμπειροτέχνες αλλά μόνο όταν η εμπειρία που έχουν στο αντικείμενο ξεπερνά τα 3 χρόνια.

Εκτός όμως από την εκπαίδευση, μοριοδότηση λαμβάνει κάποιος και από την διδακτική εμπειρία. Παρόλα αυτά δεν είναι απαραίτητη η ύπαρξη διδακτικής εμπειρίας ώστε κάποιος να εγγραφεί στο μητρώο. Τα μόρια που λαμβάνει κάποιος είναι 0.5 για κάθε έτος διδακτικής εμπειρίας στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση και 1 μόριο για κάθε έτος στη

δευτεροβάθμια ή τριτοβάθμια εκπαίδευση. Σε περίπτωση που το άτομο διαθέτει εμπειρία σε άλλα προγράμματα μη τυπικής εκπαίδευσης (π.χ. σε προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης ενηλίκων), λαμβάνει 1 μόριο για κάθε 300 ώρες διδασκαλίας.

Κάποιο άτομο μπορεί να μην έχει διδακτική εμπειρία αλλά ενδέχεται να έχει επαγγελματική εμπειρία στο αντικείμενο του μαθήματος. Έτσι λαμβάνει 2 μόρια για κάθε έτος απασχόλησης σε αντικείμενο που είναι συναφές με το αντικείμενο που θέλει να διδάξει. Για να μπορέσει να αποδείξει την επαγγελματική εμπειρία χρειάζεται να προσκομισθούν τα απαραίτητα έγγραφα που αποδεικνύουν αυτή την εμπειρία.

Σε περίπτωση που κάποιος κάνει αίτηση για εμπειροτέχνης τότε στην εμπειρία δεν θα προσμετρηθούν τα τρία πρώτα χρόνια καθώς έχουν υπολογιστεί πρωτύτερα σαν εκπαίδευση.

Εκτός όμως από αυτά τα προσόντα, μόρια μπορούν να δώσουν και άλλα προσόντα όπως η ύπαρξη γνώσεων άλλων γλωσσών, η γνώση χειρισμού ηλεκτρονικών υπολογιστών, αλλά και η ύπαρξη επάρκειας για εκπαίδευση ενηλίκων.

Πέρα από τα τυπικά προσόντα για την θέση του εκπαιδευτή, υπάρχουν και προσόντα που έχουν να κάνουν με κοινωνικά κριτήρια και λαμβάνονται υπόψη στην αίτηση. Τέτοια κριτήρια είναι η ανεργία, αν είναι μέλος είτε μονογονεϊκής είτε πολύτεκνης οικογένειας, αν είναι γονέας τρίτεκνης οικογένειας και αν πρόκειται για άτομο με αναπηρία (ΑΜΕΑ).

4.3.3 Διαδικασία πρόσληψης

Μετά την ολοκλήρωση της μοριοδότησης των προσόντων των υποψηφίων ακολουθεί η κατάρτιση και ακολουθεί η κατάρτιση πινάκων με όλα τα άτομα και τα μόρια που έχουν λάβει ανάλογα αν είναι πιστοποιημένοι ή όχι και ανάλογα την ειδικότητα τους.

Από την στιγμή που έχουν τα απαραίτητα μόρια για να τους προσλάβει το εκάστοτε ΙΕΚ, προσκομίζουν τα απαραίτητα δικαιολογητικά και καθορίζονται οι ώρες διδασκαλίας. Κάθε εκπαιδευτικός μπορεί να διδάξει σαν σύνολο 20 ώρες την εβδομάδα, εκτός αν πρόκειται για δημόσιο υπάλληλο ή άτομο με πλήρη ιδιωτική απασχόληση που σε αυτή τη περίπτωση το όριο διδακτικών ωρών ορίζεται στις 10 ώρες την εβδομάδα.

Τέλος, αναφορικά με τους εκπαιδευτές που δίδαξαν στα ΔΙΕΚ το χειμερινό εξάμηνο 2020Β (Οκτώβριος 2020-Φεβρουάριος 2021), υπήρξε σύμβαση που είχαν υπογράψει σύμφωνα με την οποία οι πρώτες τους πληρωμές θα γίνονταν τον Απρίλιο και τον Μάιο

του 2021. Μάλιστα η καθυστέρηση στις πληρωμές των εκπαιδευτικών για το έργο τους δεν αποτελεί εξαίρεση αλλά μία πάγια τακτική, γεγονός που μειώνει την ελκυστικότητα των ΙΕΚ ως χώρο απασχόλησης.

4.4 Υλικοτεχνική Υποδομή

Η υλικοτεχνική υποδομή που προσφέρθηκε για την υλοποίηση της εξ αποστάσεως στα ΔΙΕΚ, κατά την περίοδο της πανδημίας ήταν περιορισμένης στην εξασφάλιση της δημιουργίας ηλεκτρονικών τάξεων για τηλεδιασκέψεις, χωρίς πρόσθετο κόστος για τον εκπαιδευτικό με την χρήση της πλατφόρμας Webex της εταιρείας Cisco. Αυτή όμως η πλατφόρμα, στα αρχικά της στάδια ειδικά είχε πολλά προβλήματα κυρίως στην ανταπόκριση της. Επίσης η μόνη υποδομή που είχε δοθεί στους εκπαιδευτές ήταν αυτή και όλα τα υπόλοιπα όπως τη σύνδεση, τον ηλεκτρονικό υπολογιστή, τα περιφερειακά του στοιχεία και άλλα σαν κόστος έπρεπε να τα επωμιστούν οι ίδιοι. Το ίδιο πρόβλημα προέκυψε και με τους εκπαιδευόμενους. Στην έρευνα της ΠΑΝΕΔΔΙΕΚ (Κυριακός, 2021) διαπιστώθηκε ότι από τους συμμετέχοντες σπουδαστές ένα ποσοστό 5,7% δεν διέθετε κατάλληλο εξοπλισμό για εξΑΚ, δηλαδή ούτε καν ένα «έξυπνο τηλέφωνο». Αυτό προκάλεσε και την εγκατάλειψη της φοίτησης για ένα αριθμό σπουδαστών.

Στην δια ζώσης εκπαίδευση το πρόβλημα αυτό δεν υπάρχει αλλά υπάρχουν ορισμένα ΔΙΕΚ που δεν έχουν άλλα είδη εξοπλισμού που είναι αναγκαίος και αυτό επιδρά στην ποιότητα της επικοινωνίας μεταξύ διδάσκοντα και διδασκομένων και κατά επέκταση και στην ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης (Ματραλής, 1999β)

4.5 Η φοίτηση στα ΙΕΚ

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω τα ΙΕΚ αποτελούν έναν φορέα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, μέσω του οποίου στους σπουδαστές παρέχονται τόσο θεωρητικές όσο και πρακτικές ώστε μετά το πέρας της εκπαίδευσης τους να μπορούν οι σπουδαστές να έχουν τα απαραίτητα προσόντα ώστε να ενταχθούν στην αγορά εργασίας. Μέσω αυτών των γνώσεων και των δεξιοτήτων που λαμβάνουν μπορούν να έχουν μια καλύτερη επαγγελματική εξέλιξη. Άλλωστε ο απώτερος σκοπός των ΙΕΚ είναι να δοθεί στους σπουδαστές μια σφαιρική επαγγελματική κατάρτιση που θα συνδράμει σημαντικά

στην επαγγελματική ενσωμάτωση των σπουδαστών, άρα αποτελούν ένα σκαλοπάτι για την ένταξη στην αγορά εργασίας.

Για να μπορούν να έχουν όλοι την δυνατότητα να φοιτήσουν σε κάποιο ΙΕΚ, και να μπορεί να διασφαλιστεί η ποιότητα των υπηρεσιών που παρέχονται, η εκπαίδευση είναι υποχρεωτική και υλοποιείται κατά κύριο λόγο σε απογευματινές ώρες, ώστε να την παρακολουθούν και άτομα που έχουν κάποια πρωινή εργασία. Επίσης, η εκπαίδευση είναι κατά κύριο λόγο διετής, ενώ σε κάποιες περιπτώσεις μπορεί να είναι και ενός έτους όταν ο υποψήφιος προέρχεται από κατάρτιση από ΕΠΑΛ ή διαθέτει πτυχίο συναφούς ειδικότητας ΙΕΚ (Γενική Γραμματεία Διά Βίου Μάθησης, 2013)

Οι ειδικότητες όπως ήδη αναφέρθηκε είναι ποικίλες ώστε να μπορούν με αυτόν τον τρόπο να καλυφθούν όλες οι εξειδικεύσεις της αγοράς εργασίας. Μέσα από τους οδηγούς σπουδών για κάθε μία από τις ειδικότητες, αποτυπώνονται τόσο το ωρολόγιο πρόγραμμα όσο και τα επαγγελματικά δικαιώματα καθώς και σαφείς οδηγίες διδασκαλίας για κάθε ένα από τα επιμέρους μαθήματα. Αν και η διδακτέα ύλη είναι ήδη καθορισμένη το εκπαιδευτικό υλικό δεν διανέμεται στους φοιτητές από τα ΙΕΚ αλλά αποτελεί ευθύνη του διδάσκοντα, όπως ήδη έχει αναφερθεί. Ανάλογα με την ειδικότητα τα μαθήματα είναι είτε θεωρητικά είτε ή εργαστηριακά με τα εργαστηριακά να υπερτερούν κατά τη διάρκεια του τελευταίου εξαμήνου για να μπορέσει να υπάρχει καλύτερη κατανόηση της ύλης που έχει διδαχθεί ο φοιτητής. Η διάρκεια της φοίτησης σε ένα ΙΕΚ είναι τέσσερα εξάμηνα, με την διενέργεια μια εξέτασης προόδου σε κάθε μάθημα στο μέσο του εξαμήνου και στο τέλος τους η διενέργεια μιας τελικής εξέτασης. Μετά την ολοκλήρωση του δεύτερου εξαμήνου φοίτησης, οι φοιτητές έχουν τη δυνατότητα να πραγματοποιήσουν την πρακτική άσκηση σε φορείς και επιχειρήσεις του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα με συνολική διάρκεια 960 ωρών, περίπου 6 μηνών πραγματοποιώντας οκτάωρη εργασία, με την εποπτεία υπεύθυνου ειδικότητας αντίστοιχης με το αντικείμενο κατάρτισής τους, χωρίς όμως να καταλαμβάνουν θέση εργασίας. Η πρακτική άσκηση είναι υποχρεωτική, μπορεί να είναι συνεχόμενη ή τμηματική χωρίς να υπερβαίνει χρονικά το 1ημερολογιακό έτος. Απαλλάσσονται αυτής της υποχρέωσης όσοι επιθυμούν και διαθέτουν τουλάχιστον 120 ημερομίσθια στην ειδικότητα φοίτησής τους. Οι απόφοιτοι που περάτωσαν επιτυχώς την κατάρτιση και ολοκλήρωσαν ή απαλλάχθηκαν της υποχρέωσης της πρακτικής άσκησης αποκτούν Βεβαίωση Επαγγελματικής Κατάρτισης που τους δίνει το δικαίωμα συμμετοχής στις εξετάσεις Πιστοποίησης οι οποίες διενεργούνται από τον ΕΟΠΠΕΠ (Γενική Γραμματεία Διά Βίου Μάθησης, 2013).

Με όλα τα παραπάνω γίνεται κατανοητή η ύπαρξη σύνδεσης ανάμεσα στα ΙΕΚ και την αγορά εργασίας κυρίως λαμβάνοντας υπόψη την πρακτική άσκηση. Εκτός όμως από αυτά στα ΙΕΚ υπάρχει και ο θεσμός της Μαθητείας, μέσω του οποίου το άτομο μπορεί αν συνδυάσει τόσο την φοίτηση όσο και την εργασία μέσω των οποίων ο φοιτητής κάνει 192 ώρες κατάρτισης και 768 ώρες μαθητείας, η οποία είναι επιδοτούμενη. Δηλαδή μια μέρα την εβδομάδα έχει κατάρτισή και τις υπόλοιπες μαθητεία. Άρα και με την πρακτική άσκηση και με την Μαθητεία ο σπουδαστής έρχεται σε επαφή με την αγορά εργασίας, ενώ με αυτούς τους τρόπους πολλές φορές οι φοιτητές έχουν τη δυνατότητα να συνεχίσουν στον φορέα που βρίσκονται ήδη.

5 Μεθοδολογία

5.1 Στόχος

Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο πραγματοποιήθηκε η παρουσίαση της μεθοδολογίας για την πραγματοποίηση της ερευνάς μέσα από τα ερευνητικά ερωτήματα. Οι επιλογές των μαθητών μετά την αποφοίτηση τους από το τριετές γυμνάσιο είναι τα Επαγγελματικά Λύκεια, στα οποία αποκτούν δεξιότητες, με προοπτική την άμεση αποκατάστασή τους στην αγορά εργασίας ή την συνέχιση των σπουδών τους στην μεταδευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση. Γεγονός είναι ότι η εκπαίδευση και η κατάρτιση αποτελούν σημαντικό παράγοντα για την ενδυνάμωση του ανθρώπινου δυναμικού και την οικονομική και τουριστική ανάπτυξη της χώρας. Οι μελλοντικοί εργαζόμενοι θα πρέπει να έχουν δεξιότητες και προσόντα που μπορούν να αποκτήσουν μέσω μιας υψηλού επιπέδου εκπαίδευσης και κατάρτισης που προσφέρουν τα προγράμματα τουριστικών σπουδών των Δημόσιων ΙΕΚ και των ΙΕΚΔΥΠΑ τουριστικών επαγγελματιών.

Ο αντικειμενικός σκοπός της συγκεκριμένης διπλωματικής είναι η αξιολόγηση του επιπέδου εκπαίδευσης και κατάρτισης που προσφέρουν τα προγράμματα τουριστικών σπουδών των Δημόσιων ΙΕΚ και των ΙΕΚ ΔΥΠΑ τουριστικών επαγγελματιών καθώς η μεταλυκειακή εκπαίδευση και ειδικότερα η εκπαίδευση ενηλίκων, αποτελεί ένα

σημαντικό θέμα στην τουριστική εκπαίδευση καθώς χρειάζεται να δίνει τα απαραίτητα εφόδια στους σπουδαστές.

Οι ερευνητικοί στόχοι της έρευνας είναι:

- Η διερεύνηση του επιπέδου εκπαίδευσης και κατάρτισης του ανθρώπινου δυναμικού που εκπαιδεύονται στα ΙΕΚ στο κομμάτι της τουριστικής εκπαίδευσης
- Η διερεύνηση του βαθμού ικανοποίησης από τις γνώσεις και δεξιότητες από την τουριστική εκπαίδευση και κατάρτιση που έχουν λάβει. Και αν αυτή ανταποκρίνεται στους λόγους που διάλεξαν αυτή την επιλογή

Πιο συγκεκριμένα, η έρευνα θα αναδείξει, μέσω της διερεύνησης της εκπαίδευσης και κατάρτισης του ανθρώπινου δυναμικού της τουριστικής βιομηχανίας, την επίδραση της τουριστικής εκπαίδευσης και κατάρτισης στην τουριστική ανάπτυξη της Ελλάδας.

5.2 Σημασία του θέματος

Το θέμα της τουριστικής εκπαίδευσης και ειδικότερα η περίπτωση των Δημόσιων ΙΕΚ και των ΙΕΚ ΔΥΠΑ τουριστικών επαγγελμάτων αποτελεί μια σημαντική εναλλακτική επιλογή για τους/τις απόφοιτους/ες του λυκείου που δεν επιλέγουν δεν επιτυγχάνουν την είσοδό τους στα Δημόσια πανεπιστήμια μέσω των πανελληνίων εξετάσεων. Γι' αυτό και θα πρέπει να εξεταστεί και να μελετηθεί με ιδιαίτερη προσοχή από τους αρμόδιους φορείς. Η υψηλού επιπέδου εκπαίδευση των εργαζομένων είναι μια πρόκληση που πρέπει να κερδηθεί για ένα ανταγωνιστικό ελληνικό τουριστικό προϊόν. Ενδεικτικά, στη μελέτη του ΙΝΣΕΤΕ για τα προβλήματα της τουριστικής εκπαίδευσης τονίζεται, μεταξύ άλλων, ότι απουσιάζουν οι μηχανισμοί διασύνδεσης των εκπαιδευτικών προγραμμάτων με τις ανάγκες του τουριστικού τομέα, καθώς και ένας μηχανισμός συστηματικής συλλογής πληροφορήσης σχετικά με την ποσοτική και την ποιοτική επάρκεια σπουδαστών/στριών. Η μεταλυκειακή εκπαίδευση και ειδικότερα η εκπαίδευση ενηλίκων, αποτελεί ένα σημαντικό θέμα στην τουριστική εκπαίδευση και θα πρέπει να αντιμετωπιστεί με ιδιαίτερη προσοχή από τα Υπουργεία Παιδείας και Εργασίας.

5.3 Μέθοδος

Για την διενέργεια μιας έρευνας χρησιμοποιούνται η ποσοτική έρευνα, η ποιοτική έρευνα αλλά και σε κάποιες περιπτώσεις και οι δύο έρευνες ως μια μεικτή έρευνα.

Η ποσοτική έρευνα υποθέτει ότι οι υπό μελέτη μεταβλητές μπορούν να μετρηθούν. Ως εκ τούτου, η ποσοτική έρευνα στοχεύει στην επεξεργασία αριθμητικών δεδομένων (ή αριθμών) για να εντοπίσει τάσεις και σχέσεις και να επαληθεύσει τις μετρήσεις που έγιναν για να απαντηθούν ερωτήματα όπως ποιος, πόσο, τι, πού, πότε, πόσα και πώς (Watson, 2015). Σε αυτό το πλαίσιο, η επεξεργασία αριθμητικών δεδομένων είναι μια σειρά βημάτων που λαμβάνονται για να βοηθηθούν οι ερευνητές της έρευνας να αποκτήσουν νόημα από τα δεδομένα.

Η ποσοτική ανάλυση δεδομένων περιλαμβάνει τη χρήση στατιστικών. Τα στατιστικά στοιχεία θα αναλύουν μέσω μεταβλητών για να βοηθήσουν τον ερευνητή να κατανοήσει τα αριθμητικά δεδομένα που προέρχονται από ένα δείγμα. Εδώ τα πρωτογενή δεδομένα (αριθμοί) γίνονται αποτελέσματα ή στοιχεία. Στις περισσότερες περιπτώσεις (αν όχι σε όλες), η ανάλυση δεδομένων ξεκινά με την κατάρτιση ενός σαφούς σχεδίου ανάλυσης (ή σχεδίου στατιστικής ανάλυσης [SAP]) για να διασφαλιστεί ότι τα στατιστικά στοιχεία ευθυγραμμίζονται με τις αναλύσεις που απαιτούνται για να βοηθήσουν στην αντιμετώπιση των ερευνητικών ερωτημάτων που έχουν τεθεί σε ένα δεδομένο μελέτη. Οι στατιστικές έχουν δύο λειτουργίες. Πρώτον, τα στατιστικά στοιχεία μπορούν να είναι περιγραφικά. Οι περιγραφικές στατιστικές δημιουργούν περιλήψεις των μεταβλητών σε ένα σύνολο δεδομένων για να δείξουν τι είναι τυπικό για το δείγμα. Δεύτερον, τα στατιστικά στοιχεία μπορεί να είναι συμπεράσματα. Τα συμπερασματικά στατιστικά βοηθούν στη διερεύνηση των δεσμών μεταξύ μεταβλητών και στην εξαγωγή συμπερασμάτων. Αυτό σημαίνει ότι ανάλογα με τη φύση της έρευνας, οι στατιστικές μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να δείξουν εάν δύο ή περισσότερες μεταβλητές μπορεί να σχετίζονται μεταξύ τους ή για να αποκαλυφθεί πόσο παρόμοια ή διαφορετικά μπορεί να είναι δύο δείγματα. Είναι σημαντικό ότι οι στατιστικές συμπερασμάτων δείχνουν επίσης εάν ένα παρατηρούμενο αποτέλεσμα, σχέση ή διαφορά είναι τυχαίο εύρημα ή είναι πιθανό να είναι αληθινό και να υπάρχει στην πραγματικότητα (Kotronoulaset al., 2023).

Οι μέθοδοι ποιοτικής έρευνας αναφέρονται σε τεχνικές έρευνας που βασίζονται σε μη στατιστικές και μη αριθμητικές μεθόδους συλλογής δεδομένων, ανάλυσης και παραγωγής αποδεικτικών στοιχείων. Οι τεχνικές ποιοτικής έρευνας παρέχουν ένα φακό για μάθηση για μη μετρήσιμα φαινόμενα, όπως οι εμπειρίες, οι γλώσσες, οι ιστορίες και οι πολιτισμοί των ανθρώπων.

Αν και χρησιμοποιούνται συχνά στις κοινωνικές και ανθρωπιστικές επιστήμες, οι ποιοτικές μέθοδοι έρευνας μπορούν να χρησιμοποιηθούν και σε άλλες έρευνες. Αυτές οι τεχνικές μπορούν να συμβάλουν στην καλύτερη κατανόηση των κοινωνικών, πολιτιστικών, πολιτικών και οικονομικών διαστάσεων στο εκάστοτε θέμα που εξετάζεται. Οι κοινωνικοί επιστήμονες και οι μελετητές στις ανθρωπιστικές επιστήμες βασίζονται σε ένα ευρύ φάσμα μεθόδων, όπως συνεντεύξεις, έρευνες, παρατήρηση συμμετεχόντων, ομάδες εστίασης, προφορική ιστορία και αρχειακή έρευνα για να εξετάσουν τόσο τις δομικές συνθήκες όσο και τη βιωμένη εμπειρία. Μια τέτοια έρευνα μπορεί όχι μόνο να παρέχει ισχυρά και αξιόπιστα δεδομένα, αλλά μπορεί επίσης να εξανθρωπίσει και να προσθέσει πλούτο στην κατανόησή μας για τους τρόπους με τους οποίους οι άνθρωποι σε διάφορα μέρη του κόσμου αντιλαμβάνονται και βιώνουν την ασθένεια και πώς αλληλεπιδρούν με ιατρικά ιδρύματα, συστήματα και θεραπευτικά μέσα.

Οι μέθοδοι ποιοτικής έρευνας δεν πρέπει να θεωρούνται εργαλεία που μπορούν να εφαρμοστούν ανεξάρτητα από τη θεωρία. Είναι σημαντικό αυτά τα εργαλεία να βασίζονται σε κάτι περισσότερο από απλή μέθοδο.

Στην συγκεκριμένη έρευνα, για να μπορέσουν να απαντηθούν τα ερευνητικά ερωτήματα επιλέχθηκε να χρησιμοποιηθούν τόσο η ποσοτική όσο και η ποιοτική έρευνα. Αρχικά στην ποσοτική ερευνά στόχος ήταν να ερευνηθούν οι σχέσεις ανάμεσα στους παράγοντες και να κατανοηθούν αυτές οι σχέσεις, μέσα από μια στατιστική ανάλυση και ο στόχος της ποιοτικής έρευνας ήταν να κατανοηθούν σε βάθος οι λόγοι για τα προηγούμενα, μέσα από τη συλλογή της γνώμης των ατόμων, μέσω της στάσης τους (Χρήστου, 2019).

5.4 Εργαλείο

Για να επιτευχθούν οι στόχοι που ήδη αναφέρθηκαν, σαν ερευνητικό εργαλείο χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο ώστε να μπορεί να υπάρξει επαρκές δείγμα από όσο το δυνατόν περισσότερα άτομα, χωρίς να υπάρχει θέμα με την γεωγραφική κατανομή τους. Έτσι δημιουργήθηκε ένα ερωτηματολόγιο το οποίο ανέβηκε το Μάρτιο του 2024 στο googleforms και στάλθηκε με email σε διάφορες διευθύνσεις ΙΕΚ τουριστικών επαγγελμάτων, ώστε να δοθεί σε φοιτητές τους και να ληφθούν οι απαντήσεις. Ένας ακόμα λόγος που επιλέχθηκε η αποστολή του ερωτηματολογίου με αυτή τη μορφή ήταν

λόγο του ότι οι ερωτώμενοι μπορούν να εκφραστούν ελεύθερα χωρίς ο ερευνητής να μπορεί να επηρεάσει τις απαντήσεις (Cohen, Manion&Morrison, 2007).

Το πρώτο κομμάτι του ερωτηματολογίου περιελάμβανε ερωτήσεις σχετικά με τα δημογραφικά στοιχεία των ερωτηθέντων ώστε να υπάρχει μια καλύτερη εικόνα αυτών και να μπορεί η ερευνητής να δει το προφίλ των ατόμων που επιλέγουν την εκπαίδευση μέσω των ΙΕΚ. Οι ερωτήσεις αυτήν την ενότητα ήταν 10 και με τις 9 να είναι κλειστού τύπου και τη μια να είναι ανοικτού στην οποία όπου οι ερωτηθέντες καλούνται να απαντήσουν ποια είναι η ειδικότητα που έχουν επιλέξει.

Έτσι οι ερωτήσεις αυτού του μέρους είναι οι παρακάτω:

Ερώτηση1. Φύλο :

- α) Άνδρας
- β) Γυναίκα
- γ) Δεν απαντώ

Ερώτηση2. Ηλικία :

- α) 18 – 27
- β) 28 - 37
- γ) 38 - 47
- δ) 48 - 57
- ε) 58 και άνω

Ερώτηση3. Οικογενειακή κατάσταση:

- α) Άγαμος
- β) Έγγαμος χωρίς παιδί/α
- γ) Έγγαμος με παιδί/α
- δ) Μονογονεϊκή οικογένεια με παιδί/α
- ε) Άλλο(προσδιορίστε)

Ερώτηση4. Επαγγελματική κατάσταση :

- α) Άνεργος
- β) Ιδιωτικός υπάλληλος μερικής απασχόλησης
- γ) Ιδιωτικός υπάλληλος πλήρους απασχόλησης
- δ) Δημόσιος υπάλληλος
- ε) Ελεύθερος επαγγελματίας
- στ) Οικιακά
- ζ) Αγρότης
- η) Συνταξιούχος
- θ) Άλλο(προσδιορίστε)

Ερώτηση5. Τι είδους είναι το ΙΕΚ στο οποίο φοιτάτε;

- α1) Υπουργείου Παιδείας
- α2) ΔΥΠΑ
- α3) Υπουργείου Τουρισμού

α4) άλλου φορέα.....

β) Ιδιωτικό

Ερώτηση6. Τι είδους ειδικότητα έχετε επιλέξει να φοιτήσετε;

.....

Ερώτηση7. Σε ποιο έτος σπουδών βρίσκεστε?

α) 1ο έτος

β) 2ο έτος

Ερώτηση8. Από ποιον τύπο Λυκείου αποφοιτήσατε;

α) Επαγγελματικό Λύκειο

β) Γενικό Λύκειο

Ερώτηση9. Ποιος ήταν ο βαθμός του πτυχίου σας;

10-13 («Σχεδόν καλώς»)

13.1-16 («Καλώς»)

16.1-18 («Λίαν καλώς»)

18.1-20 («Άριστα»)

Ερώτηση10. Πριν την εισαγωγή στα ΙΕΚ είχατε εργαστεί σε αντικείμενο σχετικό με τις Τουριστικές σπουδές σας; Αν ναι αναφέρετε τη θέση σας.

Ναι (θέση).....

Όχι

Η επόμενη ενότητα που κλήθηκαν να απαντήσουν οι ερωτηθέντες αφορούσε τα κριτήρια με τα οποία επέλεξαν την κατάρτιση στον τομέα του τουρισμού. Στην ενότητα αυτή χρησιμοποιήθηκαν οι κλειστές απαντήσεις 5-βάθμιας κλίμακας likert και για τις τρεις ερωτήσεις που τέθηκαν. Στην πρώτη ερώτηση η 5-βάθμια κλίμακα αφορούσε απαντήσεις από συμφωνώ απόλυτα μέχρι διαφωνώ απόλυτα, στην δεύτερη ερώτηση η 5-βάθμια κλίμακα αφορούσε απαντήσεις από πολύ καλά μέχρι καθόλου και στην τρίτη ερώτηση 5-βάθμια κλίμακα αφορούσε απαντήσεις από συμφωνώ απόλυτα μέχρι διαφωνώ απόλυτα.

11. Τι σας ώθησε στην επιλογή της ειδικότητας σας; (επιλέξτε την απάντηση που σας εκφράζει καλύτερα με βάση την παρακάτω βαθμολογική κλίμακα):

	Συμφωνώ απόλυτα	Συμφωνώ	Ούτε συμφωνώ / ούτε διαφωνώ	Διαφωνώ	Διαφωνώ απόλυτα
Ενδιαφέρον για το αντικείμενο					
Εύκολη πρόσβαση στην αγορά εργασίας					
Καλά αμειβόμενο αντικείμενο					
Τυχαία επιλογή					
Άλλο					

12. Πριν την εισαγωγή σας στα ΙΕΚ/ΔΙΕΚ,

	Πολύ καλά	Καλά	Μέτρια	Λίγο	Καθόλου
--	-----------	------	--------	------	---------

Γνωρίζετε τα επαγγελματικά δικαιώματα που θα αποκτούσατε					
Γνωρίζετε τα μαθήματα της τουριστικής ειδικότητας					
Θεωρούσατε ότι τα ΙΕΚ/ΔΙΕΚ ανταποκρίνονται στην απόκτηση ικανοποιητικών γνώσεων στον τομέα του τουρισμού					

13. Πριν την εισαγωγή σας στα ΙΕΚ/ΔΙΕΚ, ποιοι ήταν οι λόγοι επιλογής της ειδικότητας σας;(επιλέξτε την απάντηση που σας εκφράζει καλύτερα με βάση την παρακάτω βαθμολογική κλίμακα)

	Συμφωνώ απόλυτα	Συμφωνώ	Ούτε συμφωνώ/ ούτε διαφωνώ	Διαφωνώ	Διαφωνώ απόλυτα
Αύξηση τυπικών προσόντων					
Διεύρυνση γνώσεων					
Επαγγελματική αποκατάσταση					
Επαγγελματική ανέλιξη					
Αύξηση οικονομικών απολαβών					
Διεύρυνση κοινωνικού κύκλου					
Ανταποκρινόταν στα ενδιαφέροντα μου					
Οικογενειακό ιστορικό απασχόλησης στο τουριστικό κλάδο					
Απαραίτητη προϋπόθεση για την εύρεσή εργασίας					
Άλλο					

Το ερωτηματολόγιο περιελάμβανε και μια τρίτη ενότητα στην οποία οι ερωτηθέντες αξιολογούν το ΙΕΚ στο οποίο φοιτούν με βάση τα στοιχεία που αναφέρθηκαν νωρίτερα και αφορούν την εκπαίδευση που λαμβάνουν, το υλικό, τους εκπαιδευτές καθώς και άλλα στοιχεία του ΙΕΚ. Η ενότητα αυτή περιλαμβάνει 5 ερωτήσεις κλειστού τύπου κάνοντας χρήση της 5-βάθμιας κλίμακας Likert και 3 ερωτήσεις ανοικτού τύπου ώστε να μπορούν να αναφέρουν τη γνώμη τους οι ερωτηθέντες. Στην πρώτη ερώτηση της ενότητας η 5-βάθμια κλίμακα αφορούσε απαντήσεις από συμφωνώ απόλυτα μέχρι διαφωνώ απόλυτα, στις υπόλοιπες 4 ερωτήσεις η 5-βάθμια κλίμακα αφορούσε απαντήσεις από πολύ ικανοποιημένος έως πολύ δυσαρεστημένος. Τέλος υπήρχαν και 3 ερωτήσεις όπου οι ερωτηθέντες καλούνταν να αναφέρουν δυνατά και αδύναμα σημεία της κατάρτισης τους στο ΙΕΚ καθώς και τρόπους βελτίωσης.

Οι μορφή των ερωτήσεων είναι η παρακάτω

14. Με βάση την παρακάτω βαθμολογική κλίμακα δηλώστε το βαθμό συμφωνίας ή διαφωνίας σας με τα παρακάτω

	Συμφωνώ απόλυτα	Συμφωνώ	Ούτε συμφωνώ /ούτε διαφωνώ	Διαφωνώ	Διαφωνώ απόλυτα
Το πρόγραμμα μου δίνει τις γνώσεις που επιθυμούσα					
Το πρόγραμμα προσφέρει το κατάλληλο εκπαιδευτικό υλικό					
Πολλά μαθήματα είναι άσχετα με το αντικείμενο των σπουδών					
Υπάρχουν σύγχρονες τεχνικές υποδομές/εγκαταστάσεις					
Απαιτείται επιπρόσθετη εκπαίδευση/κατάρτιση των σπουδαστών/τριών και σε άλλα αντικείμενα					
Η ποιότητα των υπηρεσιών που προσφέρει το ΙΕΚ είναι ικανοποιητική					
Η κατάρτιση που λαμβάνω στο ΙΕΚ σχετικά με την ειδικότητά μου ανταποκρίνεται στις προσδοκίες μου					

15. Με βάση την παρακάτω βαθμολογική κλίμακα δηλώστε το βαθμό συμφωνίας ή διαφωνίας σας σχετικά με το πρόγραμμα σπουδών ειδικότητας

	Πολύ ικανοποιημέ ος	Ικανοποιημέ ος	Ούτε ικανοποιημέν ος ούτε δυσανεστημέ νος	Δυσανεστημέ νος	Πολύ δυσανεστημέ νος
Επιστημονική επάρκεια					
Άρτια δομή του προγράμματος					
Ποικιλία αντικειμένων/μαθημάτων					
Ώρες λειτουργίας					
Λειτουργικότητα εκπαιδευτικών υπηρεσιών					
Επάρκεια υποδομών					
Εξειδικευμένοι εκπαιδευτές					

16. Με βάση την παρακάτω βαθμολογική κλίμακα δηλώστε το βαθμό συμφωνίας ή διαφωνίας σας σχετικά με τους/τις εκπαιδευτές/τριες

	Πολύ ικανοποιημέν ος	Ικανοποιημέν ος	Ούτε ικανοποιημέν ος ούτε δυσανεστημέ νος	Δυσανεστημέ νος	Πολύ δυσανεστημέ νος
Οι εκπαιδευτές/τριες είναι καλά καταρτισμένοι					
Είναι δυναμικοί/ές στο μάθημα					
Είναι καινοτόμοι/ες στο μάθημα					
Οι επεξηγήσεις τους είναι σαφείς					
Ο τρόπος που παρουσιάζουν το μάθημα κεντρίζει το ενδιαφέρον των σπουδαστών/τριών					
Ενθαρρύνουν την ενεργό συμμετοχή των σπουδαστών/τριών στο μάθημα					
Χρησιμοποιούν ποικιλία εκπαιδευτικού υλικού (π.χ. βίντεο, προγράμματα λογισμικού, κ.ά.)					
Συζητούν με τους/τις σπουδαστές/τριες τις τρέχουσες εξελίξεις του αντικειμένου των μαθημάτων					
Αφιερώνουν χρόνο σε κάθε σπουδαστή/τρια ξεχωριστά					
Ανταποκρίνονται έγκαιρα στα αιτήματα των σπουδαστών/τριών					

17. Με βάση την παρακάτω βαθμολογική κλίμακα δηλώστε το βαθμό ικανοποίησης σχετικά με τους εκπαιδευτές και τις εξετάσεις

	Πολύ ικανοποιη μένος	Ικανοποιη μένος	Ούτε ικανοποιη μένος ούτε δυσανεστη μένος	Δυσανεστ ημένος	Πολύ δυσανεστη μένος
Η αξιολόγηση των εργασιών των σπουδαστών είναι δίκαιη και επαρκώς αιτιολογημένη					
Οι εργασίες των εξετάσεων προόδου/τελικών εξετάσεων ανταποκρίνονται στα καίρια σημεία του μαθήματος έτσι όπως αυτά παρουσιάστηκαν στα μαθήματα					
Οι εργασίες προόδου/τελικών εξετάσεων ανέβηκαν έγκαιρα στην πλατφόρμα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης					
Η ανατροφοδότηση σχετικά με τις εξετάσεις προόδου/τελικές εξετάσεις είναι ουσιαστική και άμεση					

Οι εκπαιδευτές ανέβασαν έγκαιρα ενδεικτική λύση των θεμάτων προόδου/τελικών εξετάσεων στην πλατφόρμα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης					
--	--	--	--	--	--

18. Με βάση την παρακάτω βαθμολογική κλίμακα δηλώστε το βαθμό ικανοποίησης από τη διοικητική υποστήριξη των ΙΕΚ

	Πολύ ικανοποιη μένος	Ικανοποιη μένος	Ούτε ικανοποιη μένος ούτε δυσανεστη μένος	Δυσανεστ ημένος	Πολύ δυσανεστη μένος
Συμπεριφορά προσωπικού					
Ανταποκρισιμότητα					
Προσβασιμότητα					
Χρόνος αναμονής για εξυπηρέτηση					

19. Ποια θεωρείτε ότι είναι τα δυνατά σημεία των προγραμμάτων του ΙΕΚ;

.....

20. Ποια θεωρείτε ότι είναι τα αδύναμα σημεία των προγραμμάτων των ΙΕΚ;

.....

21. Ποιες είναι οι δικές σας προτάσεις για την βελτίωση των προγραμμάτων του ΙΕΚ;

.....

6 Αποτελέσματα

6.1 Περιγραφική ανάλυση

Πριν αναλυθούν οι απαντήσεις σε ερωτήματα σχετικά με την τουριστική εκπαίδευση, πραγματοποιήθηκε περιγραφική ανάλυση σε κάθε μία από τις απαντήσεις. Το σύνολο των απαντήσεων που συλλέχθηκαν ήταν 100 πλήρη απαντημένα ερωτηματολόγια. Όσο αφορά τα δημογραφικά στοιχεία των ερωτηθέντων, παρατηρήθηκε ότι το μεγαλύτερο μέρος των απαντήσεων συγκεκριμένα 46 ερωτηθέντες (46%) ανέφεραν ότι είναι γυναίκες, ενώ υπήρχαν 35 απαντήσεις από άνδρες είναι λιγότερες (35%) και επίσης υπάρχουν και 19 απαντήσεις από άτομα που δεν ανέφεραν το φύλο τους (19%). Αναφορικά με την ηλικία παρατηρήθηκε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων (46 ερωτηθέντες) που φοιτούν στα ΙΕΚ είναι το πολύ μέχρι 27 ετών (46%), με το υπόλοιπο 54% (54 ερωτηθέντες) να είναι μοιρασμένο στις επόμενες 4 κατηγορίες. Το επόμενο δημογραφικό στοιχείο που εξετάστηκε ήταν η οικογενειακή κατάσταση. Στον πίνακα 1 παρατηρείται το 51% είναι άγαμοι (51 άτομα) και το 31% έγγαμοι με παιδιά (31 άτομα). Από το εναπομένον ποσοστό το 13% είναι παντρεμένοι χωρίς παιδιά (13 άτομα) και ένα 5% σε μονογονεϊκή οικογένεια (5 άτομα). Εκτός από την οικογενειακή κατάσταση εξετάστηκε και επαγγελματική κατάσταση των ερωτηθέντων με το μεγαλύτερο ποσοστό αυτών να είναι άνεργοι (41 άτομα) (41%) ενώ τα αμέσως επόμενα ποσοστά είναι οι ιδιωτικοί υπάλληλοι (12 άτομα) (12%) και οι ελεύθεροι επαγγελματίες (13 άτομα) (13%).

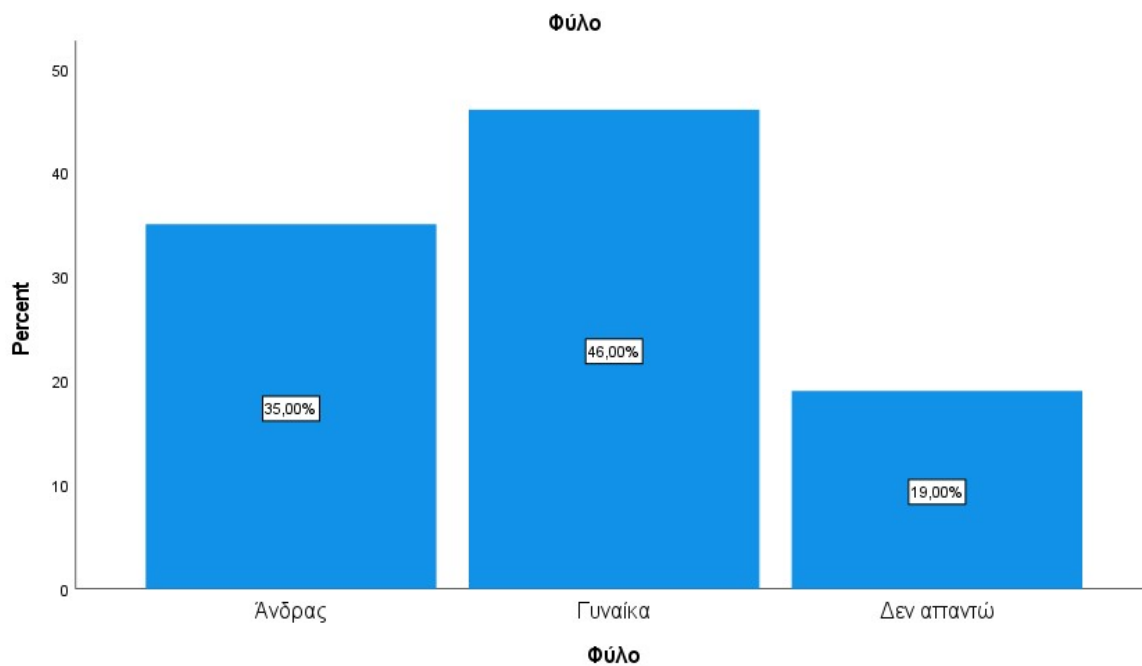
Περνώντας στις ερωτήσεις που αφορούν περισσότερο για το ΙΕΚ, ένα ακόμα σημαντικό δημογραφικό στοιχείο του ερωτηματολογίου είναι το είδος του ΙΕΚ όσων απάντησαν. Το μεγαλύτερο ποσοστό αυτών των απαντήσεων (42 απαντήσεις) προέρχεται από άτομα που παρακολουθούν σε ΔΥΠΑ (42%), ενώ το 25% και το 24% των απαντήσεων είναι από άτομα που φοιτούν σε ΙΕΚ του Υπουργείου Παιδείας (25 απαντήσεις) και σε ΙΕΚ του Υπουργείου Τουρισμού (24 απαντήσεις) αντίστοιχα και το 9% από άτομα σε ιδιωτικά ΙΕΚ (9 απαντήσεις). Καθώς οι σχολές που ασχολούνται με τον τουρισμό είναι πολλές και διαφορετικές, οι ερωτηθέντες κλήθηκαν αν απαντήσουν σε ποια σχολή έχουν επιλέξει να σπουδάσουν με τις απαντήσεις τους να είναι διαφορετικές αλλά να ξεχωρίζουν σχολές διοίκησης φιλοξενίας και σχολές μαγειρικής σε μεγαλύτερα ποσοστά. Επίσης για να ελεγχθεί και καλύτερα η γνώση των ατόμων στην συνέχεια οι ερωτηθέντες χρειάστηκε να απαντήσουν για το έτος του ΙΕΚ στο οποίο βρίσκονται με το 44% των απαντήσεων

προέρχεται από άτομα του 1^{ου} έτους (44 απαντήσεις) και το 56% από άτομα του 2^{ου} έτους (56 απαντήσεις). Τα άτομα που επιλέγουν να φοιτήσουν σε ΙΕΚ, σύμφωνα με τις απαντήσεις κατά 58% προέρχονται από το Γενικό Λύκειο (58 άτομα) και το 40% από επαγγελματικό λύκειο (40 άτομα). Τέλος, σχετικά με τη βαθμολογία του απολυτηρίου τους, το 35% είναι μαθητές που είχαν «Καλώς» βαθμό (35 άτομα) και το 27% «Σχεδόν Καλώς» (27 άτομα). Επίσης το 24% είχαν βαθμό «Λίαν Καλώς» (24 άτομα). Επίσης ένα τελευταίο στοιχείο που ρωτήθηκαν οι φοιτητές είναι αν έχουν εργαστεί ξανά σε τουριστικές επιχειρήσεις με το μεγαλύτερο ποσοστό αυτών να μην έχει εργαστεί και οι περισσότεροι που έχουν εργαστεί να είναι σερβιτόροι ή υποδοχή.

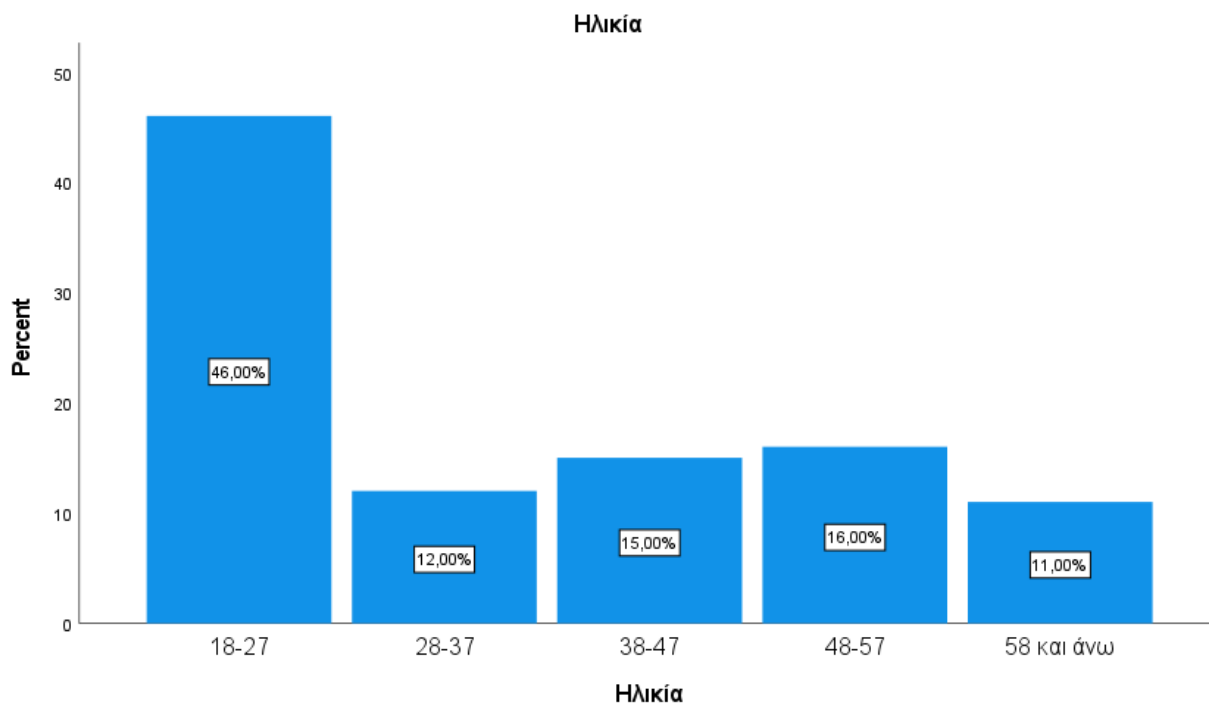
Πίνακας 1 Οι συχνότητες και τα ποσοστά για τα δημογραφικά στοιχεία των ερωτηθέντων

Μεταβλητές		Συχνότητα	Ποσοστό
Φύλο	Ανδρας	35	35,0%
	Γυναίκα	46	46,0%
	Δεν απαντώ	19	19,0%
Ηλικία	18-27	46	46,0%
	28-37	12	12,0%
	38-47	15	15,0%
	48-57	16	16,0%
	58 και άνω	11	11,0%
Οικογενειακή κατάσταση	Άγαμος	51	51,0%
	Έγγαμος χωρίς παιδί/α	13	13,0%
	Έγγαμος με παιδί/α	31	31,0%
	Μονογονεϊκή οικογένεια με παιδί/α	5	5,0%
Επαγγελματική κατάσταση	Άνεργος	41	41,0%
	Ιδιωτικός υπάλληλος μερικής απασχόλησης	12	12,0%
	Ιδιωτικός υπάλληλος πλήρους απασχόλησης	10	10,0%
	Δημόσιος υπάλληλος	6	6,0%
	Ελεύθερος επαγγελματίας	13	13,0%
	Οικιακά	7	7,0%
	Αγρότης	6	6,0%
	Συνταξιούχος	5	5,0%
Σε τι είδους ΙΕΚ	Υπουργείο Παιδείας	25	25,0%

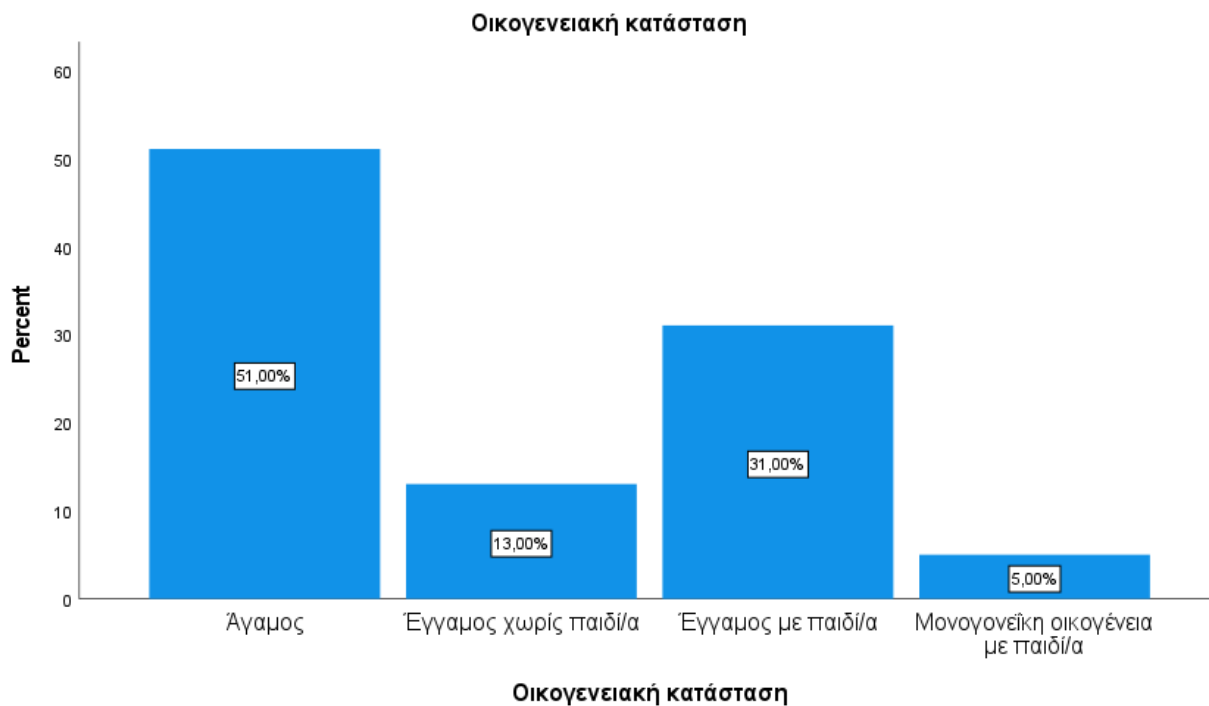
φοιτάτε;			
	ΔΥΠΑ	42	42,0%
	Υπουργείου Τουρισμού	24	24,0%
	Ιδιωτικό	9	9,0%
Σε ποιο έτος σπουδών βρίσκεστε;	1ο έτος	44	44,0%
	2ο έτος	56	56,0%
Από ποιον τύπο Λυκείου αποφοιτήσατε;	Επαγγελματικό Λύκειο	40	40,0%
	Γενικό Λύκειο	58	58,0%
	Πολυκλαδικό Λύκειο	2	2,0%
Ποιος είναι ο βαθμός του πτυχίου σας;	10-13 («Σχεδόν καλώς»)	27	27,0%
	13.1-16 («Καλώς»)	35	35,0%
	16.1-18 («Λίαν καλώς»)	24	24,0%
	18.1-20 («Άριστα»)	14	14,0%

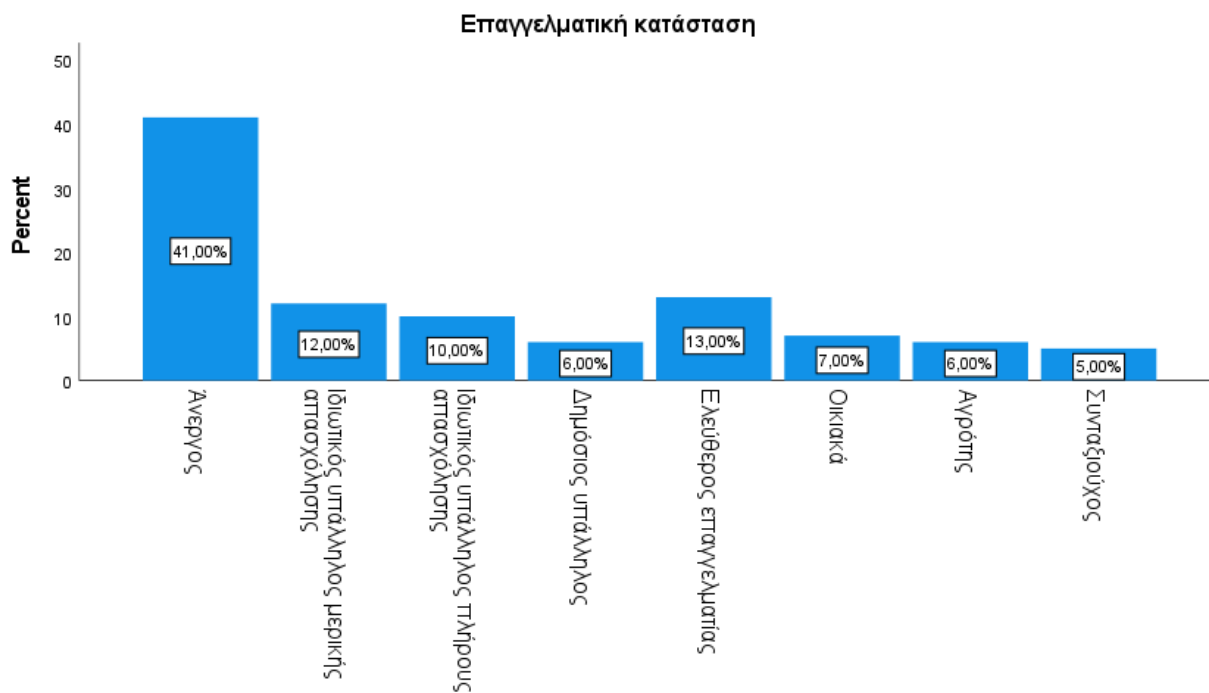
Εικόνα 1 Τα ποσοστά των φύλων των ερωτηθέντων

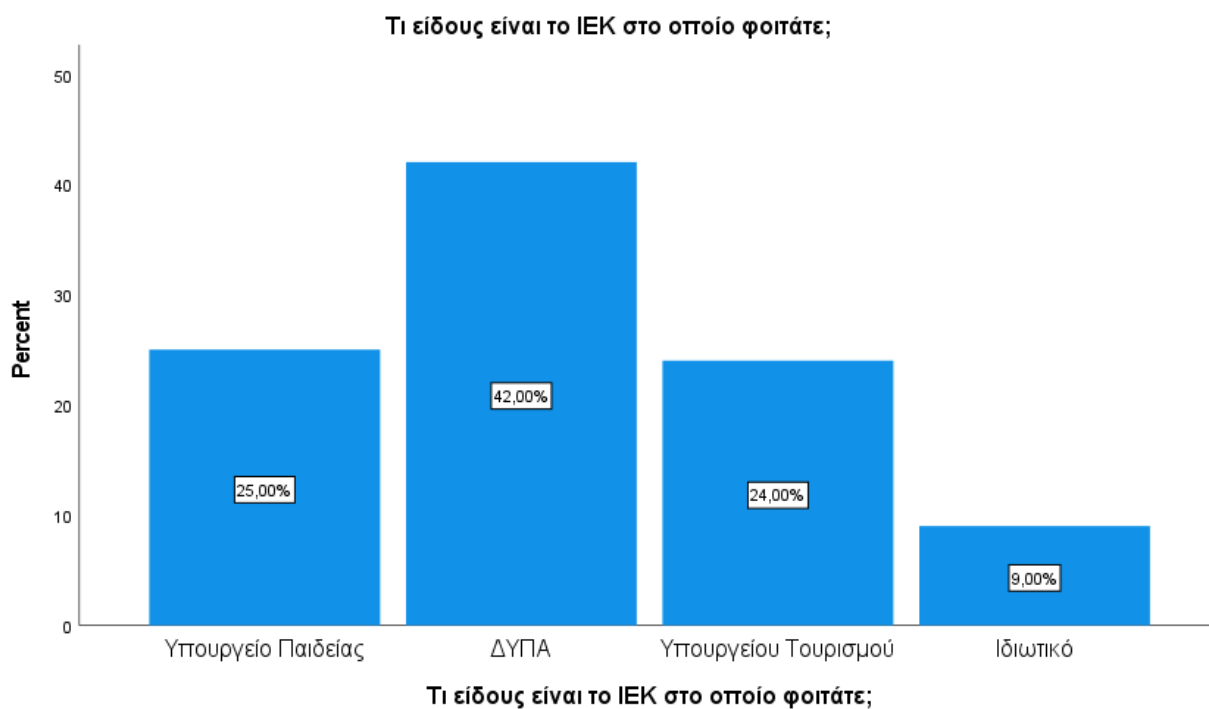
Εικόνα 2 Το ποσοστό της ηλικίας των ερωτηθέντων

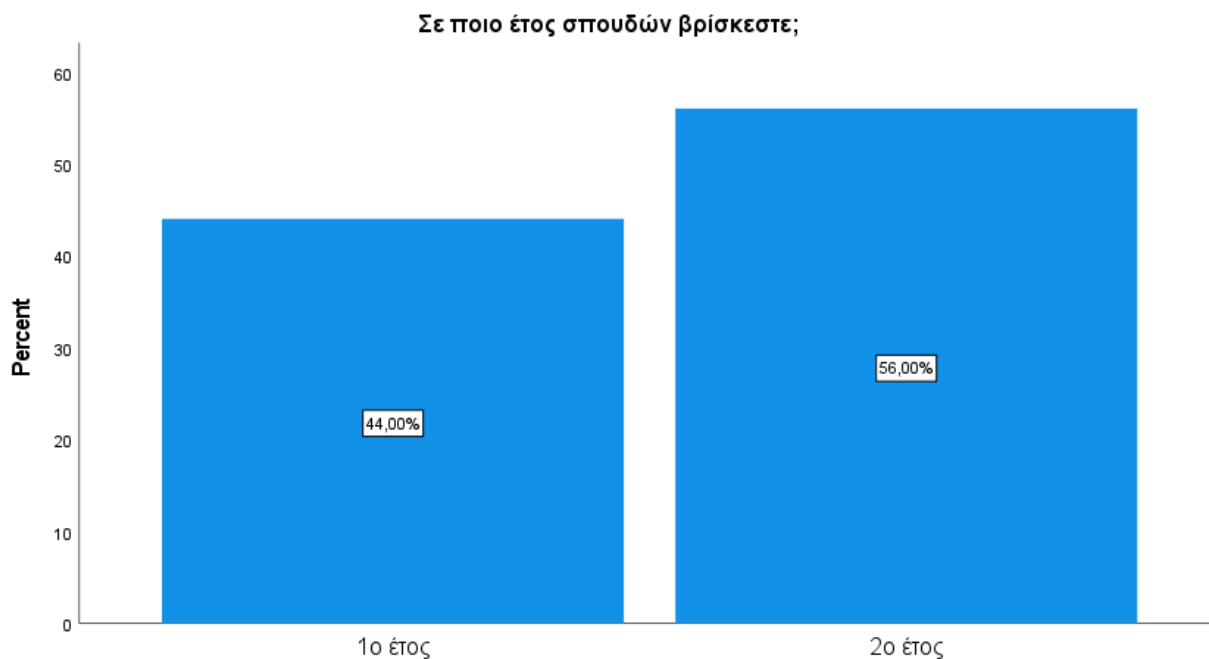
Εικόνα 3 Τα ποσοστά της οικογενειακής κατάστασης των ερωτηθέντων

Εικόνα 4 Τα ποσοστά της επαγγελματικής κατάστασης των ερωτηθέντων

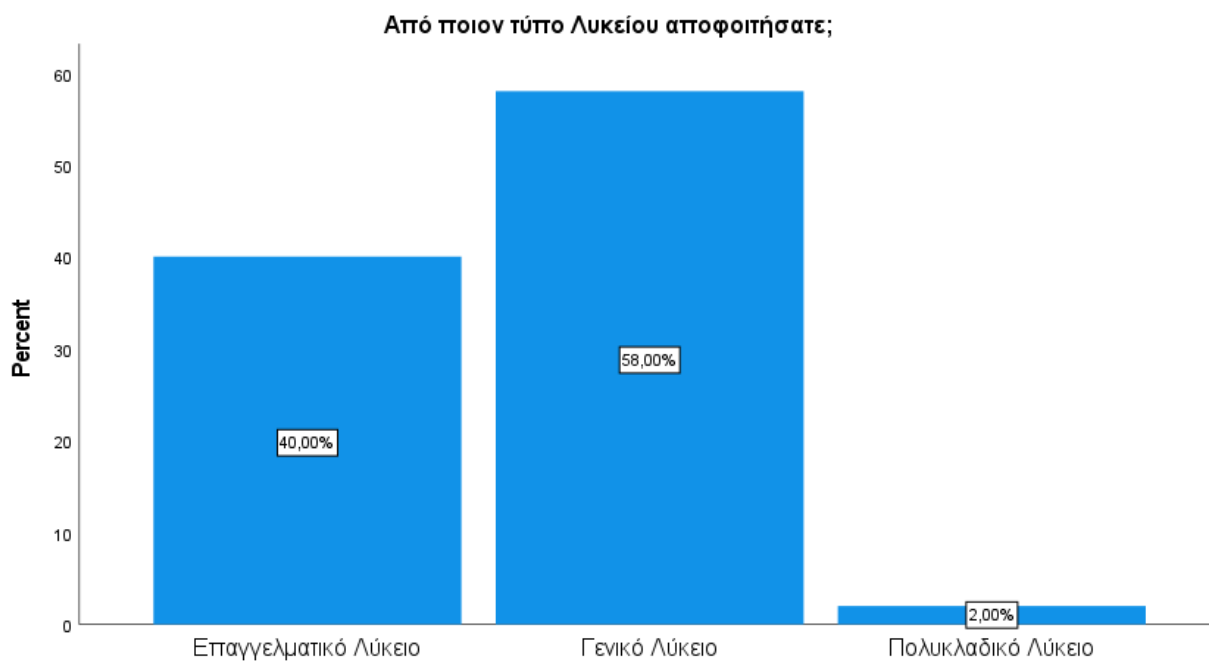

Εικόνα 5 Τα ποσοστά του είδους των ΙΕΚ του φοιτούν οι ερωτηθέντες

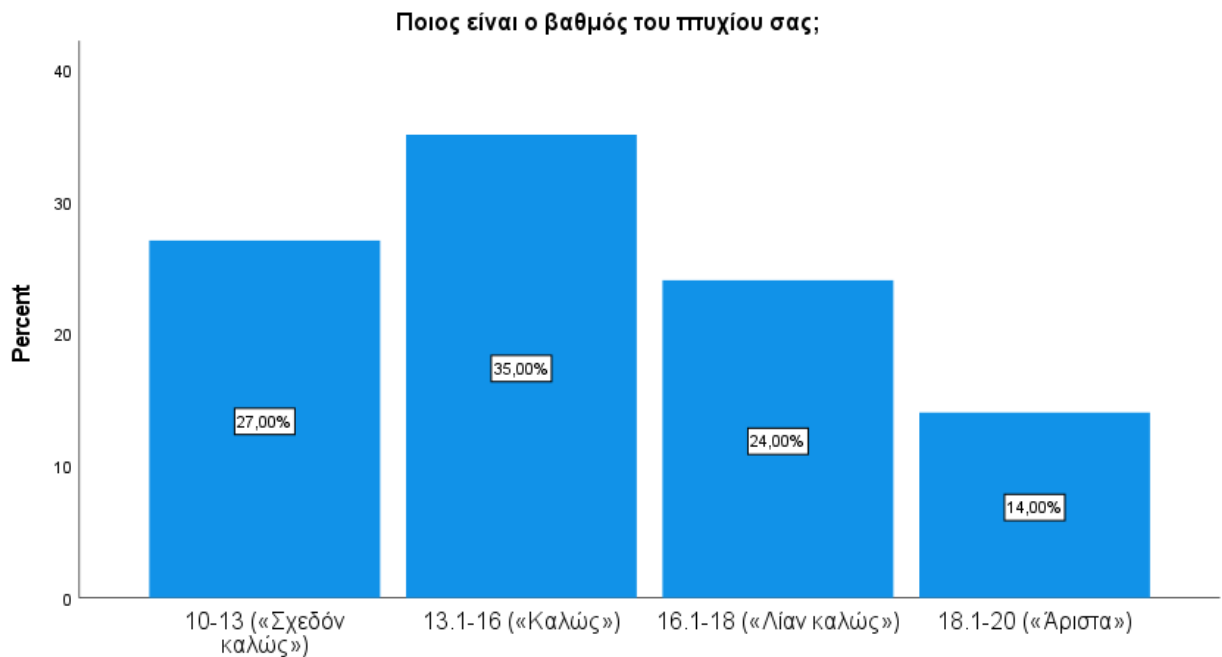
Σε ποιο έτος σπουδών βρίσκεστε;

Εικόνα 6 Τα ποσοστά του έτους των σπουδών των ερωτηθέντων

Από ποιον τύπο Λυκείου αποφοιτήσατε;

Εικόνα 7 Τα ποσοστά του τύπου του Λυκείου αποφοίτησης των ερωτηθέντων

Ποιος είναι ο βαθμός του πτυχίου σας;

Εικόνα 8 Τα ποσοστά του βαθμού πτυχίου των ερωτηθέντων

Μετά τα δημογραφικά στοιχεία των ερωτηθέντων προχωρήσαμε στην δεύτερη ενότητα του ερωτηματολογίου όπου αναζητήθηκαν τα κίνητρα των ατόμων σχετικά με την επιλογή τους στην τουριστική εκπαίδευση. Ο πίνακας 2 περιέχει τη συχνότητα και τα ποσοστά των ατόμων στην 5-βάθμια κλίμακα σχετικά με το τι τους ώθησε στην επιλογή της ειδικότητας του. Από τον πίνακα παρατηρήθηκε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των ατόμων επέλεξαν την σχολή τους καθώς είχαν ενδιαφέρον για το αντικείμενο και γιατί θεωρούν ότι είναι εύκολη η πρόσβαση στην αγορά εργασίας και είναι καλά αμειβόμενο αντικείμενο.

Πίνακας 2 Τα ποσοστά των ερωτηθέντων στην ερώτηση «Τι σας ώθησε στην επιλογή της ειδικότητας σας;»

	Συμφωνώ απόλυτα	Συμφωνώ	Ούτε συμφωνώ / ούτε διαφωνώ	Διαφωνώ	Διαφωνώ απόλυτα
Ενδιαφέρον για το αντικείμενο	43 43%	52 52%	4 4%	1 1%	0 0%
Εύκολη πρόσβαση στην αγορά εργασίας	36 / 36%	45%	19%	0%	0%
Καλά αμειβόμενο αντικείμενο	33%	43%	23%	1%	0%
Τυχαία επιλογή	8%	16%	25%	28%	23%
Άλλο	16%	29%	13%	24%	18%

--	--	--	--	--	--

Το επόμενο στοιχείο που εξετάστηκε σχετικά με τα κίνητρα ήταν οι σκέψεις των ερωτηθέντων πριν από την εισαγωγή τους στα ΙΕΚ/ ΔΙΕΚ , με το μεγαλύτερο ποσοστό αυτών να γνωρίζουν μέτρια τα δικαιώματά τους και καλά τα μαθήματά τους αλλά τα ποσοστά και στα δύο να είναι σχετικά μέτρια χωρίς κάποιο να είναι ιδιαίτερα μεγάλο. Τέλος, το 85% θεωρούν ότι τα ΙΕΚ και τα ΔΙΕΚ ανταποκρίνονται στην απόκτηση ικανοποιητικών γνώσεων στον τομέα του τουρισμού.

Πίνακας 3 Τα ποσοστά την ερώτηση «Πριν την εισαγωγή σας στα ΙΕΚ/ΔΙΕΚ,»

	Πολύ καλά	Καλά	Μέτρια	Λίγο	Καθόλου
Γνωρίζατε τα επαγγελματικά δικαιώματα που θα αποκτούσατε	25 25%	18 18%	35 35%	19 19%	3 3%
Γνωρίζατε τα μαθήματα της τουριστικής ειδικότητας	18 18%	29 29%	27 27%	20 20%	6 6%
Θεωρούσατε ότι τα ΙΕΚ/ΔΙΕΚ ανταποκρίνονται στην απόκτηση ικανοποιητικών γνώσεων στον τομέα του τουρισμού	38 38%	47 47%	12 12%	2 2%	1 1%

Το τελευταίο στοιχείο των κινήτρων που εξετάστηκε ήταν οι λόγοι επιλογής της ειδικότητας τους. Τα μεγαλύτερα ποσοστά των λόγων για την επιλογή της ειδικότητας προέρχονται από τα άτομα που ήθελαν να διευρύνουν τις γνώσεις τους, για την επαγγελματική αποκατάσταση και καθώς ανταποκρινόταν στα ενδιαφέροντά τους. Ο λόγος με το μεγαλύτερο αρνητικό ποσοστό είναι η ύπαρξη οικογενειακού ιστορικού στον τομέα στην οικογένεια.

Πίνακας 4 Τα ποσοστά στην ερώτηση «Πριν την εισαγωγή σας στα ΙΕΚ/ΔΙΕΚ, ποιοι ήταν οι λόγοι επιλογής της ειδικότητας σας;»

	Συμφωνώ απόλυτα	Συμφωνώ	Ούτε συμφωνώ/ ούτε διαφωνώ	Διαφωνώ	Διαφωνώ απόλυτα
Αύξηση τυπικών προσόντων	35 35%	58 58%	7 7%	0 0%	0 0%
Διεύρυνση γνώσεων	44	51	4	1	0

	44%	51%	4%	1%	0%
Επαγγελματική αποκατάσταση	42	45	13	0	0
	42%	45%	13%	0%	0%
Επαγγελματική ανέλιξη	39	45	15	0	1%
	39%	45%	15%	0%	
Αύξηση οικονομικών απολαβών	38	47	14	1	0
	38%	47%	14%	1%	0%
Διεύρυνση κοινωνικού κύκλου	37	44	14	3	2
	37%	44%	14%	3%	2%
Ανταποκρινόταν στα ενδιαφέροντα μου	42	40	15	2	1
	42%	40%	15%	2%	1%
Οικογενειακό ιστορικό απασχόλησης στο τουριστικό κλάδο	18	15	21	37	9
	18%	15%	21%	37%	9%
Απαραίτητη προϋπόθεση για την εύρεσή εργασίας	35	40	18	5	2
	35%	40%	18%	5%	2%
Άλλο (προσδιορίστε)	21	35	12	25	8
	21%	35%	12%	25%	8%

Μετά τους λόγους επιλογής των ΙΕΚ/ ΔΙΕΚ το επόμενο στοιχείο που εξετάστηκε ήταν η αξιολόγηση των ΙΕΚ/ΔΙΕΚ ώστε να απαντηθούν και τα ερωτήματα που τέθηκαν.

Το πρώτο στοιχείο που αξιολογήθηκε ήταν μια γενική εικόνα του ΙΕΚ, η οποία είναι εμφανής στο παρακάτω πίνακα το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων θεωρούν ότι το πρόγραμμα τους δίνει τις γνώσεις που επιθυμούν, προσφέρουν το κατάλληλο εκπαιδευτικό υλικό και έχουν ικανοποιητική ποιότητα υπηρεσιών. Επίσης, οι περισσότεροι συμφωνούν ότι τα μαθήματα είναι σχετικά με το αντικείμενο.

Πίνακας 5 Τα ποσοστά των ερωτηθέντων στην ερώτηση «Με βάση την παρακάτω βαθμολογική κλίμακα δηλώστε το βαθμό συμφωνίας ή διαφωνίας σας με τα παρακάτω»

	Συμφωνώ απόλυτα	Συμφωνώ	Ούτε συμφωνώ /ούτε διαφωνώ	Διαφωνώ	Διαφωνώ απόλυτα
Το πρόγραμμα μου δίνει τις γνώσεις που επιθυμούσα	43	47	7	3	0
	43%	47%	7%	3%	0%
Το πρόγραμμα προσφέρει το κατάλληλο εκπαιδευτικό υλικό	32	51	14	3	0

	32%	51%	14%	3%	0%
Πολλά μαθήματα είναι άσχετα με το αντικείμενο των σπουδών	7	12	17	46	18
	7%	12%	17%	46%	18%
Υπάρχουν σύγχρονες τεχνικές υποδομές/εγκαταστάσεις	26	44	17	8	5
	26%	44%	17%	8%	5%
Απαιτείται επιπρόσθετη εκπαίδευση/κατάρτιση των σπουδαστών/τριών και σε άλλα αντικείμενα	13	24	26	34	3
	13%	24%	26%	34%	3%
Η ποιότητα των υπηρεσιών που προσφέρει το ΙΕΚ είναι ικανοποιητική	29	57	12	0	2
	29%	57%	12%	0%	2%
Η κατάρτιση που λαμβάνω στο ΙΕΚ σχετικά με την ειδικότητά μου ανταποκρίνεται στις προσδοκίες μου	31	58	6	4	1
	31%	58%	6%	4%	1%

Το επόμενο στοιχείο που αξιολογήθηκε ήταν το πρόγραμμα σπουδών ειδικότητας. Το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων είναι ικανοποιημένοι από τους εξειδικευμένους εκπαιδευτές, από την επιστημονική επάρκεια, την άρτια δομή του προγράμματος και την λειτουργικότητα των υπηρεσιών.

Πίνακας 6 Ποσοστά των ερωτηθέντων στην ερώτηση «Με βάση την παρακάτω βαθμολογική κλίμακα δηλώστε το βαθμό συμφωνίας ή διαφωνίας σας σχετικά με το πρόγραμμα σπουδών ειδικότητας»

	Πολύ ικανοποιημένος	Ικανοποιημένος	Ούτε ικανοποιημένος ούτε δυσανεστημένος	Δυσανεστημένος	Πολύ δυσανεστημένος
Επιστημονική επάρκεια	33	57	8	2	0
	33%	57%	8%	2%	0%
Άρτια δομή του προγράμματος	31	59	9	1	0
	31%	59%	9%	1%	0%
Ποικιλία αντικειμένων/μαθημάτων	29	62	9	0	0
	29%	62%	9%	0%	0%
Ώρες λειτουργίας	27	60	11	2	0
	27%	60%	11%	2%	0%
Λειτουργικότητα εκπαιδευτικών υπηρεσιών	33	48	17	2	0
	33%	48%	17%	2%	0%

Επάρκεια υποδομών	25 25%	43 43%	23 23%	8 8%	1 1%
Εξειδικευμένοι εκπαιδευτές	48 48%	41 41%	10 10%	1 1%	0 0%

Στη συνέχεια του στοιχείου που εξετάστηκε αφορούσε την ικανοποίηση των ερωτηθέντων σχετικά με τους εκπαιδευτές. Σε αυτόν τον πίνακα δεν υπάρχουν πολλές διαφορές ανάμεσα στις απαντήσεις με το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων να είναι ικανοποιημένοι έως πολύ ικανοποιημένοι από τους εκπαιδευτές.

Πίνακας 7 Τα ποσοστά των ερωτηθέντων στην ερώτηση «Με βάση την παρακάτω βαθμολογική κλίμακα δηλώστε το βαθμό συμφωνίας ή διαφωνίας σας σχετικά με τους/τις εκπαιδευτές/τριες»

	Πολύ ικανοποιημένος	Ικανοποιημένος	Ούτε ικανοποιημένος ούτε δυσανεστημένος	Δυσανεστημένο	Πολύ δυσανεστημένος
Οι εκπαιδευτές/τριες είναι καλά καταρτισμένοι	52 52%	34 34%	13 13%	1 1%	0 0%
Είναι δυναμικοί/ές στο μάθημα	39 39%	42 42%	19 19%	0 0%	0 0%
Είναι καινοτόμοι/ες στο μάθημα	44 44%	41 41%	15 15%	0 0%	0 0%
Οι επεξηγήσεις τους είναι σαφείς	40 40%	42 42%	17 17%	1 1%	0 0%
Ο τρόπος που παρουσιάζουν το μάθημα κεντρίζει το ενδιαφέρον των σπουδαστών/τριών	44 44%	38 38%	17 17%	1 1%	0 0%
Ενθαρρύνουν την ενεργό συμμετοχή των σπουδαστών/τριών στο μάθημα	41 41%	46 46%	12 12%	1 1%	0 0%
Χρησιμοποιούν ποικιλία εκπαιδευτικού υλικού (π.χ. βίντεο, προγράμματα λογισμικού, κ.ά.)	48 48%	37 37%	12 12%	3 3%	0 0%
Συζητούν με τους/τις σπουδαστές/τριες τις τρέχουσες εξελίξεις του αντικειμένου των μαθημάτων	47 47%	37 37%	14 14%	2 2%	0 0%
Αφιερώνουν χρόνο σε κάθε σπουδαστή/τρια ξεχωριστά	43	36	17	3	1

	43%	36%	17%	3%	1%
Ανταποκρίνονται έγκαιρα στα αιτήματα των σπουδαστών/τριών	42	47	8	3	0
	42%	47%	8%	3%	0%

Μετά την εξέταση της ικανοποίησης σχετικά με του πρόγραμμα και τους εκπαιδευτές εξετάστηκε ο βαθμός ικανοποίησης σχετικά με τις εξετάσεις, με το 87% να είναι ικανοποιημένοι από την αξιολόγηση των εργασιών, το 90% είναι ικανοποιημένοι από τις εργασίες και το πως ανταποκρίνονται στα καίρια σημεία και το 87% είναι ικανοποιημένοι από την ανατροφοδότηση.

Πίνακας 8 Τα ποσοστά των ερωτηθέντων στην ερώτηση « Με βάση την παρακάτω βαθμολογική κλίμακα δηλώστε το βαθμό ικανοποίησης σχετικά με τους εκπαιδευτές και τις εξετάσεις»

	Πολύ ικανοποιημέ- νος	Ικανοποιημέ- νος	Ούτε ικανοποιημέ- νος ούτε δυσανεστημέ- νος	Δυσανεστημέ- νος	Πολύ δυσανεστημέ- νος
Η αξιολόγηση των εργασιών των σπουδαστών είναι δίκαιη και επαρκώς αιτιολογημένη	40 40%	47 47%	10 10%	3 3%	0 0%
Οι εργασίες των εξετάσεων προόδου/τελικών εξετάσεων ανταποκρίνονται στα καίρια σημεία του μαθήματος έτσι όπως αυτά παρουσιάστηκαν στα μαθήματα	37 37%	53 53%	10 10%	0 0%	0 0%
Οι εργασίες προόδου/τελικών εξετάσεων ανέβηκαν έγκαιρα στην πλατφόρμα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης	39 39%	44 44%	14 14%	2 2%	1 1%
Η ανατροφοδότηση σχετικά με τις εξετάσεις προόδου/τελικές εξετάσεις είναι ουσιαστική και άμεση	45 45%	42 42%	11 11%	1 1%	1 1%
Οι εκπαιδευτές ανέβασαν έγκαιρα ενδεικτική λύση των θεμάτων προόδου/τελικών εξετάσεων στην πλατφόρμα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης	44 44%	41 41%	9 9%	3 3%	3 3%

Εκτός όμως από αυτά τα σημεία, εξετάστηκε και ο βαθμός ικανοποίησης από την διοικητική υποστήριξη, με την ικανοποίηση να είναι μικρότερη σε σχέση με τα προηγούμενα στοιχεία και το στοιχείο που τους προκαλεί την μεγαλύτερη ικανοποίηση είναι η συμπεριφορά του προσωπικού

Πίνακας 9 Τα ποσοστά των ερωτηθέντων στην ερώτηση «Με βάση την παρακάτω βαθμολογική κλίμακα δηλώστε το βαθμό ικανοποίησης από τη διοικητική υποστήριξη των ΙΕΚ»

	Πολύ ικανοποιημέν ος	Ικανοποιημέν ος	Ούτε ικανοποιημέν ος ούτε δυσανεστημέ νος	Δυσανεστημέ νος	Πολύ δυσανεστημέ νος
Συμπεριφορά προσωπικού	41 41%	24 24%	29 29%	6 6%	0 0%
Ανταποκρισιμότητα	39 39%	23 23%	31 31%	7 7%	0 0%
Προσβασιμότητα	36 36%	24 24%	30 30%	10 10%	0 0%
Χρόνος αναμονής για εξυπηρέτηση	32 32%	31 31%	31 31%	6 6%	0 0%

Εκτός όμως από την αξιολόγηση αυτή, από τους σπουδαστές αναζητήθηκαν τόσο τα δυνατά όσο και τα αδύναμα στοιχεία των προγραμμάτων των ΙΕΚ. Τα δυνατά σημεία που ξεχωρίζουν είναι η απόκτηση εξειδικευμένων γνώσεων για το αντικείμενο, οι εγκαταστάσεις αλλά και οι εκπαιδευτές. Τα αδύναμα σημεία είναι το ωράριο, η μικρή πρακτική αλλά και η γραφειοκρατία που υπάρχει. Έτσι οι προτάσεις που προτάθηκαν από τους ερωτηθέντες είναι:

- Οι περισσότερες ώρες κυρίως στην πρακτική,
- Καλύτερη χρηματοδότηση,
- Πιο ευέλικτα ωράρια και
- Καταλληλότερες υποδομές.

6.2 Επαγωγική ανάλυση

Καθώς παρατηρήθηκαν διαφορετικά ποσοστά στα κίνητρα, πραγματοποιήθηκε διμετάβλητη συσχέτιση x-square ανάμεσα στους λόγους επιλογής των ΙΕΚ/ ΔΙΕΚ και του φύλου, της ηλικίας και της επαγγελματικής κατάστασης. Από τον πίνακα παρατηρήθηκε ότι το φύλο δεν συσχετίζεται με τους περισσότερους από τους λόγους επιλογής των ΙΕΚ, Αντίθετα η ηλικία και το φύλο συσχετίζονται με τους περισσότερους από τους λόγους επιλογής των ΙΕΚ/ ΔΙΕΚ και έτσι γίνεται κατανοητό ότι ανάλογα με την ηλικία και το επάγγελμα αλλάζουν οι λόγοι.

Πίνακας 10 Συσχέτιση ανάμεσα στους λόγους επιλογής των ΙΕΚ/ ΔΙΕΚ και του φύλου, της ηλικίας και της επαγγελματικής κατάστασης

	Φύλο	Ηλικία	Επαγγελματική κατάσταση
Αύξηση τυπικών προσόντων	3,156	8,392	24,584*
Διεύρυνση γνώσεων	17,014*	28,280*	76,160*
Επαγγελματική αποκατάσταση	6,163	29,536*	95,356*
Επαγγελματική ανέλιξη	5,356	14,927	55,390*
Αύξηση οικονομικών απολαβών	10,649	24,409*	54,900*
Διεύρυνση κοινωνικού κύκλου	11,487	23,501	50,769*
Ανταποκρινόταν στα ενδιαφέροντα μου	13,826	37,001*	78,002*
Οικογενειακό ιστορικό απασχόλησης στο τουριστικό κλάδο	9,235	29,708*	48,979*
Απαραίτητη προϋπόθεση για την εύρεση εργασίας	12,393	30,680*	40,388
Άλλο (προσδιορίστε)	13,637	24,364	44,303*

Το επόμενο στοιχείο που εξετάστηκε ήταν η γενική αξιολόγηση του ΙΕΚ, σε σχέση με το είδος του ΙΕΚ. Και σε αυτή τη περίπτωση πραγματοποιήθηκε συσχέτιση x-square. Από τον πίνακα παρατηρείται ότι το είδος του ΙΕΚ/ΔΙΕΚ συσχετίζεται με το εκπαιδευτικό υλικό του προγράμματος, με τα μαθήματα που διδάσκονται, με τις υποδομές, με την επιπρόσθετη κατάρτιση και την ικανοποίηση από την ποιότητα των υπηρεσιών.

Πίνακας 11 Συσχέτιση ανάμεσα στη γενική αξιολόγηση του ΙΕΚ με το είδος του ΙΕΚ.

	Είδος ΙΕΚ/ΔΙΕΚ
Το πρόγραμμα μου δίνει τις γνώσεις που επιθυμούσα	15.209
Το πρόγραμμα προσφέρει το κατάλληλο εκπαιδευτικό υλικό	18.250*
Πολλά μαθήματα είναι άσχετα με το αντικείμενο των σπουδών	27.901*

Υπάρχουν σύγχρονες τεχνικές υποδομές/εγκαταστάσεις	23.031*
Απαιτείται επιπρόσθετη εκπαίδευση/κατάρτιση των σπουδαστών/τριών και σε άλλα αντικείμενα	21.387*
Η ποιότητα των υπηρεσιών που προσφέρει το ΙΕΚ είναι ικανοποιητική	22.608*
Η κατάρτιση που λαμβάνω στο ΙΕΚ σχετικά με την ειδικότητά μου ανταποκρίνεται στις προσδοκίες μου	14.933

7 Συμπεράσματα

7.1 Συμπεράσματα – Συζήτηση

Ένας από τους πιο σημαντικούς πυλώνες της Ελλάδας είναι ο τουρισμός και αποτελεί έναν από τους πιο σημαντικούς κλάδους και μοχλό ανάπτυξης και προσφέρει πολλές ευκαιρίες στα άτομα που θέλουν να αποκτήσουν μια επαγγελματική σταδιοδρομία στο συγκεκριμένο αντικείμενο. Για να μπορέσει κάποιο άτομο να πετύχει στο συγκεκριμένο τομέα χρειάζεται να προσφέρει ποιοτικές υπηρεσίες και να ικανοποιεί τον πελάτη. Για να το πετύχει αυτό είναι αναγκαίο να έχει λάβει όλες τις απαραίτητες γνώσεις και ένας τρόπος για να λάβει αυτές τις γνώσεις κάποιος είναι να σπουδάσει σε κάποιο ΙΕΚ σε ένα από τα τουριστικά επαγγέλματα.

Στην παρούσα εργασία ο αντικειμενικός σκοπός της συγκεκριμένης διπλωματικής είναι η αξιολόγηση του επιπέδου εκπαίδευσης και κατάρτισης που προσφέρουν τα προγράμματα τουριστικών σπουδών των Δημόσιων ΙΕΚ και των ΙΕΚ ΔΥΠΑ τουριστικών επαγγελμάτων καθώς η μεταλυκειακή εκπαίδευση και ειδικότερα η εκπαίδευση ενηλίκων, που αποτελεί ένα σημαντικό θέμα στην τουριστική εκπαίδευση καθώς χρειάζεται να δίνει τα απαραίτητα εφόδια στους σπουδαστές.

Για το σκοπό αυτό διενεργήθηκε ερευνά σε φοιτητές ΙΕΚ του νομού Ηλείας στο κομμάτι της τουριστικής εκπαίδευσης. Για να μπορέσουμε να απαντήσουμε στο σκοπό της εργασίας αρχικά διερευνήθηκε το επίπεδο της εκπαίδευσης και κατάρτισης του ανθρώπινου δυναμικού που εκπαιδεύονται στα ΙΕΚ στο κομμάτι της τουριστικής εκπαίδευσης αλλά και η ικανοποίηση των ατόμων από αυτή την εκπαίδευση με βάση και τις επιλογές που είχαν κάνει.

Από τις απαντήσεις των ερωτηθέντων που αναφέρθηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο είναι εμφανές ότι δεν υπάρχει κάποιο φύλο (άνδρας ή γυναίκα) να υπερτερεί αισθητά στην επιλογή μιας τέτοιας σχολής, με τα άτομα που είναι μικρότερα από 27 να είναι αυτά που την επιλέγουν περισσότερο. Το είδος του ΙΕΚ που επιλέχθηκε περισσότερο ήταν αυτό των ΔΥΠΑ και οι σχολές με την μεγαλύτερη ζήτηση ήταν αυτές τις μαγειρικής και της διοίκησης φιλοξενίας. Οι απαντήσεις επίσης προήλθαν και από τα δύο έτη. Με βάση την προηγούμενη εκπαίδευση που είχαν λάβει οι φοιτητές, στα αποτελέσματα φάνηκε ότι τα περισσότερα άτομα προέρχονται από το Γενικό Λύκειο και είχαν βαθμολογίες μικρότερες του 15.

Παρατηρώντας τις απαντήσεις για τα κίνητρα των ερωτηθέντων, βρέθηκε ότι το μεγαλύτερο κίνητρο για την επιλογή της σχολής ήταν το ενδιαφέρον για το αντικείμενο, η ευκολία που έχει στην πρόσβαση στην αγορά εργασία αλλά και οι αμοιβές που λαμβάνονται από τα άτομα, αν και σε πολλές περιπτώσεις οι γνώσεις για τα επαγγελματικά τους δικαιώματα δεν είναι πολύ καλές.

Αυτά τα αποτελέσματα έρχονται σε συμφωνία και με την έρευνα της Γούσιου (2021) όπου αναδείχτηκε η σχέση της τουριστικής εκπαίδευσης με την βιομηχανία του τουρισμού. Ειδικότερα, η εκπαίδευση αποτελεί το κύριο μέσο επίτευξης της προσωπικής ανάπτυξης των ανθρώπων, προκειμένου αυτοί να συμμετέχουν ενεργά στη σύγχρονη κοινωνία, την Κοινωνία της Γνώσης (Knowledge Society). Επίσης στην ερευνά των Hooley, κ.ά. (2012) βρέθηκε ότι η εκπαίδευση αναγνωρίζεται παγκοσμίως ως η απάντηση στα κοινωνικοοικονομικά προβλήματα του κόσμου. Η επιλογή καριέρας είναι μία από τις πολλές σημαντικές επιλογές που κάνουν οι μαθητές για τον καθορισμό των μελλοντικών τους σχεδίων.

Μετά τα κίνητρα η ερευνά προχώρησε και στην αξιολόγηση των ΙΕΚ που αφορούν την τουριστική εκπαίδευση. Από τους φοιτητές αναφέρθηκε η ικανοποίηση σχετικά με το εκπαιδευτικό υλικό, με την σχέση αντικειμένου και σπουδών, με την εξειδίκευση των

εκπαιδευτών, αλλά και με την αξιολόγηση τους μέσα από εργασίες καθώς αφορούν σημαντικά στοιχεία που χρειάζεται να ξέρουν.

Πραγματοποιώντας συσχετίσεις ανάμεσα στις μεταβλητές βρέθηκε ότι τα κίνητρα διαφοροποιούνται ανάλογα με την ηλικία και το επάγγελμα του ήδη ακολουθεί ο σπουδαστής και η θετική αξιολόγηση σχετίζεται και με το είδος του ΙΕΚ.

Τα παραπάνω έρχονται σε συμφωνία με την μελέτη των Χατζηθεοχάρου, Γιοβάννη & Νικολοπούλου (2010), σύμφωνα με τους οποίους τα άτομα που αποφασίζουν να πάρουν μέρος σε εκπαίδευση ενηλίκων, το κάνουν έχοντας σαν σκοπό να βελτιώσουν το επίπεδο ζωής τους. Και στην δική τους ερευνά φάνηκε ότι η ηλικία παίζει σημαντικό ρόλο στα κίνητρα.. Όταν οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι εντάσσονται σε προγράμματα κατάρτισης, γνωρίζουν τους λόγους για τους οποίους πρέπει να μάθουν κάτι (Κόκκος, 2005).

Από τα παραπάνω φάνηκε ότι υπάρχει ικανοποίηση από το πρόγραμμα σπουδών κάτι που έρχεται σε συμφωνία με την μελέτη του Δημητρίου (2019) στην οποία η πλειονότητα των ερωτωμένων εμφανίζονταν αρκετά ικανοποιημένοι, όπως και στη μελέτη της Πολυζωάκη (2018).

Η ικανοποίηση με τις υποδομές που υπάρχουν στο ΙΕΚ, η ικανοποίηση ήταν μέτρια προς μεγάλη κάτι που έρχεται σε αντίθεση με την έρευνα του Δημητρίου (2019), όπου οι υποδομές συνιστούν τη μόνη παράμετρο για την οποία το μεγαλύτερο ποσοστό εμφανίζεται στην επιλογή «Λίγο ικανοποιημένοι», ενώ πολύ υψηλό είναι και το ποσοστό των Καθόλου ικανοποιημένων. Πολλές φορές η μη ικανοποίηση των φοιτητών σε αυτό το κομμάτι προκύπτει από την ύπαρξη τεχνικών προβλημάτων και από τις ελλείψεις σε εξοπλισμό.

Η μικρότερη ικανοποίηση των φοιτητών φάνηκε να έχει να κάνει με τη διοικητική υποστήριξη, σε αντίθεση με τα αποτελέσματα στις έρευνες των Δημητρίου (2019) και της Πολυζωάκη (2018), στις οποίες σύμφωνα με τα αποτελέσματα τους οι φοιτητές δήλωσαν πολύ ικανοποιημένοι από την διοικητική υποστήριξη που λαμβάνουν κατά την φοίτηση τους στο ΙΕΚ. Η ικανοποίηση τους προερχόταν κυρίως από την συμπεριφορά που λαμβάνουν από το προσωπικό και όχι από τον χρόνο που ικανοποιείται κάποιο από το αίτημα τους (Δημητρίου, 2019. Πολυζωάκη, 2018).

Τέλος, σχετικά με την ικανοποίηση από τους Εκπαιδευτές του ΙΕΚ, υπήρχε μεγάλη ικανοποίηση κάτι που έρχεται και σε συμφωνία με τα ευρήματα άλλων ερευνών (Δημητρίου, 2019; Πολυζωάκη, 2018), στις οποίες επίσης βρέθηκε ότι οι φοιτητές ήταν ικανοποιημένοι από τους εκπαιδευτές τους και μάλιστα τα ποσοστά ικανοποίησης ήταν

αρκετά υψηλά με τις απαντήσεις τους να κυμαίνονται από «πολύ ικανοποιημένος/η» έως «πάρα πολύ ικανοποιημένος/η».

7.2 Περιορισμοί της Έρευνας

Όπως και σε άλλες έρευνες έτσι και σε αυτή την ερευνά υπήρχαν κάποιοι περιορισμοί που αξίζει να σημειωθούν. Ο πρώτος περιορισμός που υπήρχε αφορούσε το χρόνο συλλογής των ερωτηματολογίων καθώς δεν μπορούσε να υπάρξει πολύ χρόνος λόγω του χρονοδιαγράμματος της διπλωματικής εργασίας και έτσι η ερευνά σταμάτησε όταν οι απαντήσεις έφτασαν τις 100. Κύριος περιορισμός ήταν ότι δεν είναι γνωστός ο αριθμός των φοιτούντων στα ΙΕΚ ώστε να αποσταλεί το ερωτηματολόγιο σε όλους. Έτσι, το ερωτηματολόγιο απεστάλη σε δείγμα «ευκολίας». Επίσης η ερευνά πραγματοποιήθηκε κοντά στην έναρξη του εαρινού εξαμήνου και δεν είχαν αρχίσει όλα τα μαθήματα ώστε οι ερωτηθέντες έχουν φοιτήσει επαρκές χρονικό διάστημα ώστε να μπορούν να απαντήσουν περισσότερο ουσιαστικά. Βοηθητικό ήταν ότι το ερωτηματολόγιο ήταν σε ηλεκτρονική μορφή.

Ένας τελευταίος περιορισμός αφορούσε την αποτύπωση των απόψεων των ερωτηθέντων τη χρονική στιγμή που συμπληρώνεται το ερωτηματολόγιο, και δεν αφορά απόφοιτους που ενδεχομένως να έχουν μια πιο πλήρη γνώση του ΙΕΚ.

8 Βιβλιογραφία

- Airey, D. (2008). In search of a mature subject?. Journal of Hospitality, Leisure, Sports and Tourism Education (Pre-2012), 7(2), 101.
- Airey, D., Dredge, D., & Gross, M. J. (2014). Tourism, hospitality and events education in an age of change. In The Routledge handbook of tourism and hospitality education (pp. 2-14). Routledge.
- Ayikoru, M., Tribe, J., & Airey, D. (2009). Reading tourism education: Neoliberalism unveiled. Annals of Tourism Research, 36(2), 191-221.
- Buergermeister, J., D'Amore, L., Jafari, J., & Pearce, D. (1992). New horizons in tourism hospitality education. Annals of Tourism Research, 19(1), 139-142.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2007). Research methods in education. (Sixth Edition). Routledge: New York.
- Costa, J. (2007). Scanning the business environment. In M. Olsen & J. Zhao (Eds.), Handbook of hospitality strategic management (pp. 15-37). Burlington, MA: Elsevier
- Daft, R. L. (2015). Organization theory and design. Cengage Learning Canada Inc.

- Davidson, M., McPhail, R., & Barry, S. (2011). Hospitality HRM: past, present and the future. *International journal of contemporary hospitality management*, 23(4), 498-516.
- Gupta, V., & Das Gupta, D. (2008). Adoption and Use of ICT in Indian Tourism: Interventions for the top tourist destination of India.
- Hairon, S., Goh, J. W. P., Chua, C. S. K., & Wang, L. Y. (2017). A research agenda for professional learning communities: Moving forward. *Professional development in education*, 43(1), 72-86.
- Harrington, R., K. Chathoth, P., Ottenbacher, M., & Altinay, L. (2014). Strategic management research in hospitality and tourism: past, present and future. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 26(5), 778-808.
- Harris, J. M. (2000). Basic principles of sustainable development. *Dimensions of Sustainable Development*, 21-41.
- Huberman, M., Bitter, C., Anthony, J., and O'Day, J. (2014). *The shape of deeper learning: Strategies, structures, and cultures in deeper learning network high schools*. Washington, DC: American Institutes for Research.
- Hussain, A. S., & Mathur, P. (2003). *Human Resource Development in Tourism Industry. Tourism Industry in India*, Ed. Panda, Tapan K. and Mishra Sitikantha, Excel Books, New Delhi.
- Kotronoulas, G., Miguel, S., Dowling, M., Fernández-Ortega, P., Colomer-Lahiguera, S., Bağcıvan, G., ... & Papadopoulou, C. (2023, April). An overview of the fundamentals of data management, analysis, and interpretation in quantitative research. In *Seminars in oncology nursing* (Vol. 39, No. 2, p. 151398). WB Saunders.
- Ladkin, A. (2011). Exploring tourism labor. *Annals of Tourism Research*, 38(3), 1135-1155.
- Liu, A., & Wall, G. (2006). Planning tourism employment: a developing country perspective. *Tourism management*, 27(1), 159-170.
- Macdonald, S. (Ed.). (2011). *A companion to museum studies*. John Wiley & Sons.

Moira, P. – Milonopoulos, D. and Anastasiou, S. (2004). “Producing Graduates for the Tourism Industry in Greece: A case study”, Journal of Hospitality, Leisure, Sport and Tourism Education, Oxford Brooks University, 3(2), p. 55-60.

Moscardo, G. (2015). The importance of education for sustainability in tourism. Education for sustainability in tourism: A handbook of processes, resources, and strategies, 1-21.

Moutinho, L., & Vargas-Sanchez, A. (Eds.). (2018). Strategic management in tourism, cabi tourism texts. Cabi.

Oecd, O. (2004). The OECD principles of corporate governance. Contaduría y Administración, (216).

Pellegrino, J. W., and Hilton, M. L. (Eds.). (2012). Education for life and work: Developing transferable knowledge and skills in the 21st century. Washington, DC: National Academies Press.

Peterson, B. W. (2012). Uncovering the progressive past: The origins of project-based learning. UnBoxed: A Journal of Adult Learning in Schools, 8. Retrieved from http://gse.hightechhigh.org/unboxed/issue8/uncovering_the_progressive_past/.

Rekha, Y. C., & Reddy, S. S. (2013). Human resource development in tourism industry. Available at SSRN 2365729.

Saad, S. K. (2013). Contemporary challenges of human resource planning in tourism and hospitality organizations: A conceptual model. Journal of Human Resources in Hospitality & Tourism, 12(4), 333-354.

Scardamalia, M., Bransford, J., Kozma, B., and Quellmalz, E. (2012). New assessments and environments for knowledge building. In P. Griffin, B. McGaw, and E. Care (Eds.), Assessment and teaching of 21st century skills (pp. 231-300). Dordrecht, The Netherlands: Springer.

Solnet, D. J., Ford, R. C., Robinson, R. N., Ritchie, B. W., & Olsen, M. (2014). Modeling locational factors for tourism employment. Annals of Tourism Research, 45, 30-45.

Stoll, L., Bolam, R., McMahon, A., Wallace, M., & Thomas, S. (2006). Professional learning communities: A review of the literature. Journal of educational change, 7(4), 221-258.

Watson, R. (2015). Quantitative research. Nursing standard, 29(31).

Γενική Γραμματεία Διά Βίου Μάθησης. (2013).

Ανάκτηση από <http://www.gsae.edu.gr/el/epaggelmatiki-katartisi/i-e-k-institoyta-epaggelmatikis-katartisis/mathe-gia-ta-institoyta-epaggelmatikis-katartisis>

Δημητρίου, Β. (2019). Μελέτη ικανοποίησης των εκπαιδευτικών αναγκών των εκπαιδευομένων στα Δημόσια Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (Δ.ΙΕΚ): Η περίπτωση της ειδικότητας «Φύλακας μουσείων και αρχαιολογικών χώρων» (Διπλωματική εργασία). Τμήμα Εκπαίδευσης Ενηλίκων, Σχολή Ανθρωπιστικών Σπουδών, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Καρατζογιάννης, Σ., & Πανταζή, Σ. (2014). Η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση στην Ελλάδα. Αδυναμίες, δυνατότητες και προοπτικές.

Κόκκος, Α. (2005), Εκπαίδευση Ενηλίκων: Ανιχνεύοντας το πεδίο, Αθήνα: Μεταίχμιο.

Κυριακός, Δ. (2021). Αποτελεσματικότητα της εξ αποστάσεως κατάρτισης στα δημόσια ΙΕΚ. Έρευνα της ΠΑΝΕΔΔΙΕΚ με το Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής σε μορφή παρουσίασης. Ανακτήθηκε από: <https://www.paneddiek.gr/ereyna-tin-apotelesmatikotita-ti/>

Λιοναράκης, Α. (2001). Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση και διαδικασίες μάθησης. Απόψεις και Προβληματισμοί για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, 33-52.

Μακράκης, Β. (1999). Θεωρητικό πλαίσιο και είδη αξιολόγησης. Στο Δ. Βεργίδης, Α. Λιοναράκης, Α. Λυκουργιώτης, Β. Μακράκης & Χ. Ματραλής, Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση: Θεσμοί και λειτουργίες, τόμος Α', σσ. 249-312 Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Μοίρα, Π. – Μυλωνόπουλος, Δ. (2021). Η αμφισημία της τουριστικής εκπαίδευσης και κατάρτισης στην Ελλάδα, e-Journal of Science and Technology (e-JST), Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, 1(16), σελ. 61-75 at <http://e-jst.teiath.gr/eksintaokto.html>

Πασιάς, Γ. (2006). Ευρωπαϊκή Ένωση και Εκπαίδευση. Η Στρατηγική της Λισαβόνας. Εκπαιδευτικός Λόγος και Πολιτικές (2000-2006). Τόμος Β'. Αθήνα: Gutenberg

Πολυζωάκη, Α. (2018). Απόψεις Καταρτιζόμενων Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης Αναφορικά με την Ικανοποίησή τους από τις παρεχόμενες υπηρεσίες και την

αποτελεσματικότητα της κατάρτισής τους: μια έρευνα στα Ι.Ε.Κ του νομού Θεσσαλονίκης. Διπλωματική εργασία. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Χατζηθεοχάρους, Π. – Γιοβάννη, Ε. – Νικολοπούλου, Β. (2010). Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας. Εκπαιδευτικό υλικό. Αθήνα: Υπουργείο Παιδείας Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων – Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης – Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων

Χρήστου, Β. Αξιολόγηση ποιότητας της Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης με χρήση της μεθόδου SERVQUAL.

Χρήστου, Ε. (2019). Έρευνα Τουριστικής Αγοράς. Αθήνα: Εκδόσεις Φαίδιμος.

Παράρτημα Α: «τίτλος παραρτήματος»

Ακολουθεί, σε νέα σελίδα, το παράρτημα της Εργασίας.

...

Παράρτημα Β: «τίτλος παραρτήματος»

Ακόμα ένα παράρτημα, σε περίπτωση που κριθεί αναγκαίο.

...

Υπεύθυνη Δήλωση Συγγραφέα:

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν.1599/1986, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής μου εργασίας, δεν προσβάλλει κάθε μορφής δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, προσωπικότητας και προσωπικών δεδομένων τρίτων, δεν περιέχει έργα/εισφορές τρίτων για τα οποία απαιτείται άδεια των δημιουργών/δικαιούχων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον και πληρούν τους κανόνες της επιστημονικής παράθεσης.